İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELECEĞİN YAŞLILARI İÇİN İDEAL MEKÂN TASARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sennur YILMAZ

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Mimari Tasarım

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nur ESİN

HAZİRAN 2010

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELECEĞİN YAŞLILARI İÇİN İDEAL MEKÂN TASARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Sennur YILMAZ
(502081035)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 07 Mayıs 2010
Tezin Savunulduğu Tarih : 09 Haziran 2010

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Nur ESİN (İTÜ)

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Nevin ÇEKİRGE (Okan Ünv.)
Y. Doç. Dr. Yüksel DEMİR (İTÜ)

HAZİRAN 2010

Aileme,

ÖNSÖZ

Hazırlamış olduğum bu çalışmada yardımlarını ve hoşgörüsünü esirgemeyen, bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Nur ESİN'e teşekkür ederim.

Ayrıca hayatım boyunca bana gösterdikleri sevgi ve destek için sevgili annem Filiz YILMAZ'a, sevgili babam Burhan YILMAZ'a ve her zaman desteğini hissettiğim hayat arkadaşım Hakan HİLMİOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2010

Sennur YILMAZ

(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
KISALTMALAR ..... **ix**
ÇİZELGE LİSTESİ ..... **xi**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **xiii**
ÖZET ..... **xv**
SUMMARY ..... **xvii**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Tezin Amacı 2
1.2 Değerlendirme 2
2. YAŞLI VE YAŞLILIK **5**
2.1 Tanım ve Kavramlar 5
2.1.1 Yaşlılığın tanımı 5
2.1.2 Gerontoloji-geriyatri kavramlarının tanımı 6
2.2 Yetişkin-Çocuk-Yaşlı İlişkilerinin İncelenmesi 7
2.2.1 Yetişkinlik ve yaşlılık dönemi ilişkileri 7
2.2.2 Çocukluk ve yaşlılık dönemi ilişkileri 8
2.3 Değerlendirme 9
3. YAŞLILARIN MEKAN SORUNLARI VE SUNULAN ÇÖZÜMLER **11**
3.1 Demografik Yapı Değişimi 11
3.2 Türkiye'de Yaşlıların Durumu 13
3.3 Yurtdışında Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örnekleri 20
3.3.1 1950'li yıllar 20
3.3.1.1 Berlin'in Wedding semtinde bir yaşlılar yurdu 20
3.3.2 1960'lı yıllar 21
3.3.2.1 Hamburg'da yaşlılar yurdu 22
3.3.3 1970'li yıllar 22
3.3.3.1 İsviçre'de bir yaşlılar yurdu ve bakım birimi 22
3.3.4 1980'li yıllar 23
3.3.4.1 Texas, Austin'de yaşlılar için konutlar 23
3.3.5 1990'lı yıllar 24
3.3.5.1 Almanya, Oberhausen'de yaşlı konutları 24
3.3.6 2000'li yıllar 25
3.3.6.1 Amerika, California Lake Forest yaşlılar yurdu 25
3.4 Türkiye'de Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örnekleri 27
3.4.1 Daruşşafaka Yaşlılar Evi 27
3.4.2 Senior Residence - Yaşlılar Evi Uluslararası Mimari Proje Yarışması 28
3.5 Örneklerin Değerlendirilmesi 29
4. ARAŞTIRMA : GELECEĞİN YAŞLILARI İÇİN İDEAL MEKÂN **33**
4.1 Araştırmanın Amacı 33

4.2 Araştırmanın Kapsamı....34
4.3 Araştırmanın Hipotezleri....34
4.4 Araştırmanın Yöntemi....36
4.4.1 Anket....37
4.4.2 Örneklem seçimi....38
4.5 Analiz ve Değerlendirme Yöntemleri....39
4.6 Bulgular ve Yorumları....40
4.7 Değerlendirme....64
5. SONUÇ VE ÖNERİLER....67
KAYNAKLAR....73
EKLER....77
EK A : Yurtdışında ve Türkiye'de Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örneklerinden Fotoğraflar....77
EK B : Anket Formu....84

KISALTMALAR

DİE : Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü
STK : Sivil Toplum Kuruluşları
TDH : Toplam Doğurganlık Hızı
TNSA : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Yetişkin-çocuk-yaşlı ilişkilerinin incelenmesi. 8

Çizelge 3.1 : Avrupa ülkelerindeki 65 yaş ve daha üstü nüfusun toplam nüfus içindeki oranları 12
Çizelge 3.2 : Yaş gruplarının toplam nüfus içerisindeki yüzde dağılımları, genel nüfus sayımları sonuçları 1935-2000 14
Çizelge 3.3 : Yaş gruplarının yüzdesel dağılımları, Türkiye 1935-2050 15
Çizelge 3.4 : Yaş piramidi, Türkiye 1935.....15
Çizelge 3.5 : Yaş piramidi, Türkiye 2000.....16
Çizelge 3.6 : Yaş piramidi, Türkiye 2009.....17
Çizelge 3.7 : Yıllık nüfus artış hızı.....17
Çizelge 3.8 : Doğum sayısı, kaba doğum hızı ve genel doğurganlık hızı 18
Çizelge 3.9 : Yaş piramidi, Türkiye 2020.....19
Çizelge 3.10 : Yaş piramidi, Türkiye 2050.....19
Çizelge 3.11 : Tarihi bağlam içinde, yaşlılara sağlanan bazı servislerin yasal başlangıç tarihlerine gore sıralanışı (Pakdil,1992'den uyarlanmıştır). 31

Çizelge 4.1 : Uzmanlık dallarına ve cinsiyetlerine göre akademisyen sayıları. 41
Çizelge 4.2 : Uzmanlık dallarına ve cinsiyetlerine göre akademisyen sayıları. 41
Çizelge 4.3 : Uzmanlık dallarına göre akademisyen sayıları.....42
Çizelge 4.4 : Hipotez 1'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 45
Çizelge 4.5 : 23, 24, 25.önermelere katılım yüzdeleri (%).....45
Çizelge 4.6 : 6.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 46
Çizelge 4.7 : 7.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 46
Çizelge 4.8 : 9.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 47
Çizelge 4.9 : 10.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).....47
Çizelge 4.10 : Hipotez 2'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 49
Çizelge 4.11 : 21, 22, 26.önermelere katılım yüzdeleri (%).....49
Çizelge 4.12 : 5.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).....50
Çizelge 4.13 : 8.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).....51
Çizelge 4.14 : Hipotez 3'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 53
Çizelge 4.15 : 11, 12, 13.önermelere katılım yüzdeleri (%).....53
Çizelge 4.16 : 14 ve 15.önermelere katılım yüzdeleri (%).....55
Çizelge 4.17 : Hipotez 4'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 57
Çizelge 4.18 : 16, 17, 18.önermelere katılım yüzdeleri (%).....57
Çizelge 4.19 : 19 ve 20.önermelere katılım yüzdeleri (%).....59
Çizelge 4.20 : 33.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).....60
Çizelge 4.21 : 27 ve 28.önermelere katılım yüzdeleri (%).....62
Çizelge 4.22 : 29 ve 30.önermelere katılım yüzdeleri (%).....62
Çizelge 4.23 : Hipotez 5'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%). 63

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 : Berlin'deki yaşlılar yurdunun avlusundan görünüş. 20
Şekil 3.2 : Berlin'deki yaşlılar yurduna ait dört yataklı oda örneği. Odaların oturma ve yatak kısımları gergi ipleri ile ayrılmış bulunmaktadır. 21
Şekil 3.3 : Hamburg'daki yurda ait vaziyet planı. 22
Şekil 3.4 : İsviçre'deki yurdun dış görünüşü ve vaziyet planı. 23
Şekil 3.5 : Texas, Austin'deki yaşlı konutlarının dış görünüşü. 24
Şekil 3.6 : Almanya, Oberhausen'deki yaşlı konutlarının dış görünüşü. 24
Şekil 3.7 : Lake Forest yaşlılar yurdu rekreasyon odası ve bahçesinden görünüş. 25
Şekil 3.8 : Lake Forest yaşlılar yurdunda uygulanan tedavi yöntemleri. 26
Şekil 3.9 : Daruşşafaka Yaşlılar Evi. 27
Şekil 3.10 : Senior Residence - Yaşlılar Evi. 28
Şekil 3.11 : Senior Residence - Yaşlılar Evi. 29

Şekil 4.1 : Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, Maslow'un üçgeni. 35
Şekil 4.2 : Yaşlı konutlarında kapı kolu, priz ve elektrik düğmelerinin yerleri. 43
Şekil 4.3 : Yaşlılarda ev kazalarının önlenmesine yönelik görsel uyarıcılar. (a)çarpma, (b)dengesiz eğilme, (c)uzanma, (d)denge kaybı, (e)kayma 43

Şekil A.1 : Berlin'in Wedding semtinde bir yaşlılar yurdu: (a)Zemin kat. (b)1.kat. (c)Yurdun dik merdivenleri. (d)Belirli bir aktivite için tasarlanmamış hobi alanı. 78
Şekil A.2 : Hamburg'da yaşlılar yurdu: (a)Yurtta değişik oda tipleri. (b)Yurttaki mevcut hareket ve dinlenme alanları. 79
Şekil A.3 : İsviçre'de bir yaşlılar yurdu ve bakım birimi: (a)Zemin kat planı. (b-c)Yurttaki mevcut dinlenme alanları. (d)Üçüncü kat planı. 80
Şekil A.4 : Texas, Austin'de yaşlılar için konutlar: (a)Kat planı. (b)Vaziyet planı. 80
Şekil A.5 : Almanya, Oberhausen'de yaşlı konutları: (a)Cephe. (b)Kesit. (c)Vaziyet planı. (d)Zemin kat planı. (d)İkinci kat planı. 81
Şekil A.6 : Amerika, California Lake Forest yaşlılar yurdu: (a)Yurdun içi. (b)Ulaşım için kullanılan donanımlı yurt aracı. (c)Oda örneği. (d)Yemek salonu. (e)Hastalar ve terapistler. (f)Kuaför hizmeti. (g-h)Hareket kabiliyeti kısıtlı olanlar için video destekli terapiler. 82
Şekil A.7 : Nemetschk Academy Senior Residence: (a)Üstten görünüş. (b)Üstten görünüş. (c)Projenin deniz ile bağlantısı. (d)Yaşlılar evi vaziyet planı. (e)Yaşlılar evi üst kat planı. 83

GELECEĞİN YAŞLILARI İÇİN İDEAL MEKÂN TASARIMI

ÖZET

Bu çalışmada, geleceğin yaşlıları için yapılacak ideal mekân tasarımlarının nasıl olması gerektiğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünü giriş oluşturmuştur. Tezin amacının, modern orta yaş yaşayan yetişkinlerin yaşlılık dönemine bakış açılarının saptanarak beklentilerinin öğrenileceği ve bu şekilde geleceğin yaşlıları için ideal mekân tasarımı için ilkeler belirleneceği açıklanmıştır.

İkinci bölümde; yaşlı ve yaşlılık dönemi ile ilgili genel açıklama yapılmıştır. Yaşlılığın tanımı yapılarak, gerontoloji-geriyatri kavramları açıklanmıştır. Ardından yetişkin-çocuk-yaşlı ilişkileri incelenmiştir. Nesiller arası iletişimin önemi anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde; yaşlıların durumu ve yaşlılara sağlanan imkânlar incelenmiştir. Bölüm kapsamında, dünyadaki ve ülkemizdeki durumu içeren demografik bilgi verilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan araştırmalarda edinilen bilgilere göre, son yıllarda yaşlı nüfusu tüm dünyada giderek artmaktadır. Bu durumun nedenlerden birkaçı; yaşam beklentisinin artışı, ölümlülük düzeyinin ve doğurganlık düzeyinin düşüşüdür. Sonuç olarak ülkemizle birlikte tüm dünyadaki yaş yapısını değiştiği ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki yüzdesinin artmakta olduğu anlatılmıştır. Ardından, yurtdışında ve Türkiye'de yaşlılar için tasarlanmış mekân örnekleri incelenmiş ve mekânların 1950'li yıllardan 2000'lere değişimi gözlenmiştir.

Dördüncü bölümde; geleceğin yaşlıları için ideal mekân tasarımı konusunda yapılan çalışma ve sonuçlarına yönelik bilgi verilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan anket çalışması anlatılmıştır. Araştırmanın amacı, kapsamı, hipotezleri, yöntemi, analiz yöntemleri, araştırmaya ait bulgular anlatılmıştır. Deneysel çalışmadan elde edilen bulgular tablolar ve grafik anlatım kullanılarak sunulmuştur.

Çalışmanın son bölümü olan beşinci bölümde; elde edilen bulgular değerlendirilmiş, yaşlı nüfusun hızlı artışının yaşlılara ve yaşlılık dönemine ait gereksinmelerin önemini arttırmakta olduğu anlatılmıştır. Türkiye'de yaşlılara yönelik tasarlanmış ideal mekân açığı ortaya koyulmuştur. Yaşlılık döneminin tanınması ve yaşlılar için uygun tasarımlar yapılması gerektiği düşüncesi savunularak, değerlendirmeler ve öneriler yapılmıştır.

IDEAL SPACE DESIGN FOR THE ELDERLY OF THE FUTURE

SUMMARY

Ideal space design for the elderly of the future is studied at this thesis.

First part of this study is introduction. The aim of the thesis is to determine the aspects about the old age, of the adults who live their middle-age in a modern life style. By learning their aspects and expectations about the old age, to get the principles of making ideal space design for the elderly of the future is aimed at.

In second part; the basic definitions about being old and old age is generally explained. The definition of old age is mentioned and the concepts; gerontology-geriatrics are explained. Then, the relationship between adult-child-elderly is studied. The importance of the relationship between the generations is explained.

In third part; the condition and living standarts of elderly are spesifically analyzed. In this part of the thesis, the demographic informations of the elderly both in Turkey and in the world, are explained. According to the results performed in this study, the population is growing old and this is a global problem. Some of the reasons of this problem are increase of the life-span, decrease of the death-rate and decrease of the births. As a result, it is explained that the age structure of Turkey and the world is changing and the percentage of the elderly through the general population is increasing. Then, the alternatives of space designs in different countries and in Turkey designed for the elderly are examined and the changes of spaces from the year 1950 to 2000 are observed.

In the fourth part; the study made about the ideal space design for the elderly of the future is explained and information about the results is given. The questionnaire studied in this thesis is described. In this part, objectives, comprehensions, hypothesis, methods, analysis methods and findings of the research are explained. Findings from the research are considered and findings are presented with tables and graphical methods.

In the final part of the thesis; obtained findings are evaluated and it is explained that as the population of the elderly increases, the importance of the requirements of the elderly increases. Also, with this thesis, the lack of ideal space design for elder people in Turkey is examined. With the help of this comprehensions, knowing about the old age and the necessity of making ideal space design for the elderly of the future is defended. Finally, evaluations and suggestions about the thesis are explained.

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun küresel olarak yaşlanması ve yaşlı nüfusunun giderek artması, son yirmi yılda yaşlılığa yönelik ilgiyi artırmıştır (Topaç ve diğerleri, 2006). Dünya'da doğumda beklenen yaşam süresi 66 yıldan 73 yıla çıkmıştır ve Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminlerine göre, doğumda yaşam beklentisi 2025 yılında 75 olarak belirtilmektedir (Güner, P. ve Güler, Ç., 2002/ D.S.Ö., 1998/ Şafak, Ş., Erkal ve diğerleri, 2005). Ortalama insan ömrünün uzamasının sonucu olarak, toplumda yaşlı nüfusunda görülen artış, yaşlıların sorunlarına önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu gerekçenin en büyük nedeni, herkesin bilinçaltında var olan 'birgün yaşlanacağı' farkındalığından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden, insanlar tüm yaşlıların yaşlılık dönemi ihtiyaçlarına kulak verilmesini savunmaktadır.

Yaşlılar için özelleştirilmiş mekanların gelecekte önem kazanacağını doğrulayan faktörler günden güne artmaktadır. Bu faktörler, mekanların mimari tasarımını etkilemektedir. Altmış beş yaş ve üzerindekilerin sayısı yaklaşık olarak günde 2000 artmaktadır (Mathiasen G., Noakes E.H., 1959). Yaşlı insan oranının büyük ölçüde artması, önümüzdeki yıllar içinde, özellikle bu tip insanlar için çok sayıda konut inşa etmenin gerekeceğini göstermektedir. Ancak yaşlı insanların ihtiyaçları çok değişik olabilir. Bazıları hayatları boyunca yaşadıkları konuttan ayrılmak istemezler, bir çokları ise eğer aile konutundan daha küçük ve bakımı kolay bir konuta sahipseler, iyice yaşlanıncaya kadar daha faal ve bağımsız bir hayat sürdürebilirler. Daha az faal olan bazıları başkalarının bakımına ve alâkasına mutlaka muhtaç olmamakla beraber ancak özel şekilde tasarlanmış, gerektiğinde yardım alabilecek şekilde bir konuta sahip oldukları taktirde bağımsız olabilirler (Bayazıt, N., 1969). Sonuç olarak, yaşlıların yaşamayı tercih edecekleri konut tipleri çok çeşitli olabilmektedir. Önemli olan, onları yaşadıkları konutta mutlu edecek ideal mekânların tasarlanması amacına ulaşmaktır.

1.1 Tezin Amacı

Çalışmanın amacı, yaşlılık dönemini tanımak ve geleceğin yaşlıları için uygun tasarımları belirlemektir. Yaşlılık dönemine dair kalıplaşmış yargılardan sıyrılıp, güncel gereksinmelerin karşılanabilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Yaşlılık dönemi ile ilgili önyargıların sakıncalarını keşfetmek çalışmanın hedeflerindendir. Kişiler, örüntü algılaması ve kalıba vurma kuramı ile var olan duygusal verileri kalıba vurarak nasıl bir örüntü algılamakta olduğuna karar vermektedir (Cüceloğlu, D., 1991). Fakat, günümüzün değişken değer yargıları, gelişen teknoloji, tasarım anlayışındaki değişimler ve mekanın ideallik kriterlerinin hızlı artışı geleceğin yaşlılarının, yaşlılık dönemine bakışlarını ve yaşlılık döneminden beklentilerini değiştirmiştir. Günümüzde mantığın sağladığı strüktürel yapı sayesinde, tasarlama problemlerinde daha iyi sonuçlar almak mümkün olmaktadır (Alexander, C., 1964). Çalışmada, günümüz mantığının sağladığı strüktürel yapı kullanılarak, yaşlılık ile ilgili kalıplaşmış örüntülerin gözden geçirilmesi sağlanacaktır.

Hedeflenen; geleceğin yaşlıları için ideal mekan tasarımı kurgularken yaşlıları yaşamdan soyutlamamayı başarmaktır. Bunun nedeni; kentten koparılmış ve sevdiklerinden uzaklaşmış yaşlıların ideal yaşama ulaşamayacaklarıdır. Her canlı varlık gibi insan da, içerisinde yaşadığı çevre tarafından şartlandırılmış bulunmaktadır. Şüphesiz insan, kendisini kuşatan bu çevreyi kullanma, değiştirme ve kendisine uydurma kabiliyetlerine sahiptir. Fakat aynı zamanda ve zorunlu olarak bu çevre tarafından değiştirilmekte ve şekillendirilmektedir (Yörükan, A., 1966). Amaç; ideal mekanlar kullanılarak şekillendirilmiş bir çevrede yaşlıların ideal yaşantıyı sürebileceklerini kanıtlamaktır. Sonuç olarak; sorunların saptanması ve çözüm üretilmesi hedeflenmektedir. Yetişkinlerin yaşlılık dönemine bakış açıları saptanarak ve beklentileri öğrenilerek, geleceğin yaşlıları için ideal mekan tasarımı için ilkeler belirlenecektir.

1.2 Değerlendirme

Günümüzde yaşlanma sorunu önemli bir konu haline gelmiştir. Ülkemizle birlikte tüm dünyadaki yaş yapısı değişmiş ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki yüzdesi artmıştır. Geçmişten günümüze nüfus alanındaki değişimleri içeren nüfus piramitleri incelendiğinde, piramitlerin en üst kısmında yer alan yaşlı nüfus oranının giderek

artmakta, alt kısımda yer alan genç nüfus oranının ise giderek azalmakta olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, nüfus projeksiyonlarına ait veriler kullanılarak önümüzdeki yıllara yönelik tahminleri içeren nüfus piramitleri de yapılmıştır. Gelecekte öngörülen değişmeler ışığında, 21.yy ortalarında ülkemizdeki yaşlı nüfusun çok büyük oranda artacağı tahmin edilmektedir. Yaşlı nüfusundaki artışın en önemli nedenleri, son yıllarda yaşam beklentisinin artışı, ölümlülük düzeyinin ve doğurganlık düzeyinin düşüşüdür.

Tezin giriş bölümünde, yaşlı nüfusun hızlı artışının, yaşlılara ve yaşlılık dönemine ait gereksinmelerin önemini arttırmakta olduğundan bahsedilmektedir. Tez kapsamında savunulan düşünce; yakın gelecekte gerçekleşecek bu artış ile yüzleşebilmek ve başarılı çözümler üretebilmek için şimdiden konu ile ilgili düşünülmeye başlanması, yaşlılık döneminin tanınması ve yaşlılar için uygun tasarımlar yapılmasının gerekliliğidir. Bunun nedeni, yaşlılar için özelleştirilmiş, onların fizyolojik ve psikolojik gereksinmelerini karşılayabilecek mekânların gelecekte büyük önem kazanacağıdır.

2. YAŞLI VE YAŞLILIK

2.1 Tanım ve Kavramlar

2.1.1 Yaşlılığın tanımı

Yaşlılık, yaşam kalitesini belirleyen bedensel güçlerin azalması ve sıklıkla bu döneme eşlik eden zihinsel yetilerin de zayıflaması sureti ile yaşamın sonuna doğru ilerlenmesi anlamına gelmektedir. Yaşlılık, zamanın ilerlemesine bağlı olarak hastalık söz konusu olmaksızın ortaya çıkan anatomik yapı ve fizyolojik işlev değişiklikleri ile kendini gösterir.

Yaşlılık göreceli bir kavramdır. Her yaşlının bir biyolojik geçmişi, iş deneyimleri ve duygusal yaşamı vardır. Ayrıca, yaşlılık bir toplumdan diğerine ve çağa göre de farklılık gösterir. Her insanda yaşlanmakla ölmek arasında süren mücadelede, toplumsal ve kültürel etmenler önemli rol oynamaktadırlar. Yaşlanma bireysel bir değişim olarak kişinin fiziksel ve ruhsal yönden gerilemesidir. Yaşlanma bireysel olmakla birlikte, toplumsal değerler ve diğer etkenler toplumda yaşlı ve yaşlılığa verilen değeri ve yeri belirlemektedir. Bu nedenle yaşlılık sadece biyolojik bir olay olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir olaydır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2007). Gelişmiş ülkelerde genellikle 65 yaş, ileri yetişkinliğin başlama yaşı olarak kabul edilmektedir. Ancak, orta yıllarla ileri yıllar arasında sınır olarak bu yaşın seçilmesinde bir kesinlik yoktur. Yaşlılığın 65 yaş ve sonrasıyla tanımlanması birçok ülkede kullanılmaktadır. Bu tanımlamada, bireyin işten emekliye ayrılması ve bazı toplumsal, sağlıksal hizmetlerden yararlanmaya başlaması temel alınmaktadır. Yaşlılık dönemi uzmanlarca üç bölümde değerlendirilmektedir.

a) Genç yaşlılar: (65-74 yaş aralığı) yapılan araştırmalara göre bu kesimdeki bireylerde genellikle fonksiyonel olarak çok büyük kayıplar gözlenmemekte, başkalarının yardımına ihtiyaç duymadan yaşamlarını sürdürebilmektelerdir.

b) Orta yaşlılar: (75-84 yaş aralığı) orta yaşlılarda fonksiyonel olarak kayıplar görülmektedir, fakat genel olarak başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürebilmektelerdir.
c) İleri derecede yaşlılar: (85 yaş üzeri) bu yaş grubundaki kişilerin genelde özel bakıma, yardımcıya ihtiyaçları bulunmaktadır (Susman R., Riley M. W., 1985).

Günümüzde yetişkinliğin diğer dönemlerinde olduğu gibi yaşlılık dönemine de ilgi gittikçe artmaktadır. Gelişmiş toplumların yaşla ilgili birçok konuda değişim içinde olduğu söylenmektedir. Yaş dönemlerine ilişkin algılar, rol geçişleri, toplumsal yeterlikler ve bütün bunların sınırlarını belirten yaşlar değişmektedir (Neugarten ve Neugarten, 1986). Bu değişimlerin bazıları artan insan ömrü nedeniyle; bazıları teknolojik toplumun gitgide daha fazla eğitsel istemde bulunması, aile yapısının farklılaşması, ekonomideki, sağlık ve toplum hizmetlerindeki değişmeler sonucu ortaya çıkmaktadır.

2.1.2 Gerontoloji-geriyatri kavramlarının tanımı

Yaşlıların biyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunları ile uğraşan bilime Gerontoloji denilmektedir. Bu bilimin ana konusunu yaşlılığın önlenmesi ya da en azından geciktirilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi hususları oluşturmaktadır (Kır,M.; 2008). Yaşam kalitesi, bireyin mevcut imkanlarının arttırılması, daha iyi, daha akılcı olarak değerlendirilmesi ile yaşamın daha kaliteli ve bireyin daha mutlu olması, kendisinden daha memnun hale gelmesinin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Yaşlılık sorunu her şeyden önce tıbbi ve toplumsal bir nitelik taşımaktadır. Bu konuda var olan güçlükleri yenmek için yaşlanmaya ilişkin koruyucu tıp konusuna daha da önem verilmelidir. Gerontolojinin ana sorunlarından biri yaşlanmanın sebep olduğu değişimlerle hastalıktan kaynaklanan değişimlerin nasıl ayırt edileceğidir. Bu konuda güçlükleri yenmek için, yaşlanmayla ilgili koruyucu tıbba daha çok önem verilmelidir (DPT, 2007).

Yaşlılık süreci de yaşamın; bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik dönemleri gibi yaşanması gereken bir evresidir. Gerontoloji, 1960'lara kadar akademik bir disiplin olarak var olmakla birlikte asıl günümüzde hızla gelişen bir alandır ve psikoloji, biyoloji, sosyoloji ve kent planlamasıyla yakından ilişkilidir. Geriyatri ise yaşlıların sağlık sorunlarını açıklamaya ve tedavi etmeye yönelik etkinlikleri içeren bir diğer

daldır (Onur, Gelişim Psikolojisi, 2000). Gerontoloklar, yaşlanmayı dört farklı süreç olarak gördüklerini belirtmektelerdir (Hooyman ve Kiyak, 1993); Kronolojik yaşlanma, biyolojik yaşlanma, psikolojik yaşlanma ve toplumsal yaşlanmadır. Gerontologlar, toplumsal değişimlerin yaşlılık ve toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini, yaşlanma karşısındaki tutumları ve bunların yaşlı nüfusa etkilerini incelemektedir. Toplumsal Gerontoloji kavramı, toplumsal-kültürel koşulların yaşlanma süreci üzerinde etkilerini, bu sürecin sonuçlarıyla birlikte ele almaktadır.

Sonuç olarak, gerontoloji yaşlı nüfusun ve yaşlanma deneyimlerinin toplumsal yapıyı nasıl etkilediğini ve ondan nasıl etkilendiğini inceleyen bir bilim dalıdır. Bu çalışma sürecinde de yaşlıların mekanı algılama çeşitliliği ve yaşlılar için en doğru fiziksel çevrenin araştırılması sonucu, Toplumsal Gerontoloji kavramını destekleyici araştırmalar ve gözlemler yapılmıştır.

2.2 Yetişkin-Çocuk-Yaşlı İlişkilerinin İncelenmesi

2.2.1 Yetişkinlik ve yaşlılık dönemi ilişkileri

Türkiye genç nüfusa sahip bir ülke olarak, gelecekte ülke nüfusundaki yaşam süresinin artması beklenmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2007). Yaşlı sayısındaki artma sonucu iş gücünden kayıpta bulunmamak için yaşlıların topluma aktif katılımı sağlanmalıdır. Dolayısıyla, yetişkin kuşak-yaşlı kuşak dayanışması önem kazanmaktadır. Çalışma kapsamında hedeflenen; kuşaklar arasında eşitlik ve dayanışmanın güçlendirilmesidir.

Çizelge 2.1'de vurgulanmak istenen nesiller arası paylaşımın önemidir. Çizelgeye ait satırlarda; yetişkinler ve yaşlıların birbirlerine karşılıklı fayda sağladığı durumlar, yaşlıların yetişkinlere fayda sağladığı durumlar ve yetişkinlerin yaşlılara fayda sağladığı durumlar olarak sıralanmıştır. Çizelgeye ait sütunlarda ise belirtilen durumlarda yetişkinlere, yaşlılara ya da her iki nesile de düşen sorumluluklar sıralanmıştır. Örneğin nesillerin birbirlerine karşılıklı fayda sağlayabilmesi için yetişkinlerin yaşlılara fiziki ihtiyaçlar konusunda, yaşlıların da yetişkinlere maddi ihtiyaçlar konusunda yardımcı olması gerekmektedir. Yetişkinler ise, yaşla kazanılmış deneyimlerinin yararlarını göz önüne alarak, yaşlı neslin kapasite ve danışmanlığından yararlanmalıdır. Yaşlıların yetişkinlere fayda sağladığı durumlar

arasında mesleki tecrübe ve bilgi paylaşımı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, yetişkin kuşak, yaşlıların bilgiye erişimine yardımcı olmalı ve yaşlıları teşvik ederek, onlar için uygun çalışma ortamları yaratmalıdır. Yaşlıların, bilim ve teknoloji ile ilgili bilgileri güncel tutulmalıdır. Bu, yaşlıların hayata bağlılıklarını arttıracaktır. Sonuç olarak; nesillerin bilgi ve deneyim paylaşımı ön plana çıkmaktadır (Çizelge 2.1).

Ülke genelinde yapılan araştırmalara ait bulgular yaşlı nüfusun, ister aynı evde ister çok yakında olsun, hala yakın çevrelerindeki aile bireylerine bağlı ve bunun ihtiyacı içinde olduklarına işaret etmektedir (Ünalan, T., 2000). Aykan ve Wolf'un araştırmasında ise, modernleşmeyle birlikte çekirdek aile sayısının artmasına rağmen, yaşlıların çocuklarıyla aynı muhitte yasama biçimini tercih etmelerinin Türkiye'de yaslılar ve çocuklar arasındaki aile ilişkilerinin hala sürmesiyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (2000).

Çizelge 2.1 : Yetişkin-çocuk-yaşlı ilişkilerinin incelenmesi.

	YETİŞKİNLİK	Yetişkinlik - Yaşlılık	YAŞLILIK
Yetişkinler ve Yaşlıların Birbirlerine Karşılıklı Fayda Sağladığı Durumlar	Fiziki İhtiyaçlar	Çocuk	Maddi İhtiyaçlar
	Maddi İhtiyaçlara Katkı	Aile/Akraba	Çocuk Bakımına Katkı
	Fiziki Yorgunluk	Spor/Sağlık	Ruhsal Yorgunluk
Yaşlıların Yetişkinlere Fayda Sağladığı Durumlar	Kariyer/Rekabet	Doğa-Hayvan Sevgisi	Mesleki Yaşanmışlık
	Askerlik/Evlilik/İş	Sanat	Tecrübe/Deneyim
	Bilgi Açlığı/Eğitim	Kültür	Bilgi Birikimi/Nasihat
Yetişkinlerin Yaşlılara Fayda Sağladığı Durumlar	Güvence/Yardım	Çevre Nitelikleri	Sağlık İhtiyaçları/ilaç
	Yoğunluk/Zamansızlık	Yemek	Boş Vakit
	Güncellik/Bilim/ Teknoloji	Ülke	Paylaşım İhtiyacı

2.2.2 Çocukluk ve yaşlılık dönemi ilişkileri

Yaşlıların yetişkinler ile aralarındaki en büyük duygusal bağ çocuklardır. Çocuklar aynı zamanda kuşaklar arası ilişkileri sürdürmek ve geliştirmek için yetişkinler/gençler ile yaşlılar arasında bir basamak gibidir. Yaşlı bireyler gün

geçtikçe çocuklaşmakta ve çocuklarla iletişim, geçirilen vakit önem kazanmaktadır. Bu yüzden yaşlılar için vaad edilecek ideal mekan tasvirinde, içinde torunlarının bulunamayacağı bir mekan tanımlamak mümkün değildir. Tasarım ilkesinde, çocukların da en az yaşlılar kadar özgürce dolaşabileceği, çocukların ilgi alanlarını içinde bulunduran mekanlar yaratmak esastır.

Türkiye'de aile bireyleri asındaki bağın halen güçlü olması, yaşlıların yaşam alanlarını belirlemedeki tercihlerinde de özellikle gelişmiş ülkeler ile karşılaştırma yapıldığında farklılıklar bulunduğu göstermektedir. Genel araştırma sonuçları, her 10 yaşlıdan 7'sinin çocukları ile ya aynı evde ya da çocukları ile aynı binada, sokakta veya mahallede oturduklarını göstermektedir. Cinsiyetler arasında çok belirgin bir farklılık görülmemekle birlikte genel tercihin çocuklarla veya çocuklara çok yakın oturmak olduğu anlaşılmaktadır. Böylesi bir tercihin, gerek yaşlı gerekse de yaşlının çocukları açısından sosyal ve ekonomik olarak oldukça avantajlı olabileceği düşünülebilmektedir (DPT, 2007). Bu nedenle; yalnızca yaşlıları kapsayan, diğer yaş gruplarını kucaklamayan mekanlar, kurumlar, yaşlı evleri psikolojik açıdan gerçek mutluluk vermekte yetersiz kalırlar.

2.3 Değerlendirme

Çalışma kapsamında yaşlılık ile ilgili temel tanım ve kavramlar açıklanmıştır. Yaşlılığın ve gerontoloji-geriyatri kavramları tanımlanmıştır. Yaşlılığın tanımı yapılırken yaşlıların ait oldukları yaş aralıklarına ve bakım derecelerine göre şu şekilde gruplandıkları belirtilmiştir:

- Bağımsız ve başkalarının yardımına ihtiyaç duymadan yaşamını sürdürebilen yaşlılar

- Sağlıklı ve neredeyse bağımsız yaşayabilen yaşlılar

- Sürekli bakım isteyen yaşlılar

Ardından yetişkin-çocuk-yaşlı ilişkileri incelenmiştir. Bu bölümde nesiller arası iletişimin önemi vurgulanmış ve yaşlıların yaşadıkları mekânın ideal olabilmesi için, o mekânı aileleriyle ve sevdikleriyle paylaşabilmelerinin gerekliliğinden bahsedilmiştir.

3. YAŞLILARIN MEKAN SORUNLARI VE SUNULAN ÇÖZÜMLER

Yaşlıların temel gereksinmelerinin karşılanması, manevi ve maddi ihtiyaçlarının sağlanması için demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak önemli olmaktadır. Bu bölümde, yaşlılara ait nüfus incelenmiş ve demografik yapısı ile ilgili genel bilgi verilmiştir.

3.1 Demografik Yapı Değişimi

20. yüzyıl, dünya nüfusunun yaş yapısında meydana gelen değişim bakımından insanlık tarihinde bir dönüm noktası olmuş ve yaşlı nüfus özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dikkat çekici oranlarda artmıştır. Yaşlı nüfusta dünya genelindeki bu artış, dünyanın birçok bölgesindeki doğum hızlarında kayda değer düşüşlerin gözlemlenmesi, beslenme ve temel sağlık hizmetlerinde gerçekleşen gelişmeler sonucu ortalama yaşam süresinin uzaması ve bebek ve çocuk ölümlülüğünün kontrol edilebilir düzeylere gerilemesi ile gerçekleşmiştir. Doğuşta yaşam beklentisi yüzyılın ilk yarısında, özellikle Avrupa ülkelerinde 20 yıllık bir artış göstermiştir ve 2050'ye kadar 10 yıl daha artacağı tahmin edilmektedir (DPT, 2007).
Çizelge 3.1'de görüldüğü gibi 2014 yılında 65 yaş ve üstü nüfusun 16 yaş ve daha altı nüfusu geçeceği tahmin edilmektedir (Munro, M., 1996).

Çizelge 3.1 : Avrupa ülkelerindeki 65 yaş ve daha üstü nüfusun toplam nüfus içindeki oranları (Social Trends no:33, 2003).

Ülkeler	**Oranlar**			
	1970	**1981**	**1991**	**2001**
İtalya	11	13	15	18
Yunanistan	11	13	14	18
İsveç	14	16	18	17
Belçika	13	14	15	17
İspanya	10	11	14	17
Almanya	14	16	15	17
Portekiz	10	11	14	16
Fransa	13	14	14	16
İngiltere	13	15	16	16
Avusturya	14	15	15	16
Finlandiya	9	12	14	15
Danimarka	12	15	16	15
Lüksemburg	13	14	13	14
Hollanda	10	12	13	14
İrlanda	11	11	11	11
Avrupa Ortalaması	**12**	**14**	**15**	**17**

20. yüzyılda yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki payının artmasına neden olan bir diğer etken de özellikle yüzyılın ikinci yarısından itibaren hemen hemen tüm dünyada yaşanan doğurganlık hızının düşmesidir. Toplam Doğurganlık Hızı (TDH), 1950'lerde dünya ortalaması kadın başına 5 canlı doğum olarak tahmin edilmekteyken, doğurganlık hızında gözlenen hızlı düşme sonucunda 2000 yılında 2.8'e kadar düşmüştür. Bu dönem içerisinde, yüzyılın yarısında oldukça yüksek doğurganlık hızlarına sahip olan gelişmekte olan ülkelerde TDH'deki düşüş, gelişmiş ülkelere nazaran daha yüksek gerçekleşmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen projeksiyon sonuçlarına göre 1995-2000 yılları arasında az gelişmiş ülkelerde 5.4 olarak hesaplanan TDH 2045-2050 yılları arasında 2.5'in altına; gelişmekte olan ülkelerde ise 3.1'den 2.0'a düşeceği tahmin edilmektedir. Öte yandan halen yenilenme düzeyinin altında bir doğurganlık düzeyine sahip gelişmiş ülkelerde doğurganlıkta artış beklenmekte ve TDH'nin aynı dönemler arasında 1.6'dan 1.9' a çıkacağı tahmin edilmektedir. Tüm dünyada 65 ve daha yukarı yaşlarda olan nüfus 2004 yılı itibariyle 448 milyon civarındadır. Bugün dünya üzerindeki toplam nüfusun yüzde 10'u 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusu oluştururken 2050'de bu oranın yüzde 16'nın üzerine çıkması beklenmektedir. Tüm dünya üzerinde yaşlı grubun diğer yaş gruplarına göre hızlı artmasının temel nedeni, doğurganlıkta gözlemlenen düşüştür. Doğurganlığın yenilenme düzeyinin altına düşmesinin bir yansıması olarak öncelikle çocuk nüfusta, ardından da genç ve orta yaşlı nüfusta beklenen azalmayı takiben yaşlı nüfusun hem oransal, hem de sayısal artışı kaçınılmazdır. 1975 yılında tüm dünyada toplam doğurganlık hızının yenilenme düzeyinin altında olduğu 22 ülke var iken, günümüzde bu durumda olan ülke sayısı 70'e ulaşmıştır. Yapılan tahminlere göre de 2025 yılında 120 ülke olacaktır. Öte yandan sağlık alanındaki gelişmeler sonucunda tüm yaşlardaki yaşam beklentisinin artması, her yıl yaşlı nüfus grubuna dâhil olan insan sayısının fazlalaşması ile sonuçlanmaktadır (DPT, 2007).

3.2 Türkiye'de Yaşlıların Durumu

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde gerçekleştirilen nüfus sayımları, Türkiye nüfusunun hem niceliksel, hem de niteliksel olarak değişimini anlamamızda en önemli veri kaynağı olarak görünmektedir. Çizelge 3.2'de, 1935 yılından 2000 yılına kadar geçen süre içerisinde sayım yılları

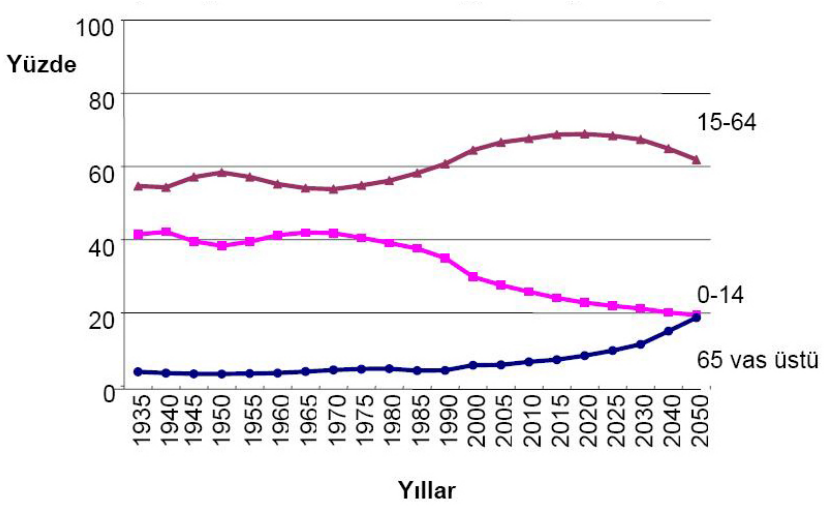
için yaş gruplarının toplam nüfus içerisindeki yüzde dağılımı gösterilmektedir. Ülkemizde yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının 20. yüzyılın sonuna kadar yüzde 5'in altında yer aldığı görülmektedir. 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 3.858.949 olan 65 ve daha yukarı yaş nüfus toplam nüfusun yüzde 5.7'sini oluşturmaktadır. Yaşlı nüfusun yüzde 45.3'ü erkeklerden, yüzde 54.7'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

Çizelge 3.2 : Yaş gruplarının toplam nüfus içerisindeki yüzde dağılımları, genel nüfus sayımları sonuçları 1935-2000 (TUİK, Url-3).

Yıl	Toplam Nüfus	Yaş Grupları (yüzde)		
		0-14	15-64	65 yaş üstü
1935	16,158,385	41.4	54.7	3.9
1940	17,820,950	42.1	54.3	3.5
1945	18,790,174	39.5	57.1	3.3
1950	20,947,188	38.3	58.4	3.3
1955	24,064,763	39.3	57.3	3.4
1960	27,754,820	41.2	55.2	3.5
1965	31,391,421	41.9	54.1	4.0
1970	35,605,176	41.8	53.8	4.4
1975	40,347,719	40.6	54.8	4.6
1980	44,736,957	39.1	56.1	4.7
1985	50,664,458	37.6	58.2	4.2
1990	56,473,035	35.0	60.7	4.3
2000	67,803,927	29.8	64.5	5.7

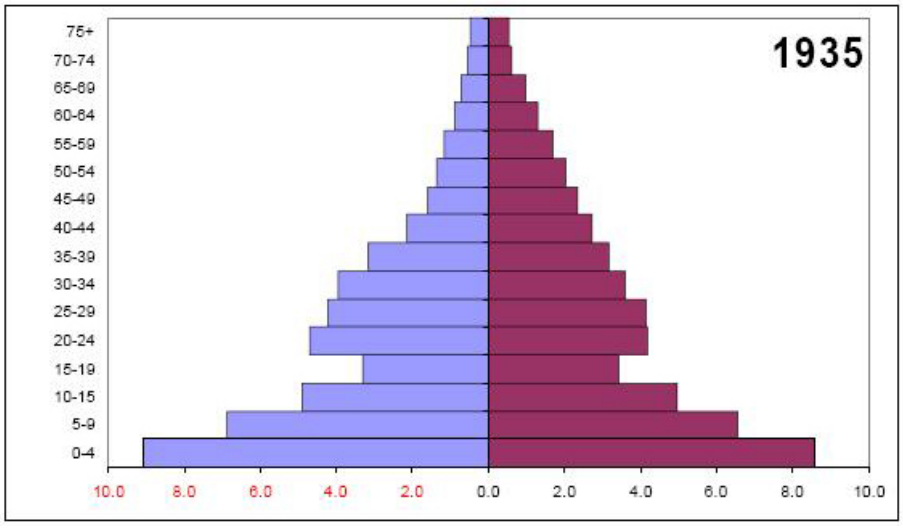
Mevcut demografik eğilimlerin devam edeceği varsayımından hareketle yapılan hesaplamalar, 21. yüzyılın tüm dünyadaki beklentilere paralel olarak Türkiye'de de yaşlı yüzyılı olacağına işaret etmektedir. Değişen yaş yapısı ile birlikte, özellikle yüzyılın ikinci yarısında, yaşlı nüfusun, sosyal, demografik ve ekonomik açıdan Türkiye'de de önem kazanması beklenmektedir. Çizelge 3.3'de, yaş gruplarının sayım yıllarına ve TÜİK nüfus projeksiyonlarına göre yüzdesel dağılımları gösterilmektedir. 2000-2050 arasında yaş gruplarının toplam nüfus içerisinde yüzdesel değişimi incelendiğinde, yaşlı nüfusun diğer yaş gruplarına nazaran belirgin bir artış gösterdiği görülmektedir. 2050 yılında Türkiye nüfusunda 16 milyon civarında yaşlının bulunacağı öngörülmektedir. Öte yandan yüzyılın ortasına gelindiğinde 0-14 yaş grubu ile yaşlı nüfus arasındaki yüzdesel fark kapanmış görünmektedir. Böylesi bir durum hedeflenen ve yürütülen plan ve programlar açısından önem taşımaktadır.

Çizelge 3.3 : Yaş gruplarının yüzdesel dağılımları, Türkiye 1935-2050 (DPT, 2007).

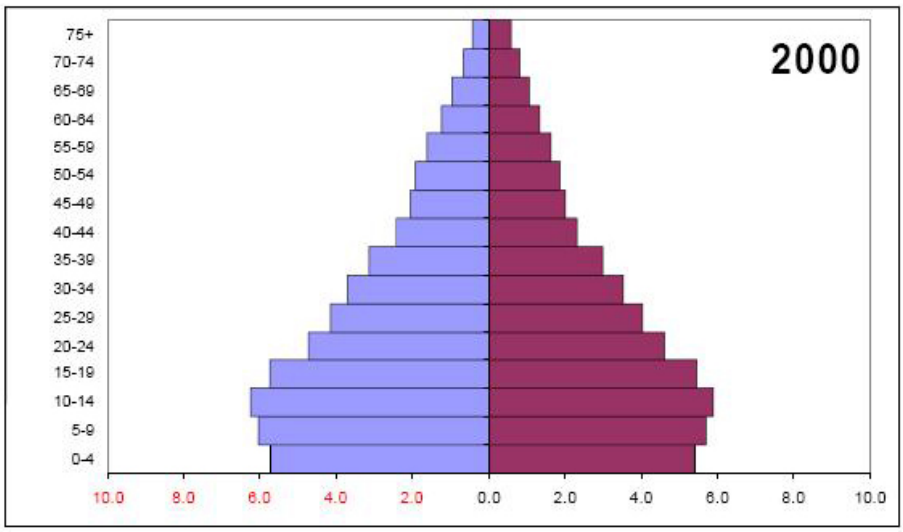

Yaş piramitleri, nüfusun yaş yapısının görsel olarak anlatımında sıklıkla kullanılan araçlardır. Seçilmiş yıllar için oluşturulan yaş piramitleri sunulmaktadır (Çizelge 3.4). 1935 yılından 2000 yılına kadar geçen süre içerisinde 5'li yaş gruplarının yüzdesel değişimi incelendiğinde yaşlı nüfus artışı açıkça görülmektedir (Çizelge 3.5). 1935-2000 yılları için oluşturulan nüfus piramitlerinde nüfus sayım sonuçları kullanılmıştır.

Çizelge 3.4 : Yaş piramidi, Türkiye 1935 (DPT, 2007).

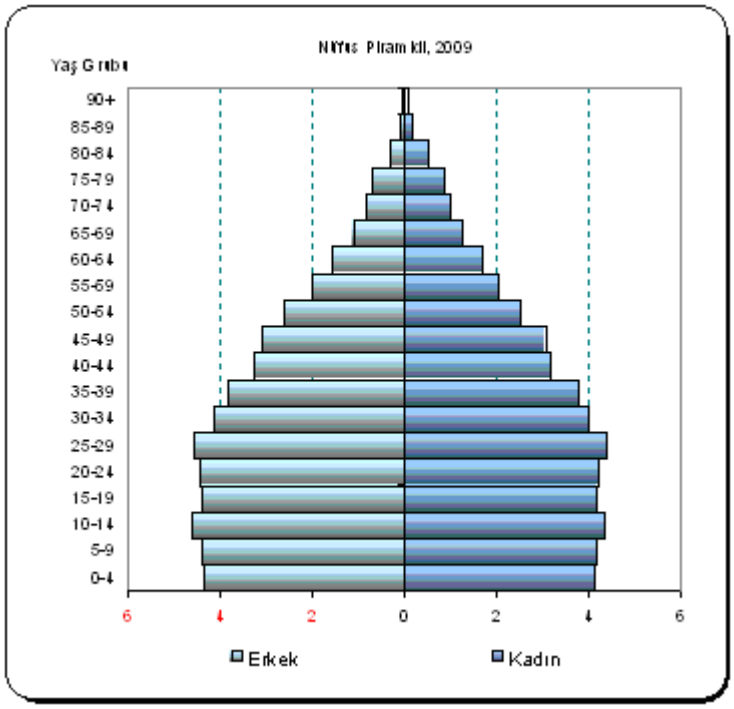

Çizelge 3.5 : Yaş piramidi, Türkiye 2000 (DPT, 2007).

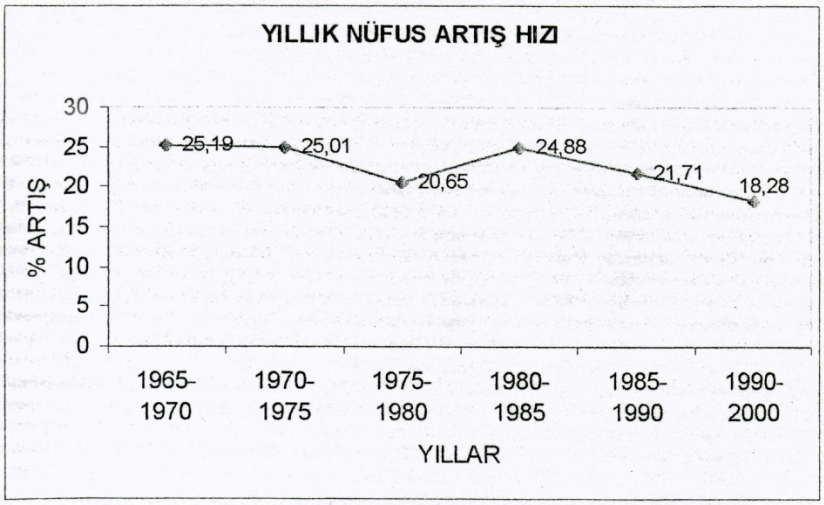
31 Aralık 2009 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 72.561.312 kişidir. Nüfusun % 50,3'ünü (36.462.470 kişi) erkekler, % 49,7'sini (36.098.842 kişi) ise kadınlar oluşturmaktadır. 2009 yılında Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı ise, binde 14,5 olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 3.6). 81 ilden; 67'sinin nüfusu bir önceki yıla göre artarken, 14 ilin nüfusu azalmıştır. Nüfus artış hızı en düşük olan ilk üç il; Tunceli (binde -40), Ardahan (binde -37) ve Kars (binde -18,1)'dır. Nüfus artış hızı en yüksek olan ilk üç il ise sırasıyla; Çankırı (binde 49,4), Bilecik (binde 45) ve Isparta (binde 32,2)'dır. Kaydedilen son bulgulara göre; ülkemizde ortanca yaş 28,8'dir. Ortanca yaş erkeklerde 28,2 iken, kadınlarda 29,3'tür. 2009 yılı verilerine göre, 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfus, toplam nüfusun % 67'sini oluşturmaktadır. Ülkemiz nüfusunun % 26'sı 0-14 yaş grubunda, % 7'si ise 65 ve daha yukarı yaş grubunda bulunmaktadır (TUİK, Url-4).

Çizelge 3.6 : Yaş piramidi, Türkiye 2009 (TUİK, Url-4).

Türkiye nüfusu hakkında en güncel veri olan 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)'nın bulguları yaşlı nüfusun, tüm nüfus grupları içerisindeki payının 2005 için yüzde 5.6 civarında olduğunu göstermiştir. Buna göre Türkiye yaklaşık 5 milyon yaşlı ile bazı ülkelerin toplam nüfusundan daha fazla yaşlı nüfusa sahiptir. Türkiye'deki demografik değişimler incelendiğinde yaşlı nüfusun artışı açık bir şekilde görülmektedir (DPT, 2007).

Çizelge 3.7 : Yıllık nüfus artış hızı (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000).

2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Türkiye'nin nüfusu 67.803.927 kişidir. 1927-1935 döneminde yılda ortalama 314 bin kişi artarken 1990-2000 döneminde yılda

ortalama 1 milyon 133 bin kişilik bir artış göstermiştir (Çizelge 3.7). 1980-1985 yıllarından itibaren yıllık nüfus artış hızı azalmaya başlamıştır, 1990-2000 yılları arasında ise en düşük değeri olan binde 18.28'e ulaşmıştır. Hızlı düşen ölümlülük ve doğurganlık düzeylerinin bir sonucu olarak Türkiye'de yaşlı nüfusun payının 2000 yılında %5.5'ten 2025 yılında %8.6'ya yükselmesi beklenmektedir (Ünalan, T., 2000).

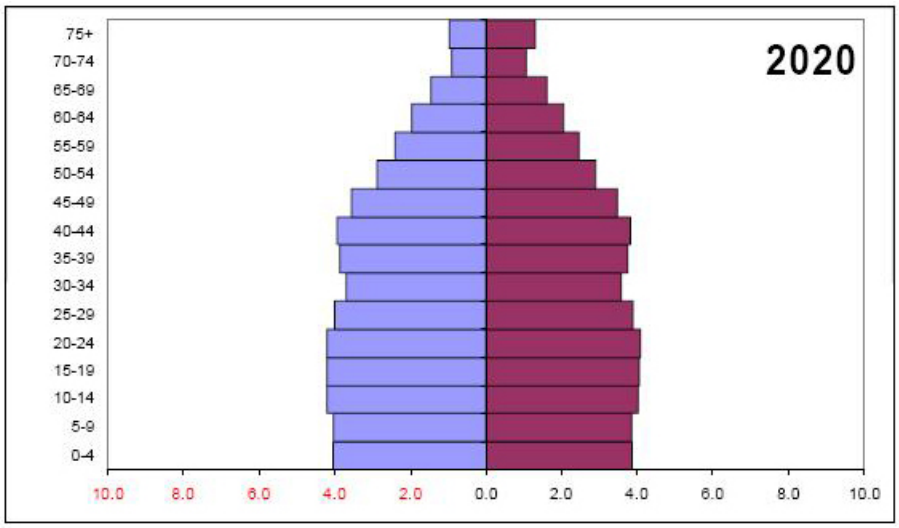
2009 yılında TUİK tarafından yapılan araştırmalar sonucu; 2001 yılında 1 321 890 doğum olayı gerçekleşirken, 2008 yılında 1 262 333 doğum olayı gerçekleşmiştir (Çizelge 3.8). Doğumların yüzde 51'i erkek, yüzde 49'u kız olup bu oran yıl bazında değişim göstermemektedir. Kaba doğum hızı, 2001 yılında binde 20,3 iken bu hız 2008 yılında binde 17,8'dir. Diğer bir ifade ile 2001 yılında bin nüfus başına 20,3 doğum düşerken, 2008 yılında bin nüfus başına 17,8 doğum düşmektedir. Kaba doğum hızı bölgesel bazda incelendiğinde, 2008 yılında kaba doğum hızının en yüksek olduğu bölge binde 27,4 ile Güneydoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise binde 11,6 ile Batı Marmara Bölgesi'dir. 15-44 yaş grubunda bin kadın başına düşen doğum sayısını ifade eden "genel doğurganlık hızı" 2001 yılında binde 83,8 iken bu hızın 2008 yılında binde 74,2 olduğu görülmektedir (TUİK, Url-5).

Çizelge 3.8 : Doğum sayısı, kaba doğum hızı ve genel doğurganlık hızı, 2001-2008 (Url-5).

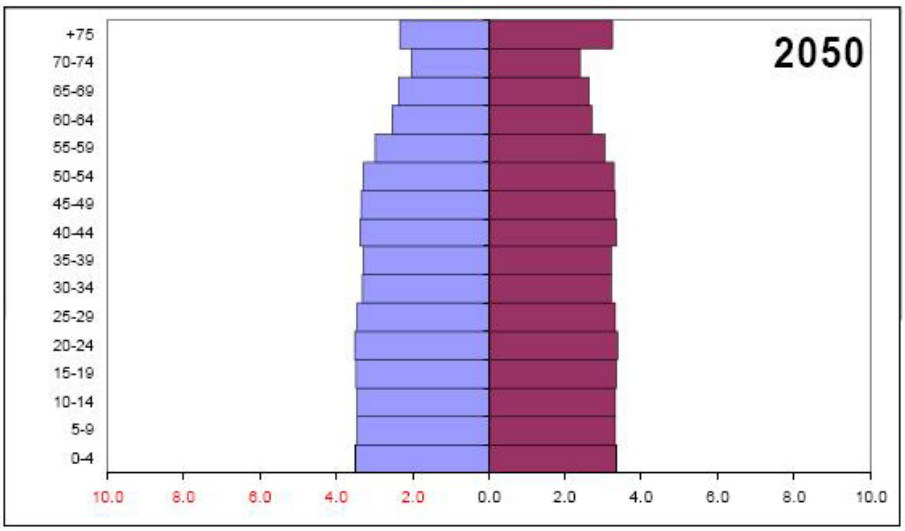
Yıl	Doğum sayısı			Kaba doğum hızı (‰)	Genel doğurganlık hızı (‰)
	Toplam	Erkek	Kız		
2001	1 321 890	679 316	642 574	20,3	83,8
2002	1 226 641	631 212	595 429	18,6	76,7
2003	1 193 154	613 958	579 196	17,8	73,6
2004	1 213 545	623 250	590 295	17,9	74,0
2005	1 231 678	632 743	598 935	18,0	74,3
2006	1 238 725	635 950	602 775	17,8	74,1
2007	1 266 503	650 845	615 658	18,0	75,1
2008	1 262 333	648 875	613 458	17,8	74,2

Çizelge 3.9 ve çizelge 3.10'da görüldüğü gibi, önümüzdeki yıllara yönelik tahminleri içeren yaş piramitlerinde, TÜİK nüfus projeksiyonlarına ait veriler kullanılmıştır. TÜİK nüfus projeksiyonları ile hazırlanan yaş piramitleri gelecekte öngörülen değişmeler ışığında yaşlı nüfusun olası boyutları hakkında bilgi vermektedir. Halihazırda gelişmiş ülkelerde görülen yaş dağılımına benzer bir yapıya Türkiye'nin yüzyılın ortasına doğru ulaşacağı öngörülmektedir (DPT, 2007).

Çizelge 3.9 : Yaş piramidi, Türkiye 2020 (DPT, 2007).

Çizelge 3.10 : Yaş piramidi, Türkiye 2050 (DPT, 2007).

3.3 Yurtdışında Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örnekleri

Bu bölümde, yaşlı mekanları alanındaki gelişmeleri, dünya ölçeğinde ve kronolojik sırada takip etmek amaçlanmıştır. Yurtdışında yaşlılar için tasarlanmış mekan örnekleri incelenirken, çalışmanın zaman kapsamı; II. Dünya Savaşı sonrası olarak belirlenmiştir. Bunun nedeni, 20. yüzyılın başında yaşlılara verilen hizmetlerle ilgili gelişme kaydedici bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Yapılan az sayıda çalışma da dar kapsamlı ve yüzeysel kalmaktan ileri gidememiştir (Pakdil, O., 1992). Bu yıllarda yaşlılar ile ilgili pozitif bir politika bulunmamaktadır. Sadece düşkün ve muhtaç yaşlılar için yüzyıllardır kullanılagelen 'Yaşlı-düşkünler ev'leri varlıklarını sürdürmektedir.

1910 – 1940 yılları arasında da geniş kapsamlı herhangi bir araştırma yapılmamış, izlenen politikada ve servislerde gelişme kaydedilmemiştir. Ancak II. Dünya Savaşı sonrası rehabilite çalışmaları sırasında yaşlıların sorunlarıyla ilgili çalışmalar hız kazanmış, sosyal konulara verilen önem artmıştır. Yaşlı nüfus, sosyal ve ekonomik haklar kazanmış ve çeşitli servislere sahip olmuştur.

3.3.1 1950'li yıllar

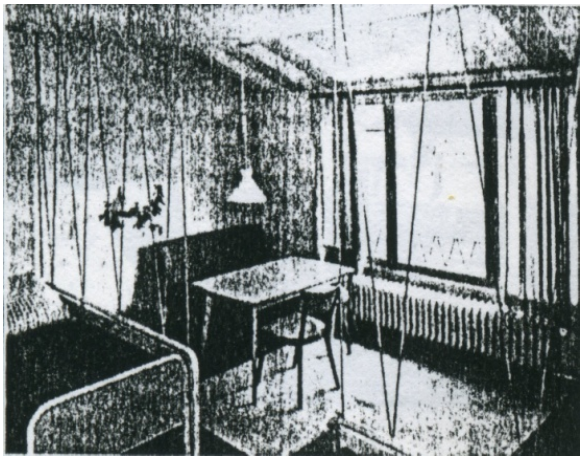
1950'li yıllardan itibaren yaşlılarla ilgili araştırmalar yapılmıştır. Hükümetler yaşlılık sorunlarının farkına varmaya başlamışlar ve birçok servisi yaşlılar için sağlamışlardır. Yaşlılar artık kendilerine özgü sorun ve alınması gereken önlemleri ile toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadırlar.

3.3.1.1 Berlin'in Wedding semtinde bir yaşlılar yurdu

Şekil 3.1 : Berlin'deki yaşlılar yurdunun avlusundan görünüş (Sürmen, Ş., 1998).

1950'li yıllarda Berlin'in Wedding semtinde yapılmış olan bu yaşlılar yurdu günümüzle yapılacak bazı kıyaslamalar için bize ışık tutacak niteliktedir (Şekil 3.1), (Sürmen, Ş., 1998). Odaların dörder yataklı olmaları ve kendilerine ait bir duş-tuvalet hacmine sahip bulunmamaları, zamanımızda genellikle aşılmış olması gereken bir standart olarak gözüküyor (Şekil 3.2).

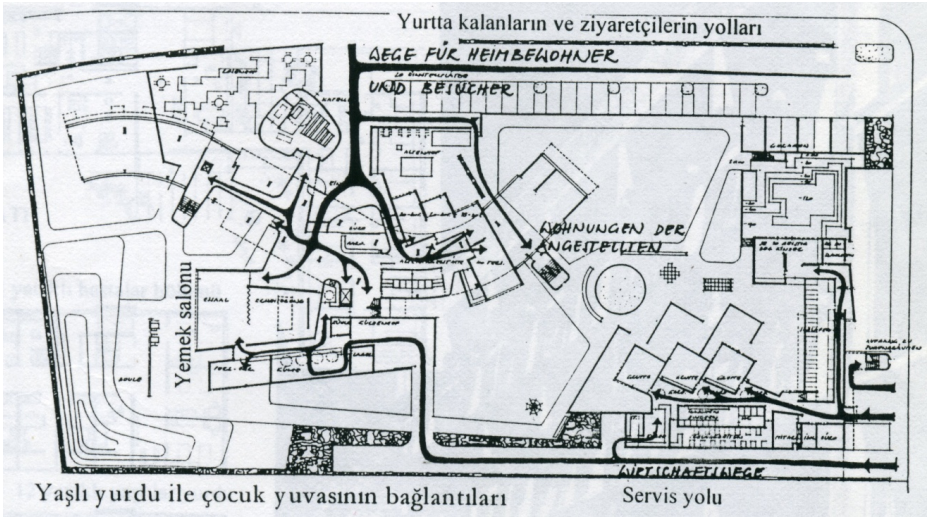
Şekil 3.2 : Berlin'deki yaşlılar yurduna ait dört yataklı oda örneği. Odaların oturma ve yatak kısımları gergi ipleri ile ayrılmış bulunmaktadır (Sürmen, Ş., 1998).

3.3.2 1960'lı yıllar

1960'lı yıllarda yaşlılar arasındaki sosyal ilişkileri konu alan çalışmalar olmuştur. Yaşlı nüfusun sorunları ve gereksinimlerinin neler olabileceği konuları tartışılmış ve araştırılmıştır. Uluslar arası çalışmalarda, yaşlıların sosyal izolasyon ve yalnız yaşama sorunlarını incelenmiş, bu çalışmalar sonucunda yaşlıların toplum içinde bağımsız yaşayabilmeleri için sosyal politikanın değişmesi gerektiğini ve daha çok servis sağlanması öngörülmüştür.

Tüm bu çalışmaların sonucunda, o zamana kadar sağlanan servislerin yaşlıların gerçek gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğu anlaşılmış, daha fazla sağlık ve sosyal hizmet sağlanması gerektiğine karar kılınmıştır.

3.3.2.1 Hamburg'da yaşlılar yurdu

Şekil 3.3 : Hamburg'daki yurda ait vaziyet planı (Sürmen, Ş., 1998).

Hamburg'daki yaşlılar yurdunda çeşitli oda seçenekleri bulunmaktadır. Oda birimi içinde, kişinin kendine ait ıslak hacimleri bulunması gerekliliğinde hemfikir olunmasına karşın, henüz pratikte yaygınlaşmamıştır. Fakat 1960'lı yıllarda yapılan çalışmaların etkileri sonucu sağlık hizmetleri konusunda hassas düşünülmeye başlanmış ve yaşlılar yurdu içerisinde ufak çaplı da olsa tedavi bölümü inşa edilmiştir.

Yaşlıların sosyal izolasyon ve yalnızlık problemlerine çözüm olabileceği düşüncesi ile yurdun yanına çocuk yuvası yapılmış ve bu iki ayrı birim arasındaki iletişimi arttırma amaçlı bağlantı alanları inşa edilmiştir (Şekil 3.3).

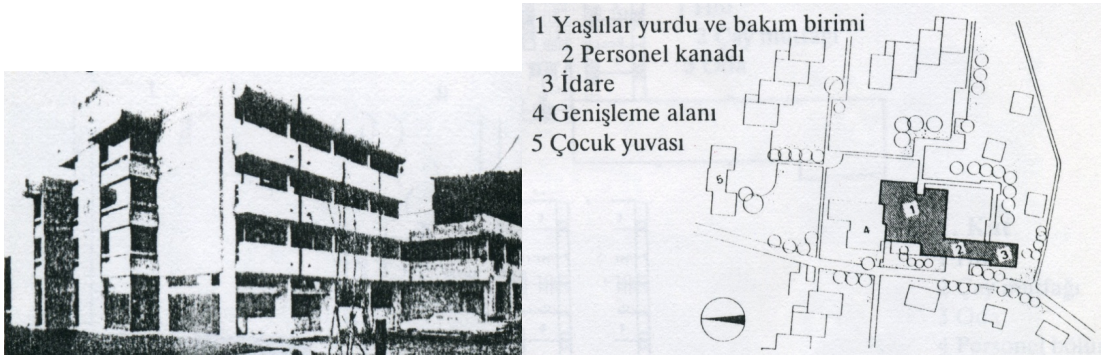
3.3.3 1970'li yıllar

1970'li yıllarda, önceki yıllara kıyasla, çeşitli ve yaygın bir servis ağı kurulmuştur. Böylece, farklı durumlarda bulunan ve değişik gereksinimleri olan yaşlılar için onların sorularına cevap verebilecek değişik alternatif servis türleri bulunabilir hale gelmiştir. Sağlık hizmetlerine verilen önem önceki yıllara göre artmıştır.

3.3.3.1 İsviçre'de bir yaşlılar yurdu ve bakım birimi

İsviçre'deki bu yaşlılar yurdu örneği önceki yıllarda karşılaştığımız örneklere göre sağlık hizmetleri açısından daha gelişmiş görünmektedir. Fakat bazı mekansal özelliklere gereken önem verilmeden inşa edilmiştir. Örneğin, yurtta tekerlekli sandalye geçişi için uygun olmayan dar koridorlar bulunmaktadır. Bununla beraber,

1960'lı yıllarda önemi farkedilen yaşlıların sosyal hayatlarını aktif tutmanın önemi düşüncesi 1970'lerde de kendini göstermektedir. Yurt-içi ortak kullanım alanları mevcuttur ve bir çocuk yuvası ile bağlantısı vardır. Bu durum, nesiller arası iletişime önem verildiğini göstermektedir (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 : İsviçre'deki yurdun dış görünüşü ve vaziyet planı (Sürmen, Ş., 1998).

Yurt muayene odaları ve hemşire hizmeti vererek sağlık alanında bir adım ileride görünmektedir. Ancak, bu yaşlılar yurdunda önemli geriatrik problemlerden dolayı sürekli bakım isteyen yaşlılar bulunmaktadır. 1970'li yıllarda bu durum bir sakınca olarak görünmediği için yurtta sağlıklı yaşlılar bakıma muhtaç yaşlılardan ayrılmamaktadır. Bu, gereksiz bir ayrıntı olarak algılanmaktadır.

3.3.4 1980'li yıllar

1980'li yıllarda da, çeşitli gereksinimleri belirleme ve bunlara uygun servisler sağlayarak yaşlıları toplum içerisinde tutma çabaları devam etmiştir. Bu senelerde, özel olarak yaşlılar için tasarlanmış konutlar ön plana çıkmaktadır. ''Sheltered Housing'' adı altında kolay yaşanabilir, bakımı kolay, konforlu ve yaşlıların özelliklerine göre donatısı uygun konutlar yapılmıştır.

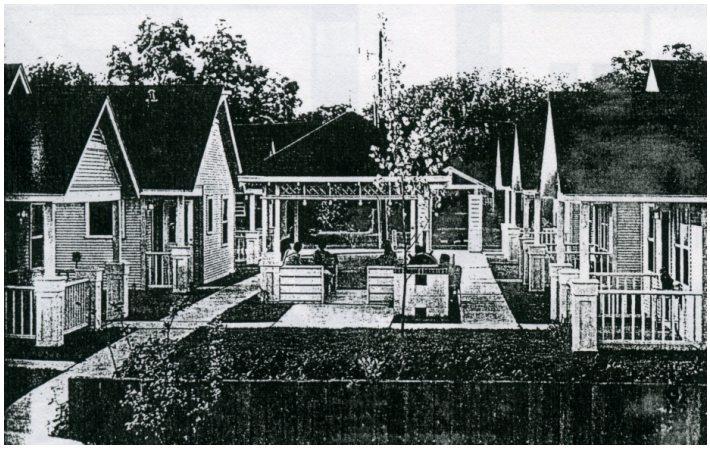
3.3.4.1 Texas, Austin'de yaşlılar için konutlar

Texas'taki yaşlı konutlarında tekerlekli sandalyenin girebileceği mekanların bulunmasına özen gösterilmiştir (Sürmen, Ş., 1998). Bu, önceki yıllara göre engelli yaşlılar için mekanların tasarım politikasında gelişme olduğunu göstermektedir.

Yaşlı konutlarının yanında iki yatak odalı bir bakıcı evi bulunmaktadır. 1970'lerde uygulamasına başlanan günlük bakım ve hemşire hizmetinin Texas'taki konutlarda devamlılığını görülmektedir.

Rose ve Bozeat tarafından 1980'de yapılan bir araştırmada, özel tasarlanmış konutların burada yaşayan yaşlılar arasında komşuluk ilişkileri ve yardımlaşma için

fırsat yarattığını bulmuşlardır. Bu çalışma aynı zamanda bu konutlarda bulunan ortak toplantı-dinlenme odasının, hem oradaki yaşlılar arasındaki sosyal ilişkinin, hem de toplum içindeki diğer insanlarla bağların kuruluşunu teşvik ettiği üzerinedir.

Şekil 3.5 : Texas, Austin'deki yaşlı konutlarının dış görünüşü (Sürmen, Ş., 1998).

Texas'daki bu yaşlı konutlarının arasındaki yeşil alan yaşlıların rekreasyon ve sosyalleşme alanı olarak belirlenmiş, sosyal ve doğa ile olan ilişkinin ruh sağlıkları için olumlu olacağı düşünülmüştür (Şekil 3.5). Rose ve Bozeat tarafından yapılan araştırmada amaçlananın pratiğe geçirildiği bir yaşlı konutları projesidir.

3.3.5 1990'lı yıllar

1990'lı yıllarda sağlık alanında ilerleme kaydedilen gelişmeler olmuştur. Yurtlarda çok gelişmiş ve donanımlı olmasa da tedavi odaları inşa edilmeye başlanmıştır. Günlük bakım hizmetlerinin gelişimi bu yıllardan itibaren başlamıştır.

3.3.5.1 Almanya, Oberhausen'de yaşlı konutları

Şekil 3.6 : Almanya, Oberhausen'deki yaşlı konutlarının dış görünüşü (Sürmen, Ş., 1998).

Almanya'daki yaşlı konutları, çeşitli tiplerde oda seçenekleri sunmaktadır. Kişilerin isteğine göre tek kişilik, iki kişilik daireler bulunmaktadır. Daha ferah görünen mekanlar elde etmek için açık plan tipi seçilmiştir (Sürmen, Ş., 1998). Doğayla uyumlu ve iç içe olan bu yaşlılar yurdunda yaşlılar içi iletişi kuvvetlendirmek için günlük buluşma yerleri tasarlanmıştır (Şekil 3.6). Yurdun mekanları arasında tedavi odaları da bulunmaktadır. Tedavi merkezleri, 1990'lı yıllardan itibaren yurtlarda bulunması gereken bir standart haline gelmiştir. Almanya'daki bu yurt, çok ağır hastalığı olmayan yaşlıların ağırlanıp tedavisinin takibinin yapılabileceği yurtlara bir örnektir.

3.3.6 2000'li yıllar

2000'li yıllarda, yaşlı yurtları ve yaşlı konutlarından beklentilerin hızlı bir artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Bunun nedeni, dünya genelinde yaşam standartların yükselmesi ve teknolojinin gelişimidir. Yurtların itinayla her detayı düşünmesi ve çeşitli servisleri yaşlılara sunması beklenmektedir. Önceki yıllara göre en önemli fark sağlık alanında gerçekleşmiştir. Yurtlardan yaşlıların mental ve fiziksel sağlıklarına olumlu katkıda bulunması gereken hastane hizmeti beklenmektedir.

3.3.6.1 Amerika, California Lake Forest yaşlılar yurdu

Lake Forest yaşlılar yurdu yerleşime, eğlence merkezlerine ve plaja yakın olarak konumlandırılmıştır. Amaç, burada kalan yaşlıları ailelerinden, arkadaşlarından ve dış dünyanın enerjisinden koparmayan, kendi evleri gibi rahat ve pozitif bir ortam yaratmaktır. Yurdun açık alanlarında, odalarında güneş ışığı ve bahçelerinde çiçekler ön plandadır (Şekil 3.7). Girişte her zaman pozitif ve güler yüzlü kişilerle karşılaşılabileceğinden bahsedilmektedir.

Şekil 3.7 : Lake Forest yaşlılar yurdu rekreasyon odası ve bahçesinden görünüş (Url-6).

Yurdun toplantı odasında, bir arada vakit geçirip kişiler arası iletişimi arttırmak hedeflenmiştir. Odalarda televizyon ve telefon bulunmaktadır. Yemek salonu konforlu bir şekilde tasarlanmıştır. Yemek servisi ile ilgili, her yaşlının sevdiği yemeğin araştırılıp, beslenme ve perhiz kurallarına uygun olarak kişilere sunulduğu belirtilmiştir.

Yurtta kalanlara, birçok konuda hizmet sağlanmaktadır. Yurtta kuaför salonu, çeşitli gezilerde kullanılan konforlu ve donanımlı bir araç bulunmaktadır. Sağlık alanında, profesyonel bakım yapabilmek için profesyonel terapistler, doktorlar ve hasta bakıcılar çalışmaktadır (Şekil 3.8), (Url-6).

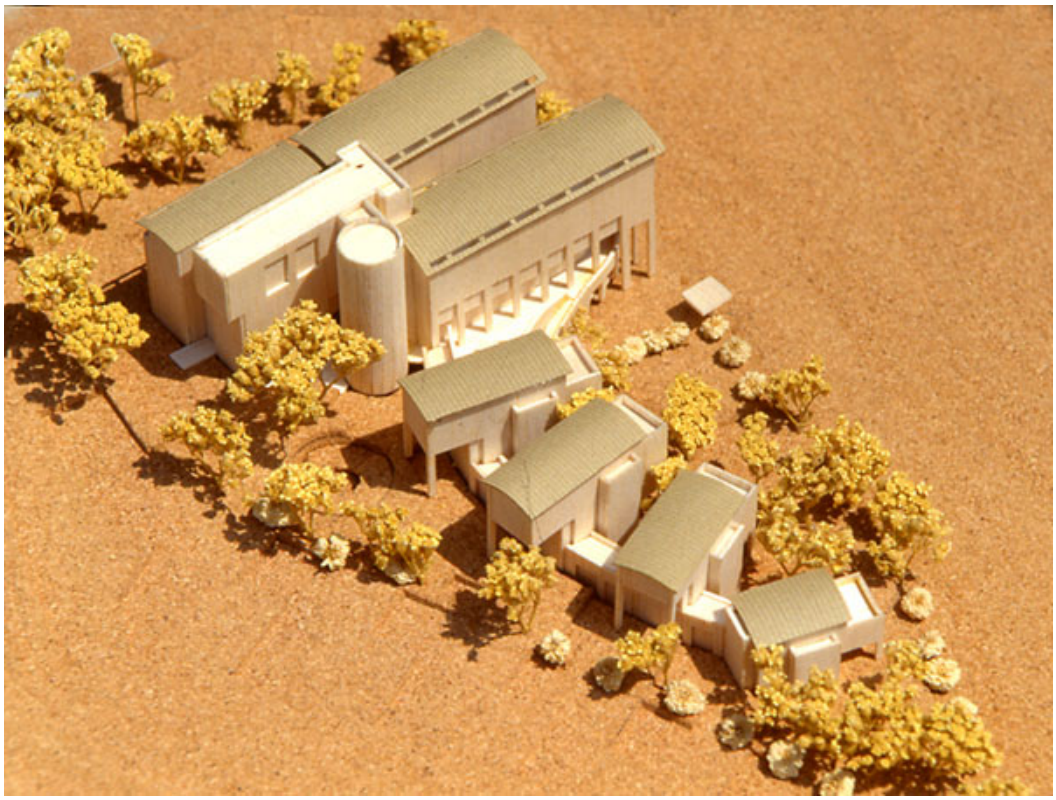

Şekil 3.8 : Lake Forest yaşlılar yurdunda uygulanan tedavi yöntemleri (Url-6).

3.4 Türkiye'de Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örnekleri

3.4.1 Daruşşafaka Yaşlılar Evi

Daruşşafaka Yaşlılar Evi, Daruşşafaka Cemiyeti tarafından 1992 yılında projelendirilmiştir (Şekil 3.9). Tasarım ekibinde Kevork Özkaragöz, Ayşe Orbay, Meltem Nalbantoğlu ve Atilla Yücel çalışmıştır. Proje 12.000 m^2 kapalı alana sahiptir. Projedeki az katlı pavyonlar, varsıl yaşlılar için 'ev' anlayışıyla tasarlanmıştır (Url-8).

Şekil 3.9 : Daruşşafaka Yaşlılar Evi (Url-8).

Daruşşafaka Yaşlılar Evi, ev anlayışıyla hizmet vermek amaçlı tasarlanmıştır. Kullanıcıların tecrübelerini birbirlerine aktarabilecekleri mekânlar olarak kurgulanmıştır. Günlük yaşamın hareketliliğini yansıtacak bir yapılar topluluğu oluşturulmuştur. Yapılar topluluğu, her yaştaki kullanıcı için ulaşımı kolay ve az katlı olarak tasarlanmıştır. Yapılar, doğal kotlara oturtulmuştur. Tasarım sürecinde doğal verilere saygı gösterilmiştir. Projeye ait, kullanıcıların hizmetinde olacak alternatif iç ve dış mekânlar bulunmaktadır. Proje tasarlanırken bu iç ve dış mekânlarının yaşamın hareketliliği ile ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur. Bu mekânlar yapı topluluğunun içinden geçerek devam eden bir yaya aksı ile bağlanmış bulunmaktadır. Amaçlanan, kullanıcılarının yaşamdan bağlantısının kopmamasını sağlamaktır.

3.4.2 Senior Residence - Yaşlılar Evi Uluslararası Mimari Proje Yarışması

Şekil 3.10 : Senior Residence - Yaşlılar Evi (Url-9).

Alman yazılım firması Nemetschek tarafından Ağustos 2003'te açılan "Senior Residence - Yaşlılar Evi" uluslararası mimari proje yarışması sonucu 3 Haziran 2004 tarihinde Almanya'da toplanan jüri, Selim Velioğlu, Yüksel Demir, Orkun Özüer'den oluşan ekibin tasarladığı projeyi birinci seçmiştir (Şekil 3.10). Firmanın Almanya'da sahip olduğu arsa esas alınarak tasarlanan proje, değişik çevre ve iklim şartlarında da uygulanabilecek bir modele sahiptir. Yaklaşık 3.500 m² kapalı alanı içeren ihtiyaç programını oluşturan konuk odaları (45 birim), sosyal mekânlar ve servis hacimleri sürprizli, keşfe açık, insani bir çevre elde etmek amacıyla; "koridor üzerindeki

odalar"dan oluşan alışılmış huzur evi anlayışından farklı olarak kurguda bağımsız kimlikler olarak ayrıştırılmışlar. Üreyebilen bir doku niteliğindeki tasarımın temel unsuru olan "ev"ler çeşitli biçimlerde bir araya gelerek avlu, bahçe, sokak gibi ardışık mekânlar tanımlamaktadır (Şekil 3.11).

Şekil 3.11 : Senior Residence - Yaşlılar Evi (Url-9).

Birimleri bağlayan dolaşım alanları ise soğuk iklimlerde "kış bahçeleri", sıcak iklimlerde de gölgeli "revak"lar olarak öngörülmüştür. İhtiyaç programında yer alan kafeterya, spor - sağlık merkezi, kütüphane ve alışveriş birimleri ise kurgu içinde tanımlı odaklar oluşturacak biçimde ayrı kesimlerde konumlandırılmıştır. Her birime, kullanıcı kendi istek ve beğenileri doğrultusunda düzenleyebileceği bir bahçe sunan ve tasarımda doğa dostu, ekolojik enerji sistemleri kullanılmıştır. Tümüyle bir "iletişim ortamı" olarak tasarlanan çevrenin, belirtilen özellikleri ile temel kullanıcıların yanı sıra onların yakınlarına ve ziyaretçilerine de çekici bir yaşantı sunacak özelliklere sahiptir (Url-9).

3.5 Örneklerin Değerlendirilmesi

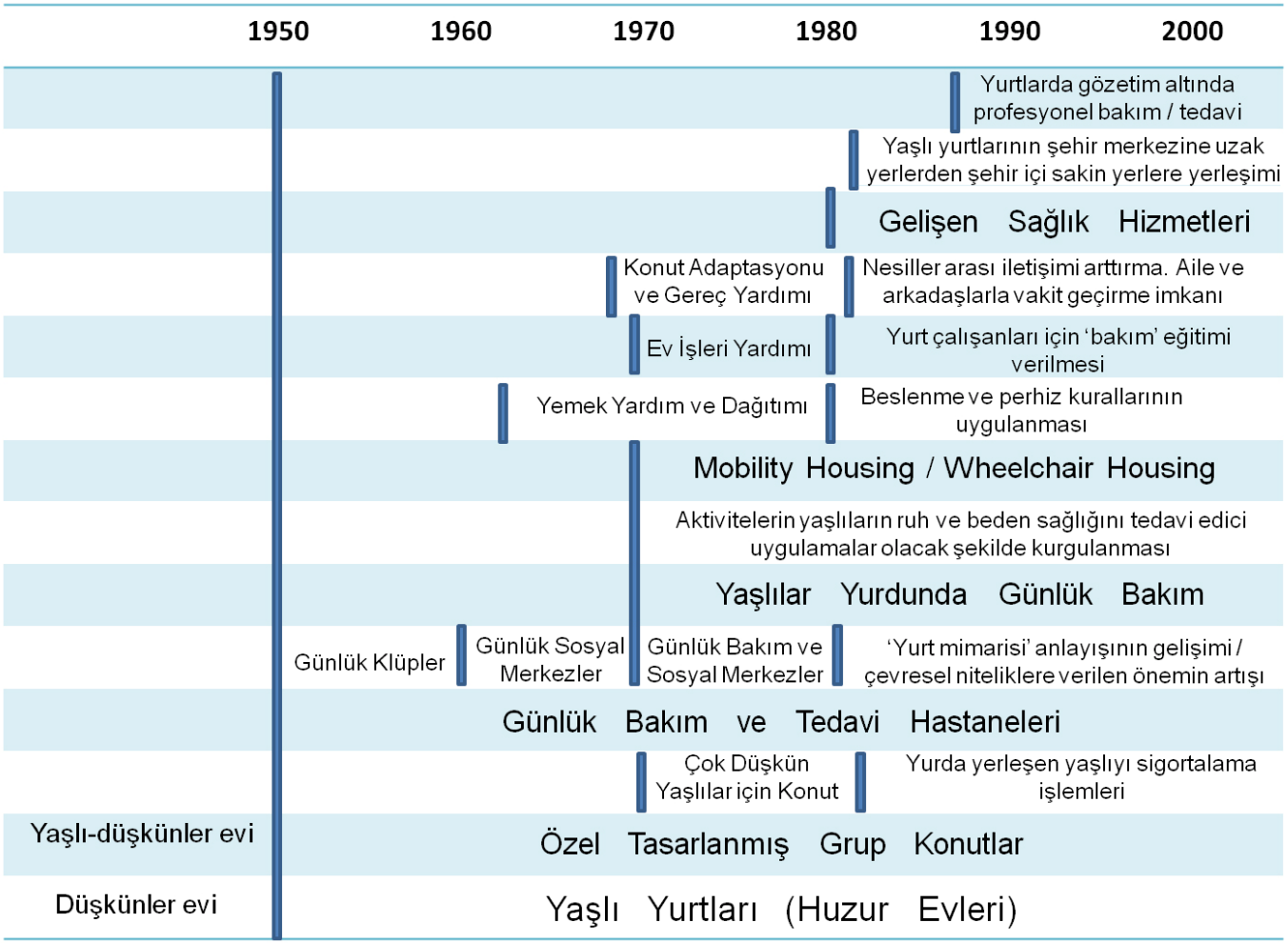
Çalışmanın yöntemi kurgulanırken; yurtdışında tasarlanan ve kullanılan yaşlı evlerinin II. Dünya Savaşından itibaren farklılaşan mekânsal özelliklerine dikkat

çekilmek istenmiştir. Böylece yeni nesil beklentilerin farklı yönlerdeki artışı ile yaşlıların beklentilerinin de değişime uğradığı belirtilmiştir. Ardından Türkiye'de yaşlılar için tasarlanan mekân örnekleri incelenmiştir. Beklenti farklılaşmasının yaşlı mekânlardaki kriterleri etkilediğini ve zaman içerisinde değiştirdiğini kanıtlamak hedeflenmiştir. Bu değişimin hangi mekânsal öğelerde gerçekleştiğini saptayarak, ideale en yakın mekânların hangi özelliklere sahip olduğu bilgisine ulaşmak istenmiştir.

1950 öncesinden 2000li yıllara hangi senelerde hangi servislerin getirildiğini tablo üzerine işlenmiştir (Çizelge 3.11). Bu servisler, yurtta profesyonel bakım/tedavi hizmeti, nesiller arası iletişimi arttırmaya yönelik çalışmalar, gelişen sağlık hizmetleri, yurt çalışanlarının konuları ile ilgili eğitilmesi, özel tasarlanmış yaşlı konutlarının (mobility housing-wheelchair housing) kurulması şeklinde sıralanmaktadır. Aktivitelerin yaşlıların ruh ve beden sağlığını tedavi edici uygulamalar olacak şekilde kurgulanması ve yurtta kalan yaşlıların sigortalanması örnek olarak verilebilecek hizmetlerdendir.

Gelişmiş ülkelerdeki örnekler ve ülkemizde tasarlanmış yaşlı mekân örnekleri üzerinden yürütülen bu çalışmada amaçlanan; bu örneklerde ideale giden yolda ulaşılan en uç sınırın, Türkiye'deki yaşlı mekânlarının tasarımına uyarlanarak olumlu katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Çizelge 3.11 : Tarihi bağlam içinde, yaşlılara sağlanan bazı servislerin yasal başlangıç tarihlerine gore sıralanışı (Pakdil,1992'den uyarlanmıştır).

4. ARAŞTIRMA : GELECEĞİN YAŞLILARI İÇİN İDEAL MEKÂN

4.1 Araştırmanın Amacı

Kent hayatının karmaşasından, yoğunluğundan ve stresinden hepimiz şikayet etmekteyiz, fakat yaşlılar için kentte yaşamak daha da zorlaşmaktadır. Özellikle metropollerde, aile bireylerinin birbirlerinden uzaklaşması sonucu yaşlılar maddi ve manevi yönden yapayalnız kalmaktadır. Oysa, yaşlıların büyük çoğunluğu çocuk sahibi olmakla beraber, toplumdan dışlandıkları gibi aileleri tarafından da pek önemsenmediklerini düşünmektelerdir.

Bir çocuğun 8 yaşına kadar ailesinden görmek istediği ilgiyi, anne-babaların evlatlarından beklendiği bir gerçektir. Bu durumda yaşlıları romatizma değil, yalnızlık vurmaktadır (Zaman Gazetesi, Url-7) ve kent hayatı, bedenen olduğu kadar ruhen de kırılgan olan yaşlıları her yönden yıpratmaktadır. Gidişat, yaşlılara birçok açıdan travma yaşatmaktadır. Bu travmaların hafiflemesi için, yaşlıların kendilerine ait evlerinde, huzurevlerinde, yaşlı bakımevlerinde ve kentin genelindeki ortak kullanım alanlarında 'mekân' olgusunun etkisi büyük önem kazanmaktadır. Birçok yaşlı, kendileri için uygun olarak tasarlanmamış binalarda yaşamak zorunda bırakılmakla kalmamış, aynı zamanda kentin dış mekânlarıyla da bütünleşme güçlüğü yaşamaktadır. Bu durumda, geleceğin yaşlılarının yaşantısına olumlu katkıda bulunacak mekansal düzenlemelerin bugünden belirlenmesi ve tasarıma yansıtılması büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tasarlama, hitap ettiği geniş insan kütlelerine karşı taşıdığı sorumluluk sebebiyle, hızla değişen sosyal ve ekonomik ortama kendini uydurmak zorundadır. Bu durumda gelecekte meydana gelecek veya gelmesi arzu edilen durumlar için önceden hazırlıklı olmak gerekmektedir. Kendiliğinden olagelen değişmeler çoğu kere günümüzdeki hızlı teknolojik ilerleme içinde zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Bu bakımdan tasarlama ve onun etkilediği ortamda yapılacak düzenli ve yönlendirilmiş değişmeler, gerek sosyal, gerekse ekonomik pek çok zararın daha başında iken önlenmesinde yardımcı olabilir. Özellikle toplu yapıda gittikçe hızlanan endüstrileşme dolayısıyla, konut programlarında sık sık değişiklik yapmak söz konusu olmadığından, yapının

tasarlama özelliklerinin önceden belirlenmesi gereklidir (Hole, W. V., 1967). Amaçlanan; bugünün modern orta yaşını yaşayan kişilerin fikirlerini ve mekânlar ile ilgili beklentilerini sorgulayarak, geleceğin yaşlıların gereksinmelerini karşılayacak ideal mekânların tasarlanmasını sağlamaktır.

4.2 Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, yaşlılar için ideal mekân tasarımı konusunu içermektedir. Çalışma, bu konunun önemine değinmek için yapılmıştır. Çalışmada, araştırmaya ait temel kabulü ve alt hipotezleri kanıtlamak amaçlı anket çalışması uygulanmıştır. Anket Türk nüfusuna uygulanmıştır, yabancı katılımcı bulunmamaktadır. Çalışmanın zaman ve imkân kısıtlamaları göz önünde bulundurularak, kapsamı İstanbul'da yaşayan ve çalışma hayatını İstanbul'da sürdüren, uzmanlık anabilim dalı mimarlık üzerine olan akademisyenler olarak belirlenmiştir. Bu akademisyenler 30-65 yaş aralığındaki kişilerden seçilmiştir. Kapsam olarak bu yaş aralığının ve mimarlık alanında eğitimli kişilerin seçilmiş olmasının nedeni, yaşlılığın bilincinde olan ve yaşlılık dönemini ekonomik olarak planlayabilecek durumdaki, mimari bakış açısına sahip kişilerin fikirleri ile ilgili bilgi edinilmesinin amaçlanmasıdır. Anket çalışmasına ait sorular ve önermeler, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi temel alınarak hazırlanmıştır. Çalışma kapsamı, sosyal çevre, fiziksel çevre, temel ihtiyaçlar, mekân, vb konular ile kısıtlanmıştır. Konfor, estetik gibi kişisel duyguları içeren konular sorgulanmadan, kişilerin objektif/nesnel bakış açıları ile ilgili bilgi edinilmiştir.

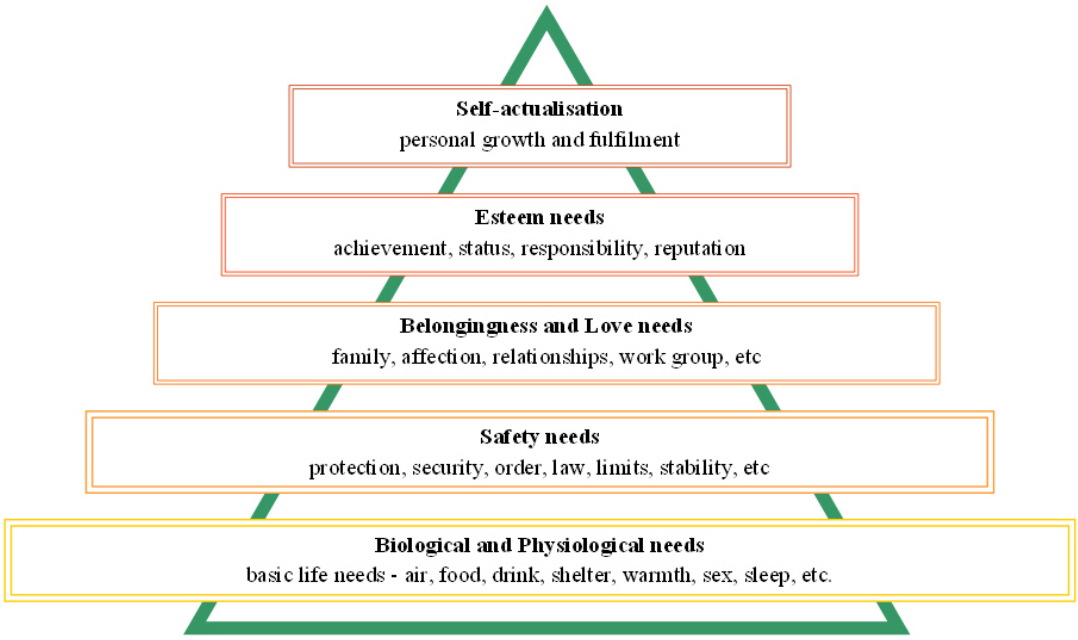
Yapılan çalışma belirli bir kültür katmanı ile sınırlanmıştır. Fakat çalışma sonucunun yurt çapında genelleştirilebilmesi için, örneklem sayısının arttırılması ve toplumun her kesimine uygulanması uygun görülmektedir. Böylece, daha sağlıklı bir sonuca varılabileceği düşünülmektedir.

4.3 Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmaya varsayımı; yaşlıların mekânsal beklentilerinin değiştiğini savunmaktadır. Bu varsayımı kanıtlamak amaçlı 5 adet alt hipotez bulunmaktadır. Hipotezlerin altyapısı Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi düşüncesi ile desteklenmektedir. Kişilerin yaşlılık dönemlerinde maddi, manevi ve sosyal

gereksinmelerinin neler olacağı ile ilgili deneysel bir çalışma yapılmıştır. Moslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yaşamsal gereksinmeler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

1. **Fizyolojik-Psikolojik gereksinimler:** Temel içgüdüsel ihtiyaçlardır. Yemek, içmek, uyumak, solumak, cinsellik gibi,
2. **Güvenlik gereksinimi:** Can ve mal varlıklarının korunması ihtiyacı,
3. **Sevgi, sevecenlik gereksinimi:** Sevme, sevilme, bir gruba mensup olma, yardımseverlik, şefkat gibi,
4. **Saygınlık gereksinimi:** Sevmek, sevilmek dışında bireylerin kendilerine saygı duyulması ihtiyacı. Tanınma, sosyal statü sahibi olma, başarı elde etme, takdir edilme gibi,
5. **Kendini gerçekleştirme gereksinimi:** Alt kategorilerdeki ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendini geliştirmek, zorlu hedefleri başarmak ve kapasiteyi artırmak gibi idealleri ve yetenekleri gerçekleştirme ihtiyaçları duyulur (Şekil 4.1), (Maslow, A. H., 1943).

Şekil 4.1 : Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, Maslow'un üçgeni (Url-2).

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Hipotez 1: Temel ihtiyaçlar değişmemiştir. Kişilerin sağlık, güven ve beslenme gereksinmelerini sorgulayarak temel ihtiyaçlara, Maslow'un üçgeninde en alt sırada bulunan fizyolojik-psikolojik gereksinimine ve güvenlik gereksinimine bakış açılarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Hipotez 2: Sosyal ve manevi gereksinmelerde değişim ve beklenti artışı görülmüştür. Bu hipotez ile katılımcıların sosyalleşme, teknoloji, iletişim, etkinlikler ve sosyal aktivitelere gereksinimleri sorgulanmıştır. Hipotez, aynı zamanda sevgi, sevecenlik gereksinimi ve saygınlık gereksinimini kapsamaktadır.

Hipotez 3: Geleceğin yaşlısı daha aktiftir. Sorular ile kişilerin yaşama, yaşlılıkta çalışma hayatına yaklaşım tarzı ve Maslow'un üçgeninde en tepede bulunan kendini gerçekleştirme gereksinimi ile ilgili bilgi edinmek istenmiştir.

Hipotez 4: Yaşlılıkta mekân beklentisi değişmiştir. Geleceğin yaşlılarının isteklerine cevap verecek tasarımlar yapılabilmesi için kişilerin mekândan beklentilerinin ne yönde değiştiğini saptamak amaçlı kişilere yöneltilmiştir.

Hipotez 5: İdeal mekân beklentileri; teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler sonucu değişmiştir. Katılımcıların, sağlık, teknoloji, eğitim ve mühendislik-mimarlık alanındaki gelişmelerin mekân beklentilerini etkilediği ile ilgili önerilere ne kadar katılıp katılmadıkları sorgulanmıştır.

4.4 Araştırmanın Yöntemi

Çevre ve davranış araştırma yöntemleri iki gruba ayrılmaktadır; ilkinde belirli çevre tiplerine karşı genel sorumluluklar, evrensel bir biçimde incelenmektedir. Bu tür incelemede insan faktörü arka plandadır. İkincisinde ise, insanlarla birlikte gelen sorumluluklar ve insan-çevre ilişkisi ele alınmaktadır. İnsanların, araştırma ile ilgili verdikleri ortak yanıt ve tepkileri büyük önem taşımaktadır (Bechtel ve diğerleri, 1990). Bu araştırmada, insan-çevre ilişkisinin, sosyal ve toplumsal etkilerinin incelendiği ikinci araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sosyal alandaki gelişmelerin uygulama alanına yansıyabilmesi için alanla ilgili araştırmacıların, ilgili tüm unsurları ve kendilerini sürekli yenilemeleri gerekmektedir. Bu da ancak araştırma çalışmalarının ortaya koyduğu bilimsel verileri değerlendirmekle olmaktadır.

Bilimsel bir araştırma sürecinin en önemli basamaklarından biri veri toplama ve analiz aşamasıdır (Seymour, D., 1996). Sosyal alandaki araştırmalarda mülakat, anket, gözlem, kaynak derleme ve meta-analiz metodları sıkça kullanılan veri toplama araçları arasındadır (Çepni, S., 2002). Bu araştırmada, anket yöntemi kullanılarak sonuca ulaşılması uygun görülmüştür. Çünkü sosyal konularda yapılan araştırmaların veri kaynağı insanlardır. Onlardan doğrudan bilgi alma yöntemlerinin en önemlilerinden biri anket yöntemidir. Anket yöntemi birinci elden, yani birinci kaynaktan sistematik veri toplama biçimidir. Anketler, az detaylı veri sağlamalarına rağmen, kısa zamanda büyük miktarlarda veri toplamak için uygundur (Pao, Eleanor M., 1990, Url-1).

Çalışmada, öncelikle katılımcıların demografik özellikleri anket ile sorgulanmıştır. Özellikle katılımcıların ait oldukları yaş aralıkları, araştırmanın amacına ulaşması için büyük önem taşımaktadır. Anket, 30-65 yaş aralığındaki akademisyenlere uygulanmıştır. Anket içerikleri bakımından 6 bölüme ayrılmış toplam 30 sorudan oluşmaktadır. Her bölüm araştırmanın değişkenleri ile ilgili fikir vermek ve alt hipotezleri kanıtlamak amaçlı oluşturulmuştur. Anket, kapalı uçlu sorular, çoktan seçmeli sorular, ölçeklendirme soruları ve açık uçlu sorular içermektedir.

4.4.1 Anket

Geleceğin yaşlıları için ideal mekân tasarımları kurgulayabilmek amaçlı modern orta yaş yaşayan kişilere yöneltilen anket 6 bölümden ve 33 sorudan oluşmaktadır. İlk bölüm, katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bilgi edinmek amaçlı oluşturulmuştur. Bu bölümde toplam 4 soru bulunmaktadır. Sorularda kişilerin yaşları, cinsiyetleri, meslekleri ve yaşam güvenceleri olup olmadığı sorgulanmaktadır. Yaşam güvenceleri kısmı, sağlık güvencesi, sabit aylık gelir ve emeklilik/yaşlılık döneminde sabit aylık gelir olarak açıklanmaktadır. Kapalı uçlu sorular ile sorgulanmaktadır. Böylece katılımcıların ekonomik güvenceleri ile ilgili fikir edinmek amaçlanmaktadır. Diğer 29 soru ise, araştırmanın içerdiği toplam 5 hipotezi kanıtlamak için bölümlere ayrılmıştır:

Hipotez 1: Temel ihtiyaçlar değişmemiştir. 23, 24 ve 25. sorular ile sorgulanmaktadır.

Hipotez 2: Sosyal ve manevi gereksinmelerde değişim ve beklenti artışı görülmüştür. 6, 7, 9, 10, 21, 22, 26. sorular hipotezi kanıtlamak amaçlı kişilere yöneltilmiştir.

Hipotez 3: Geleceğin yaşlısı daha aktiftir. Hipotez, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15. sorular ile kişilere sorulmuştur.

Hipotez 4: Yaşlılıkta mekân beklentisi değişmiştir. Bu hipotezi kanıtlamak amaçlı kişilere16, 17, 18, 19, 20, 33. sorular yöneltilmiştir.

Hipotez 5: İdeal mekân beklentileri; teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler sonucu değişmiştir. Hipotez, 27, 28, 29, 30.önermeler ve açık uçlu 31, 32. sorular ile sorgulanmıştır.

4.4.2 Örneklem seçimi

Araştırmaya ait örneklem seçiminin, kota örneklemesi tanımına uygun olabileceği görülmüş, ancak anketin gerçekleştirildiği üniversitede yaş, cinsiyet değişkenlerinin kotaya müsait olmaması nedeniyle, anketi kabul eden öğretim üyeleriyle gerçekleştirilmiştir. Kota örneklemede sınırlı bir evren, araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacının öngördüğü belirli değişkenlere göre sınıflandırılmaktadır. Bu değişkenler yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, hastalık olabileceği gibi, etnik köken, kırsal ve kentsel değişkenler de olabilir (Gökçe, B., 1988). Yapılan araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması, belli bir mesleğe sahip, belli yaş aralığından kişilere uygulanmıştır. Katılımcıların tamamı 30-65 yaş arasında ve Mimarlık bölümünde akademisyen olarak çalışmaktadır. Örneklemin, 'akademisyenler' olarak belirlenmesinin nedeni; araştırmada günümüz modern orta yaşını temsil eden kişiler ile sınırlanmış bir çalışma yapılması hedeflenmesidir. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde toplamda 233 akademisyen bulunmaktadır. Çalışmada, Mimarlık Bölümü akademisyenlerinin %10'unu oluşturan 23 kişi veya üzeri sayıda kişiye anket yapılması uygun görülmüştür. Anket, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü akademisyenlerinin %14,16'sını oluşturan, 24 bayan, 9 bay olmak üzere toplamda 33 kişiye uygulanmıştır. Katılımcılar; kentsel planlama, mimarlık, endüstriyel tasarım, yapı bilgisi ve mimarlık tarihi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerdir.

4.5 Analiz ve Değerlendirme Yöntemleri

Anket çalışması kapsamında, katılımcılara parametrik, non-parametrik kapalı uçlu sorular, ölçeklendirme soruları ve açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Sorulara verilen cevaplar ile katılımcı bilgilerine ulaşmak hedeflenmiştir. Non-parametrik sorularla edinilen bulgular kategorisel olarak değerlendirilmektedir. Parametrik sorular ile elde edilen bulgular ise, sayısal veriler olarak değerlendirilebilmektedir. Ölçeklendirme sorularında, Likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın konusu ile ilgili tutum ifadeleri bir araya getirilmiş ve ifadelerin karşısında bulunan 'kesinlikle katılmıyorum'dan 'kesinlikle katılıyorum'a değişen beş şıktan birini tercihlerine göre işaretlemeleri istenmiştir. Likert ölçeğinin içerdiği ifadelere artan sırada puan verilerek, tutumlar arası bağıntı incelenmiştir. Çalışmada, Likert ölçeği seçilmesinin nedeni aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

a) Hazırlanması ve kullanılması daha kolaydır;

b) Bilgi bakımından, 5 şıklı cevaplama olanağı sağladığı için daha çok seçeneklidir. Bu ifadelerin içeriklerinin de incelenmesine olanak sağlamaktadır;

c) Güvenilirlik açısından Likert ölçekleri daha güvenilirdir;

d) Puanların anlamlılığı bakımından, Likert ölçekleri ile elde edilen puanların mutlak değeri hemen hemen yok gibidir. Ölçek puanlarının yorumu, bu puanların toplam dağılımında bireyin hangi noktaya düştüğünü; diğer bir anlatımla, yandaşlık ya da karşıtlığı ölçülen örnek kitleye oranını kestirir. (Krech ve Crutchfield, 1948; Oppenheim, 1968)

Çalışmada katılımcıların yönlendirilmemiş fikirlerini öğrenebilmek amaçlı 2 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Açık uçlu sorular ile geleceğin yaşlıları için yapılacak ideal mekân tasarımlarının nasıl olması gerektiği ve bu konu ile ilgili katılımcıların kişisel isteklerinin, ihtiyaçlarının, önerilerinin neler olduğu sorgulanmıştır. Sorulara verilen yanıtlar yardımıyla geleceğin yaşlılarının mekân tasarımına bakış açıları ile ilgili bilgi edinilmiştir.

4.6 Bulgular ve Yorumları

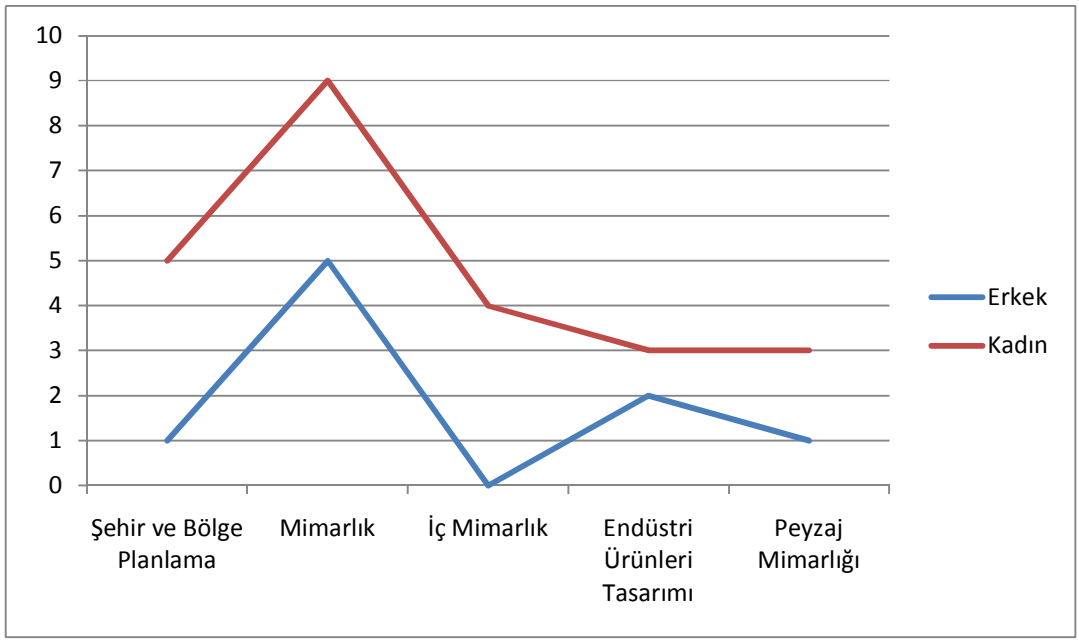
Anket 30-65 yaş arası 33 katılımcıya uygulanmıştır. Katılımcılar, belli bir meslek grubundan seçilmiş, yüksek üniversite eğitimi görmüş akademisyenlerdir. Amaç, bugün modern orta yaş yaşayan, bilgili ve donanımlı kişilerinin yaşlılık dönemine bakış açılarını öğrenmek ve o döneme dair ihtiyaç ve isteklerinin neler olacağı ile ilgili bilgi almaktır. Anket, katılımcıların yaşlılık döneminde temel ihtiyaçları, yaşama yaklaşım tarzları, çalışmaya ve aile hayatına bakış açıları, ekonomik ve psikolojik gereksinmeleri ile ilgili sorular içermektedir. Böylece geleceğin yaşlılarının istekleri ile ilgili öngörü sahibi olup, ideal mekân tasarlanmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Günümüzde kullanıcıların maddi, manevi, sosyallik alanındaki gereksinmeleri ile ilgili bilgi edinmek bir zorunluluk olmaktadır. Bunun nedeni, ihtiyaçların karşılanabilmesi için kullanıcı isteklerini değerlendirme zorunluluğu olması ve ancak bu şekilde yararlı sonuçlara ulaşılabileceğine dair hemfikir olunmasıdır.

Anket başlangıcında katılımcıların demografik özellikleri sorgulanarak, katılımcılar ile ilgili genel bilgi edinmek istenmiştir. Birinci soruda katılımcıların yaşları sorgulanmış ve sonuç olarak katılımcıların ortalama yaşı 43.7 olarak hesaplanmıştır. İkinci soru katılımcıların cinsiyetlerini sorgulamaktadır. 9 bay, 24 bayan katılımcının anketi cevapladığına ulaşılmıştır. Üçüncü soruda katılımcıların öğrenim durumları, meslekleri ve uzmanlık alanları sorgulanmıştır. Katılımcılar belli bir meslek grubundan seçildiği için, %100'ü meslek olarak akademisyen olduklarını ve %100'ü üniversite ve sonrası öğrenim gördüklerini belirtmişlerdir. Uzmanlık dalı olarak; 6 katılımcı şehir ve bölge planlama, 14 katılımcı mimarlık, 4 katılımcı iç mimarlık, 5 katılımcı endüstri ürünleri tasarımı ve 4 katılımcı peyzaj mimarlığı alanında uzman olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.1, 4.2, 4.3). Akademisyenlerin uzmanlık alanları, mimarlık ana bilim dalına ait bulunmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların mekan anlayışına profesyonel bir bakış açıları olduğu düşünülmektedir ve bu durumun, araştırmanın amacı olan yaşlılar için ideal mekân tasarımlarına ulaşılmasını destekleyici rolü olmaktadır.

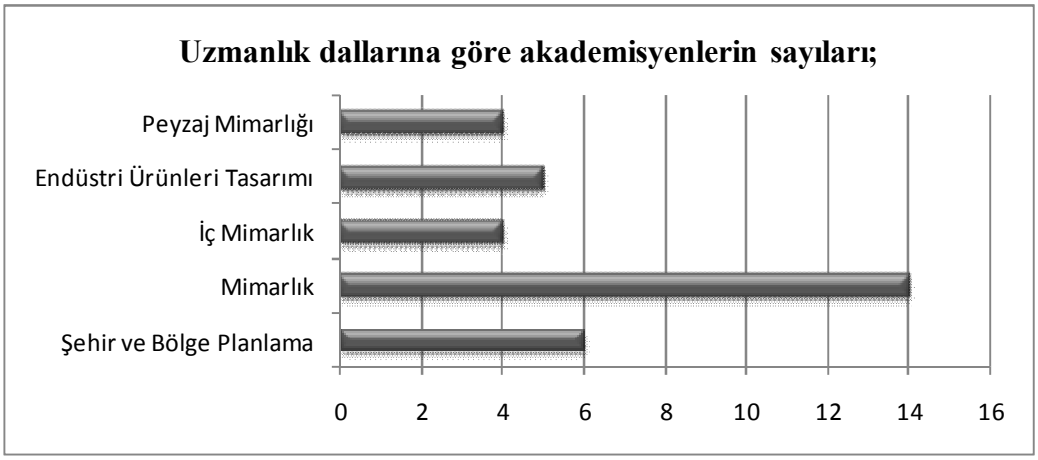
Çizelge 4.1 : Uzmanlık dallarına ve cinsiyetlerine göre akademisyen sayıları.

	Şehir ve Bölge Planlama	Mimarlık	İç Mimarlık	Endüstri Ürünleri Tasarımı	Peyzaj Mimarlığı	TOPLAM
Kadın	5	9	4	3	3	24
Erkek	1	5	0	2	1	9
Toplam	6	14	4	5	4	33

Çizelge 4.2 : Uzmanlık dallarına ve cinsiyetlerine göre akademisyen sayıları.

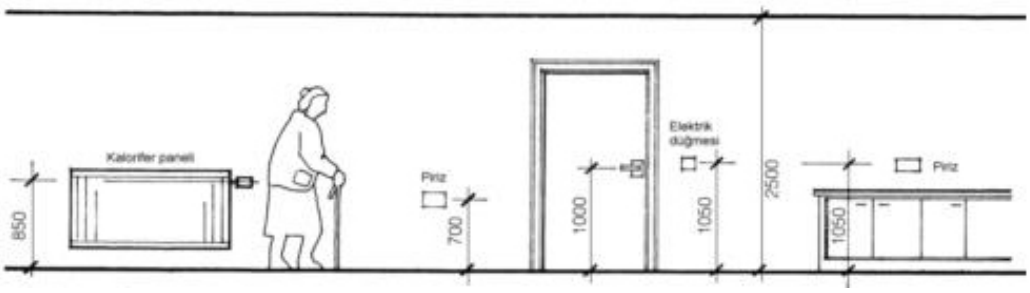

Çizelge 4.3 : Uzmanlık dallarına göre akademisyen sayıları.

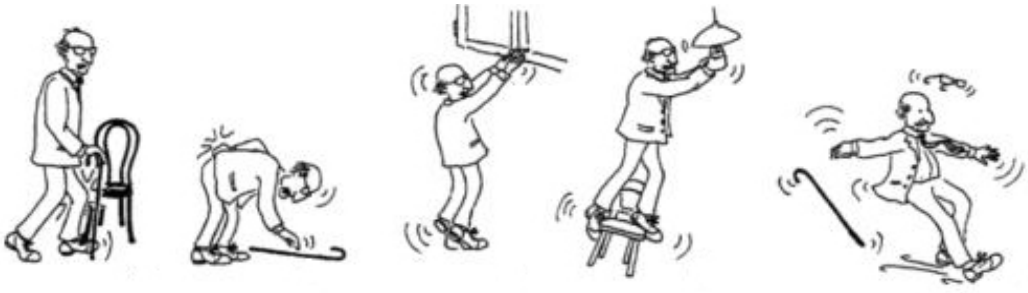

Katılımcılar, sağlık güvencesi, sabit aylık gelir ve yaşlılık döneminde sabit aylık gelirleri olup olmadığını sorgulayan sorulara %100 oranında olumlu cevap vermiş ve ekonomik güvenceleri olduğunu belirtmişlerdir.

Kişilerin yaşlılık dönemine ait temel ihtiyaçlarının değişmediği hipotezine katılım yüzdesini ölçme amaçlı 23, 24 ve 25. önermeler katılımcılara yöneltilmiştir (Çizelge 4.4). Temel ihtiyaçlar Maslow'un üçgeninin birinci ve ikinci basamaklarındaki, hayati ihtiyaçları içermektedir. Sağlık, ilaç, tedavi gereksinmelerinin önemini vurgulayan 23.önermeye katılım %94 oranında ve mahremiyet, güven gereksinmelerinin önemini vurgulayan 24.önermeye katılım ise %100 oranında olmuştur (Çizelge 4.5). Katılımcıların yanıtları doğrultusunda, mahremiyet ve güven gereksinmelerinin önemi ortaya çıkarılmıştır. Özellikle mahremiyetin, kişilerin ruh sağlığı üzerinde etkisi bulunmaktadır. Çalışmak, dinlenmek, düşünmek için mahremiyet en önemli şartlardandır. Geleceğin yaşlılarının, mahremiyet ve güvenin olmadığı mekanlarda mutlu olamayacağı vurgulanmış olmuştur. 25.soru beslenme ve sağlıklı gıda servisinin önemini vurgulayan bir önerme içermektedir. 25.önermeye katılım yüzdesi ise %66.7 oranında ölçülmüştür. Temel ihtiyaçların değişmediği ve önemlerinin dünden bugüne eksilmediği bu konu ile ilgili önermelere, ölçülen yüksek katılım yüzdeleri ile kanıtlanmıştır. Kişiler, yaşlılık dönemlerini temel ihtiyaçlar kapsamında güven ve sağlık tedbirleri (Şekil 4.2, Şekil 4.3) alınmış mekânlarda geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 4.2 : Yaşlı konutlarında kapı kolu, priz ve elektrik düğmelerinin yerleri. (Vallins, M., 1998).

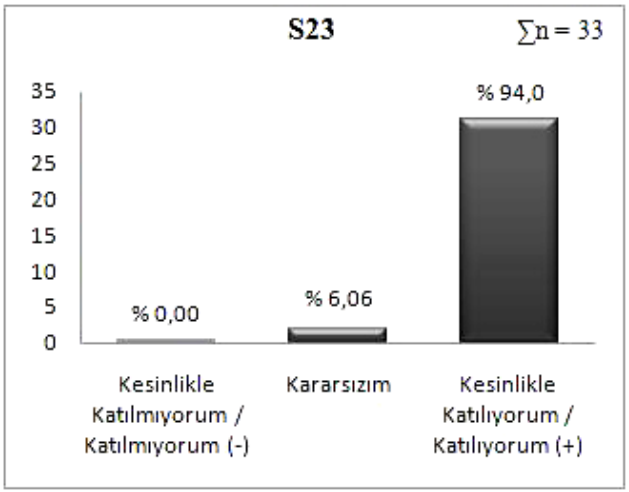

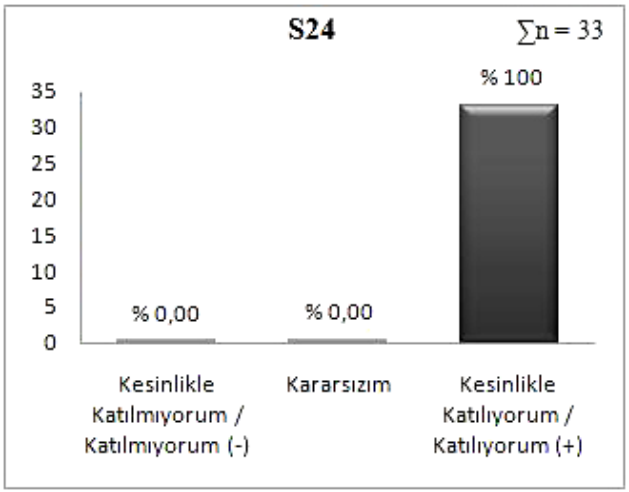
Şekil 4.3 : Yaşlılarda ev kazalarının önlenmesine yönelik görsel uyarıcılar. (a)çarpma, (b)dengesiz eğilme, (c)uzanma, (d)denge kaybı, (e)kayma. (Pinto, M.R., Medici, S.D., Sant, C.V., Bianchi, A., Zlotnicki, A., 2000).

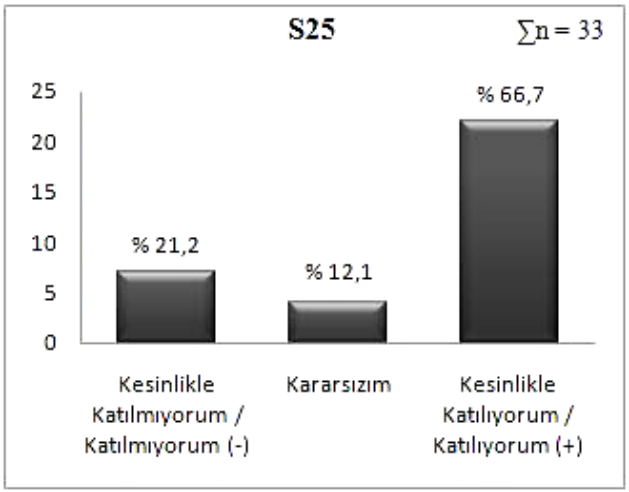
Çizelge 4.4 : Hipotez 1'e katılım frekansları (*f*) ve yüzdeleri (%).

HİPOTEZ 1	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**		**TOPLAM**	
Gelecekte, yaşlılık dönemimi geçireceğim mekânların;	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**
S23: Sağlık alanındaki tüm gelişmeleri takip ederek benim için her türlü ilacı ve tedaviyi sağlamasını tercih ederim.	-	0.00	-	0.00	2	6.06	15	45.5	16	**48.5**	33	100
S24: Mahremiyet ihtiyacımı karşılayacak, kendimi ait hissedeceğim güvenilir ortamlar sunmasını tercih ederim.	-	0.00	-	0.00	-	0.00	18	54.5	15	**45.5**	33	100
S25: Beslenme uzmanı denetiminde, temel besin gruplarından çeşitli ve sağlıklı gıdalar servis etmesini tercih ederim.	2	6.06	5	15.2	4	12.1	10	30.3	12	**36.4**	33	100

Çizelge 4.5 : 23, 24, 25.önermelere katılım yüzdeleri (%).

Kişilerin sosyal ve manevi gereksinmelerinde değişim ve beklenti artışı olduğunu savunan ikinci hipoteze katılım yüzdesini ölçme amaçlı kapalı uçlu 6, 7, 9, 10.sorular ve 21, 22, 26.önermeler katılımcılara yöneltilmiştir. 6.soruda katılımcılara yaşlılık dönemlerini kimlerle, nerede geçirmek isteyecekleri sorulmuştur. En çok yüzde ile seçilen cevaplarda katılımcılar, ailelerine, akrabalarına yakın ayrı bir yerde (%45.4) ve arkadaşlarıyla, dostlarıyla birlikte olabilecekleri bir çevre içinde, fakat ayrı mekânlarda (%36,4) olmayı tercih etmişlerdir (Çizelge 4.6). Bu durumda geleceğin yaşlılarının, hem ailelerinin hem de arkadaşlarının olduğu bir çevrede, fakat ayrı mekânlarda yaşamayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Katılımcıların yaşlılık dönemlerini hangi yaş grubu ile geçirmeyi tercih ettiğini sorgulayan 7.soruya ağırlıklı olarak verilen cevap, katılımcıların yaşlılık dönemlerini tüm yaş gruplarıyla birlikte (%69.7) geçirmeyi tercih ettiklerini göstermektedir (Çizelge 4.7). Tez kapsamında yaşlıların, yetişkinlerle ve çocuklarla aralarındaki iletişimin önemli olduğu düşüncesi savunulmuştur ve 7.soruya verilen cevaplar, bu düşünceyi destekleyici ve kanıtlar nitelikte olmuştur.

Çizelge 4.6 : 6.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

S6. Gelecekte, yaşlılık döneminizi kimlerle ve nerede geçirmek istersiniz?	f	%
Ailemle / akrabalarımla birlikte aynı mekân içerisinde.	3	9.09
Aileme, akrabalarıma yakın ayrı bir yerde.	15	45.4
Kendi seçeceğim başka bir yerde, yalnız başıma.	2	6.06
Arkadaşlarımla, dostlarımla olacağım bir çevre içinde (ayrı mekânlarda).	12	36.4
Diğer (belirtiniz):	1	3.03
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.7 : 7.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

S7. Yaşlılık döneminizi hangi yaş grubu ile geçirmeyi tercih edersiniz?	f	%
Yaşlılarla.	0	0.00
Yetişkinlerle.	3	9.1
Değişebilir, önemli değil.	7	21.2
Çocuklarla / gençlerle.	0	0.00
Tüm yaş gruplarıyla.	23	69.7
TOPLAM	33	100

9.soruda katılımcıların yaşlılık döneminde ekonomik özgürlük elde etmek için hangi alanda çalışmak isteyecekleri sorgulanmıştır. Ortak yanıtlar %54.4'lük yüzde ile önceki işimi sürdürürüm, %27.3'lük yüzde ile bilmiyorum, değişebilir olmuştur.

Geleceğin yaşlılarının büyük bir çoğunluğunun yaşlılık döneminde önceki işlerinde çalışmayı tercih ettiği ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.8). Katılımcılara, yaşlılık dönemlerini hangi etkinliklerle zenginleştirmek istediklerini soran 10.soruya ağırlıklı olarak verilen yanıt %57.6'lık yüzde ile, topluca yapılan etkinlikler içinde bulunmak ve bireysel hobilerle ilgilenmek seçeneklerinin her ikisini de içermektedir (Çizelge 4.9). Onu takip eden yalnızca bireysel hobilerle ilgilenmek seçeneği ise %39.4 ile ikinci sıradadır. Geleceğin yaşlılarının sosyalleşmeye verdiği önemi vurgulayan 21.önermeye katılım %87.9 ve teknolojiye, iletişime verilen önemi vurgulayan 22.önermeye katılım %81,9 oranında olmuştur. Bakım, spor, masaj, vb hizmetlere olan ihtiyacını sorgulayan 26.önermeye katılım ise %78.8 olmuştur (Çizelge 4.10, Çizelge 4.11). Sonuç olarak, geleceğin yaşlılarının Maslow'un ügeninde üçüncü ve dördüncü sırada bulunan sevgi ve ait olma, değer, başarı ve özsaygı gereksinmelerine bakış açıları sorgulanmıştır. Bulgular doğrultusunda gereksinmelerin önemi kanıtlanmış ve teknoloji, kişisel bakım gibi alanlarda beklentilerin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Geleceğin yaşlıları için tasarlanacak mekânların ideal nitelik kazanabilmesi için beklentilerin karşılanması gerekmektedir.

Çizelge 4.8 : 9.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

S9. Yaşlılık döneminizde para kazanmak için hangi alanlarda çalışmayı düşünürsünüz?	f	%
Hiç bir iş yapmam.	3	9.1
Geçici bir işte çalışırım.	1	3.03
Bilmiyorum, değişebilir.	9	27.3
Önceki işimi sürdürürüm.	18	54.5
Yeni bir iş kurarım.	2	6.06
TOPLAM	33	100

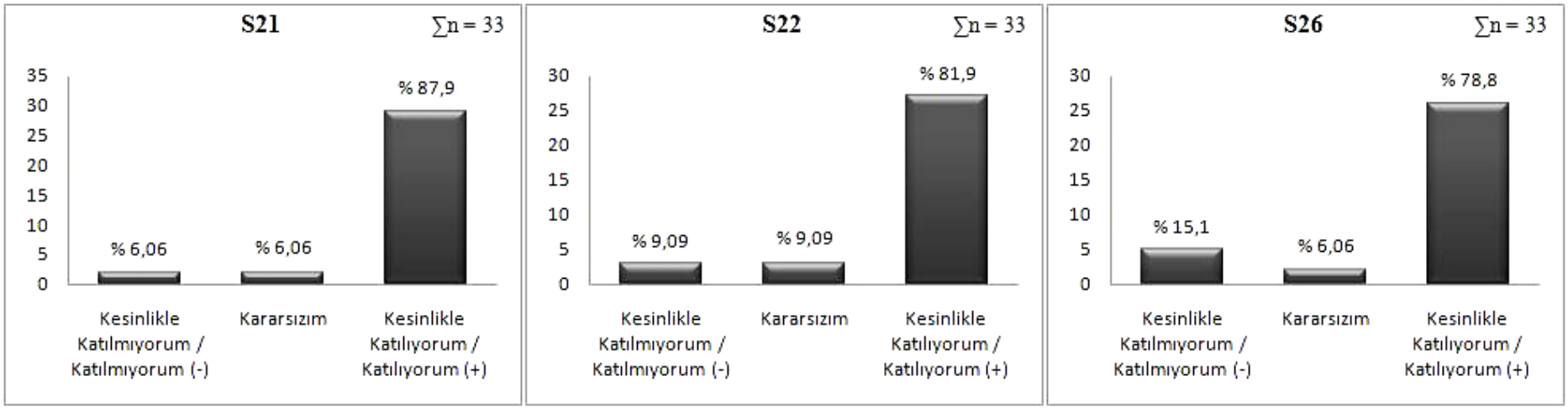
Çizelge 4.9 : 10.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

S10. Yaşlılık döneminizde yaşamınızı hangi etkinliklerle zenginleştirmek istersiniz?	f	%
topluca yapılan etkinlikler içinde bulunarak (sosyal, sivil toplum hizmetleri, vb).	1	3.03
bireysel hobilerimle ilgilenerek (kitap yazmak, okumak, film izlemek, müzik dinlemek, enstruman çalmak, resim yapmak, bahçe ile ilgilenmek, koleksiyonculuk yapmak, vb).	13	39.4
Her ikisi de.	19	57.6
Hiçbiri	0	0.00
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.10 : Hipotez 2'e katılım frekansları (*f*) ve yüzdeleri (%).

HİPOTEZ 2	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**		**TOPLAM**	
Gelecekte, yaşlılık dönemimi geçireceğim mekânların;	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**
S21: Yaşam kalitemi arttıracak ve sosyalleşmemi sağlayacak imkânlar sunmasını tercih ederim.	-	0.00	2	6.06	2	6.06	15	**45.5**	14	42.4	33	100
S22: Bilgisayar-internet teknolojisi içererek, dünya ile iletişim kurmamı sağlayacak donanıma sahip olmasını tercih ederim.	-	0.00	3	9.09	3	9.09	12	**36.4**	15	45.5	33	100
S26: Bakım, spor, dans, spa, masaj ve benzeri hizmetleri veren merkezleri olmasını isterim.	2	6.06	3	9.09	2	6.06	16	**48.5**	10	30.3	33	100

Çizelge 4.11 : 21, 22, 26.önermelere katılım yüzdeleri (%).

Geleceğin yaşlısının daha aktif olacağını savunan üçüncü hipotez, Maslow'un üçgeninde en tepede bulunan kendini gerçekleştirme gereksinmesi ile desteklenmektedir. Hipotez kapalı uçlı 5, 8.sorular ve 11, 12, 13, 14, 15.önermeler ile sorgulanmıştır. Geleceğin yaşlılarının emekliliklerini nerede geçirmeyi tercih edeceğini sorgulayan 5.soruya verilen yanıtlardan; hayatının karmaşasından uzak kent çevresinde bir yerleşmede (%24.2) ve sakin bir kırsal alanda (%18.1) seçenekleri birbirine yakın oranda seçilmiştir. Soruya ağırlıklı olarak verilen yanıt ise, hareketli günlük yaşamın sürdüğü bir kent merkezinde (%51.5) olmuştur (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12 : 5.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

S5. Gelecekte, yaşlılık/emeklilik döneminizi nerede geçirmeyi tercih edersiniz?	f	%
Hareketli günlük yaşamın sürdüğü bir kent merkezinde.	17	51.5
Hayatın karmaşasından uzak, kent çevresinde bir yerleşmede.	8	24.2
Sakin bir kırsal alanda, doğa içinde.	6	18.1
Diğer (belirtiniz):	1	3.03
TOPLAM	33	100

Katılımcıların yaşlılıkta yaşamayı isteyecekleri yaşam tarzını sorgulayan 8.soruya verilen yanıtlardan, çoğunlukla sakin, bazen hareketli(%39.4) yaşamın ne getireceğini bilemiyorum(%24.2) ve çoğunlukla hareketli, bazen sakin(%27.3) seçenekleri birbirine yakın yüzdelerle seçilmişlerdir (Çizelge 4.13). Geleceğin yaşlılarının daima sakin veya daima hareketli bir yaşam tarzını tercih etmeyeceği bilgisine ulaşılmıştır. 5. ve 8. sorulara verilen yanıtlar, geleceğin yaşlılarının büyük çoğunluğunun, yetişkinliklerini sürdürdükleri hareketli yaşam tarzından kopmak istemediklerini ve kimi zaman sakin, kimi zaman hareketli bir yaşamı tercih edeceklerini göstermektedir. Bu durumda, kimi yaşlıların sessiz, sakin ve barışçıl ortamlar ararlarken, bazılarının daha aktif, daha canlı ve uyarıcı alanlardan zevk aldığı gerçeğine bir kez daha ulaşılmıştır (Brawley, 2005). Bu yüzden dış mekânlarda ve aynı zamanda iç mekânlarda bu iki isteği de karşılayabilecek, aktif veya pasif farklı aktiviteler için uygun mekânlar tasarlanmalıdır.

Çizelge 4.13 : 8.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

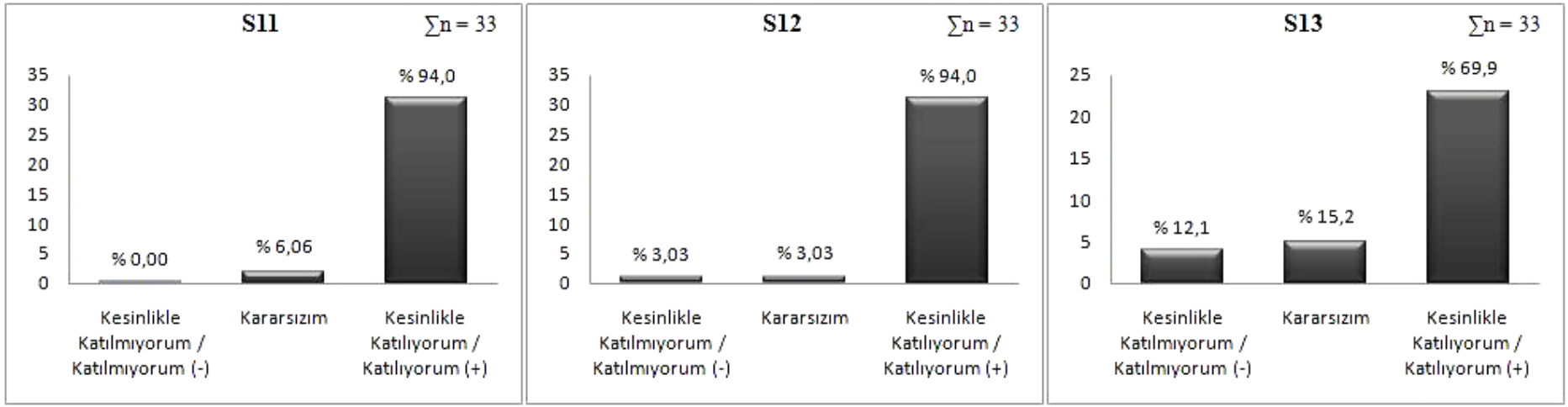
S8. Aşağıdakilerden hangisi yaşlılıkta yaşamayı isteyeceğiniz yaşam tarzını en iyi açıklar?	f	%
Daima sakin /durağan.	0	0.00
Çoğunlukla sakin, bazen hareketli.	13	39.4
Yaşamın ne getireceğini bilemiyorum.	8	24.2
Çoğunlukla hareketli, bazen sakin.	9	27.3
Daima hareketli.	3	9.1
TOPLAM	33	100

Geleceğin yaşlılarının psikolojik gereksinmelerini ve yaşlılık dönemine yaklaşım tarzlarını sorgulama amaçlı 11, 12, 13, 14 ve 15.önermeler yöneltilmiştir. İnsanın kaç yaşında olduğunu yaşama yaklaşım tarzının belirlediğini savunan 11.önermeye katılım %94 oranında, yaşlanmanın cahiller için bir kış, bilgeler için ise bir hasat olduğunu savunan zen budizminin felsefesini içeren 12.önermeye katılım %94 oranında ve geleceğin yaşlısının daha aktif olduğunu savunan 13.önermeye katılım %69.9 oranında olmuştur (Çizelge 4.14, Çizelge 4.15). 14. ve 15.önermelerde kişilerin kendileri ile ilgili duygu ve düşüncelerini açığa çıkarmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Kişilerin, kendisini yaşlanacak gibi hissetmediğini savunan önermeye katılım %57.6 oranında ve emekliliğin çalışma hayatının sonu olmadığını savunan önermeye katılım ise, %93.9 oranında olmuştur (Çizelge 4.16). Geleceğin yaşlılarının iş hayatından kopmak istemediği, cevaplar doğrultusunda ortaya çıkmaktadır.

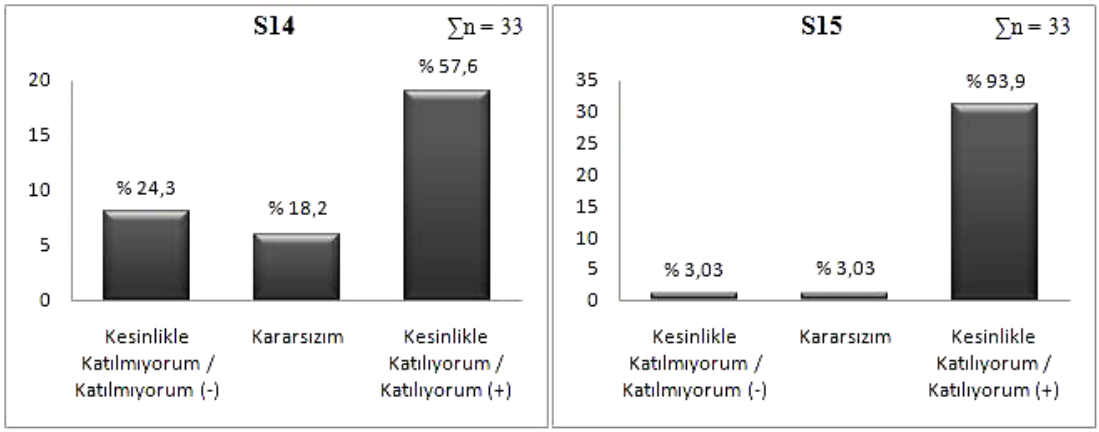
Çizelge 4.14 : Hipotez 3'e katılım frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

HİPOTEZ 3	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**		**TOPLAM**	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
S11: İnsanın kaç yaşında olduğunu, önemli ölçüde yaşama yaklaşım tarzı belirlemektedir.	-	0.00	-	0.00	2	6.06	20	**60.6**	11	33.4	33	100
S12: Yaşlanma cahiller için bir kış, bilgeler için ise bir hasattır.	-	0.00	1	3.03	1	3.03	20	**60.6**	11	33.4	33	100
S13: Geleceğin yaşlısı daha aktiftir.	1	3.03	3	9.09	5	15.2	18	**54.5**	5	15.2	33	100
S14: Kendimi yaşlanacak gibi hissetmiyorum.	3	9.09	5	15.2	6	18.2	12	**36.4**	7	21.2	33	100
S15: Emeklilik, artık çalışma hayatının sonu değildir.	-	0.00	1	3.03	1	3.03	23	**69.7**	8	24.2	33	100

Çizelge 4.15 : 11, 12, 13.önermelere katılım yüzdeleri (%).

Çizelge 4.16 : 14 ve 15.önermelere katılım yüzdeleri (%).

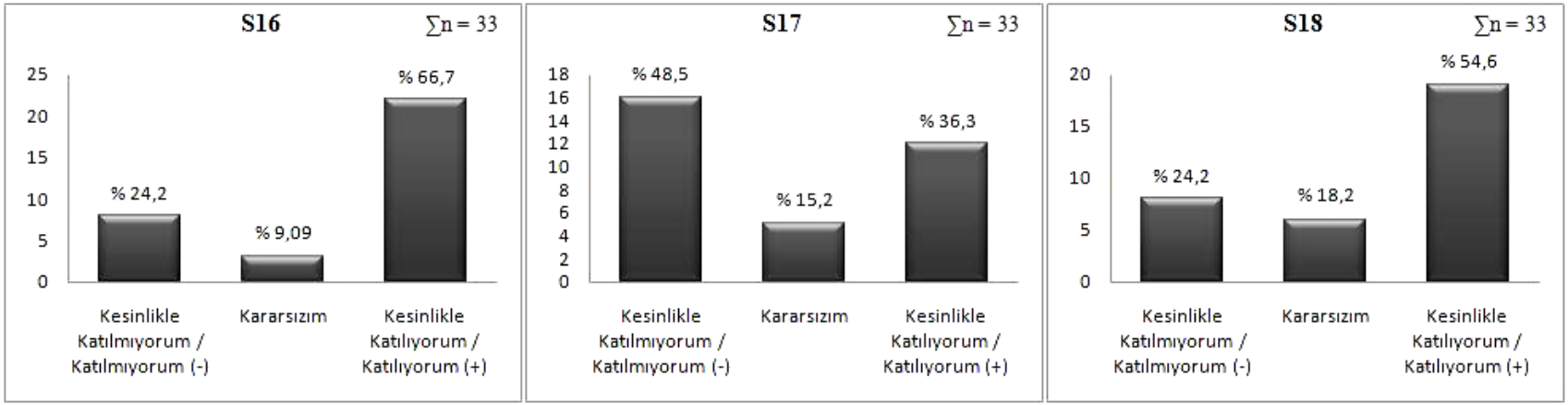

Geleceğin yaşlılarının mekan beklentisi ile ilgili değişimler olduğunu savunan dördüncü hipotez, 16, 17, 18, 19, 20. önermeler ve 33. soru ile sorgulanmıştır. Katılımcıların, emeklilik dönemlerini alıştıkları bir çevrede geçirmek istediklerini savunan 16.önermeye katılım %66.7 oranında olurken, kişilerin yaşlılık dönemini doğa içindeki sade bir mekânda geçirmek istediğini savunan 17.önermeye katılmama oranı %48.5 olmuştur. Geleceğin yaşlılarının büyük çoğunluğunun doğa içinde sade bir mekan yerine, alıştığı çevreye ait mekanlarda yaşamayı tercih edeceği gerçeğine ulaşılmıştır. Kişinin yaşlılık dönemini kendisinin oluşturabileceği yepyeni konforlu bir mekânda geçirmek isteyeceğini savunan 18.önermeye katılım %54.6 olurken, %24.2 oranında kişi katılmamıştır (Çizelge 4.17, Çizelge 4.18). Bu durumda ağırlıklı olarak çoğunluk yepyeni bir mekan isterken, bir grup katılımcı da yepyeni bir mekan arayışında olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 4.17 : Hipotez 4'e katılım frekansları (*f*) ve yüzdeleri (%).

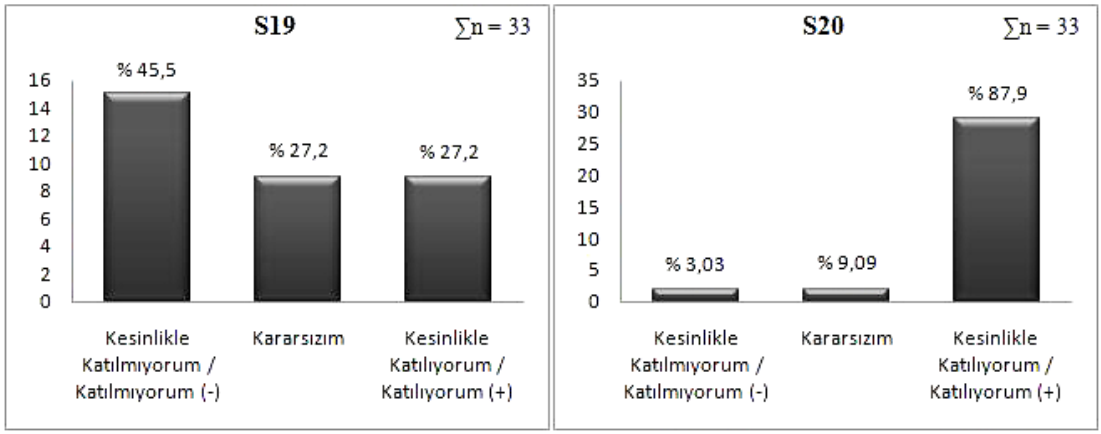
HİPOTEZ 4	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**		**TOPLAM**	
	f	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**
S16: Emeklilik dönemimi alıştığım bir çevrede geçirmek isterim.	-	0.00	8	24.2	3	9.09	17	**51.5**	5	15.2	33	100
S17: Yaşlılığımı doğa içindeki sade bir mekânda geçirmek isterim.	1	3.03	15	45.5	5	15.2	9	**27.2**	3	9.09	33	100
S18: Yaşlılığımı kendi oluşturabileceğim yepyeni konforlu bir mekânda geçirmek isterim.	-	0.00	8	24.2	6	18.2	16	**48.5**	3	9.09	33	100
S19: Yaşlılığımı alışılmış, geleneksel bir mekânda geçirmek isterim.	2	6.06	13	39.4	9	27.2	8	**24.2**	1	3.03	33	100
S20: Yaşlılığımda hep aynı mekânda değil, arada değişik mekânlarda yaşayabilmek isterim.	-	0.00	1	3.03	3	9.09	20	**60.6**	9	27.2	33	100

Çizelge 4.18 : 16, 17, 18.önermelere katılım yüzdeleri (%).

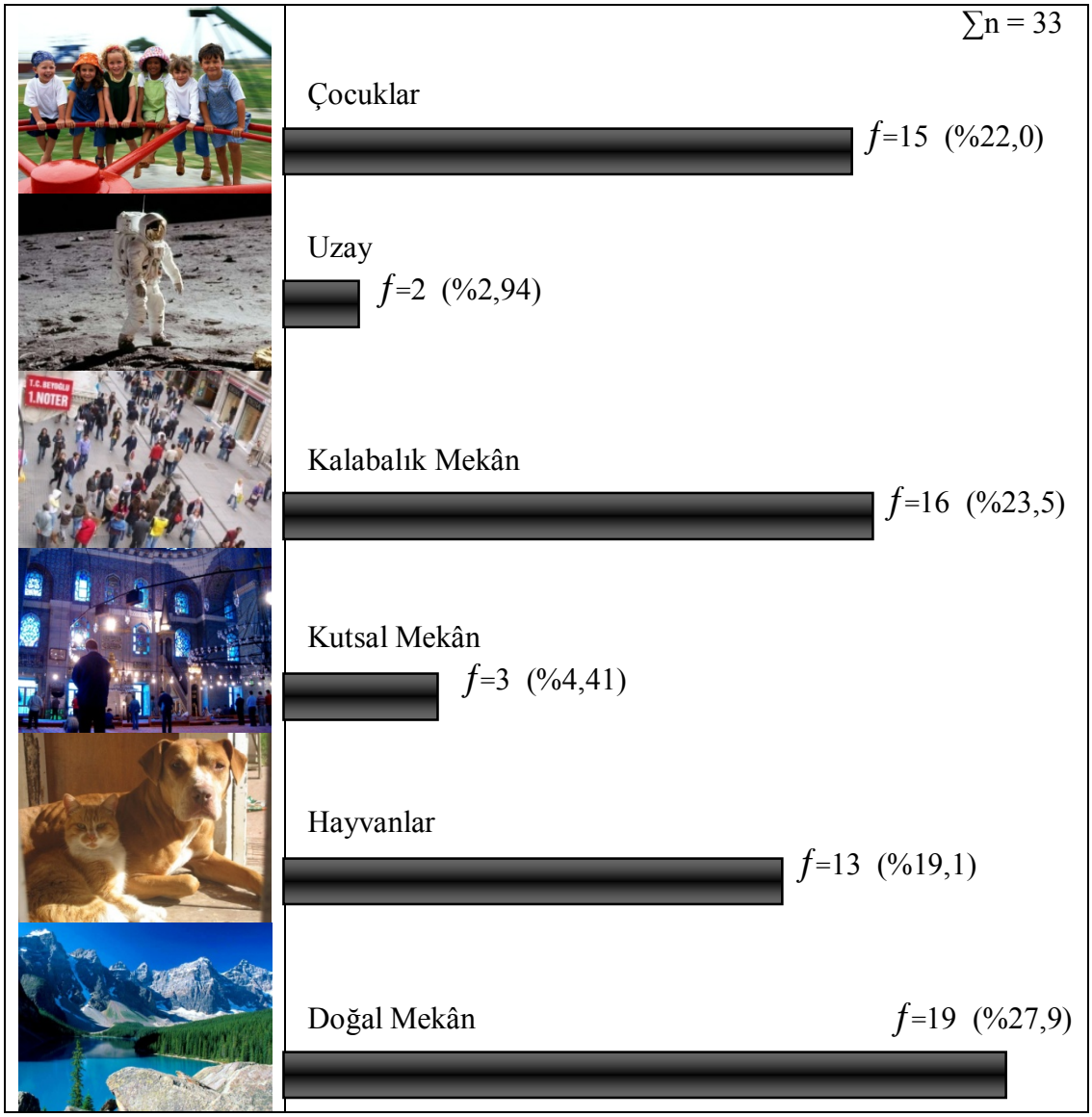
Kişilerin yaşlılığını alışılmış, geleneksel bir mekânda geçirmek isteyeceğini savunan 19.önermeye ağırlıklı olarak (%39.4) katılınmazken, kişilerin yaşlılığını hep aynı mekânda değil, değişik mekânlarda da yaşayabilmeyi isteyeceğini savunan 20.önermeye katılım %87.9 olmuştur (Çizelge 4.19). Sonuç olarak, geleceğin yaşlılarının geleneksel ve tek bir mekânda yaşamayı tercih etmediği, mekân çeşitliliği istediği ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.19 : 19 ve 20.önermelere katılım yüzdeleri (%).

33.soru da geleceğin yaşlılarının, yaşlılık dönemlerini geçirmek isteyecekleri mekânı, fotoğraflardaki mekânlardan hangileri ile bağdaştıracakları sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar sonucunda, %27.9 oranında doğal mekânlar, %23.5 oranında kalabalık mekânlar, %22.0 oranında çocukların olduğu mekânlar ve %19.1 oranında hayvanların olduğu mekânlar seçilmiştir (Çizelge 4.20). Daha düşük oranda seçilenler ise, kutsal mekânlar(%4.41) ve uzay mekânıdır(%2.94). Bulgular sonucunda, geleceğin yaşlılarının doğal mekânlarda yetişkinlerle, çocuklarla ve hayvanlarla birlikte olmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda, yeşil ve doğanın varlığının da önemli olduğu ortaya konulmuştur. Bu durumda, stresi azaltmayı ve sağlık durumunu iyi yönde etkilemeyi hedefleyen huzurevleri ve rehabilitasyon merkezleri gibi bakım kuruluşlarının bahçeleri tasarlanmalıdır (Elings, 2006).

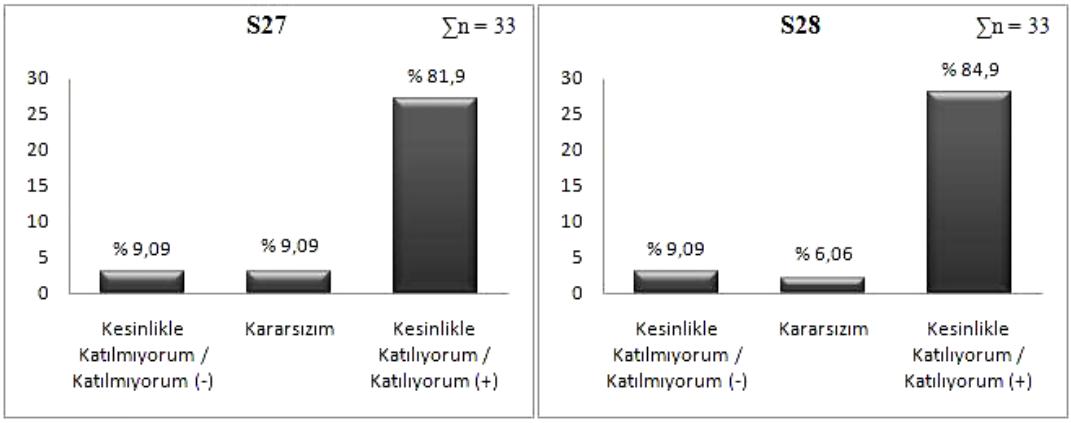
Çizelge 4.20 : 33.soruya verilen yanıtların frekansları (f) ve yüzdeleri (%).

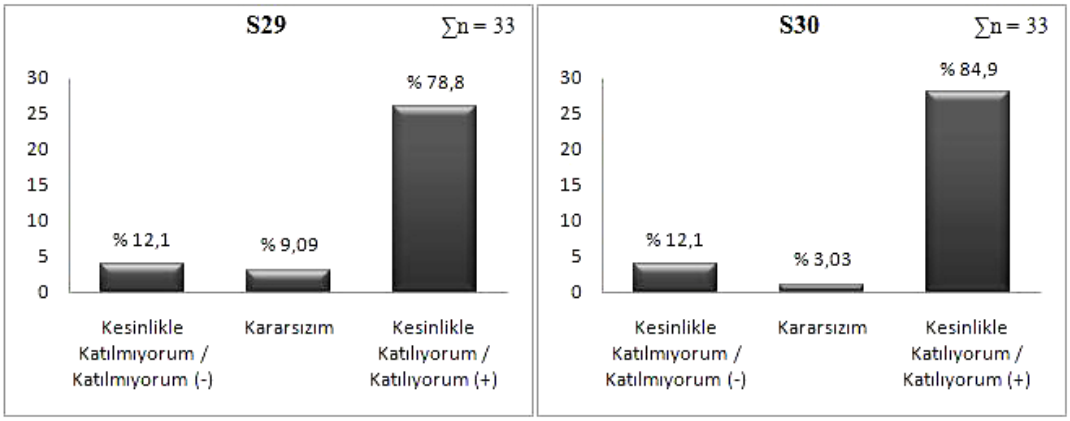
Geleceğin yaşlılarının ideal mekan beklentilerinin, teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler sonucu değiştiğini savunan beşinci hipotez, 27, 28, 29, 30.önermeler ve açık uçlu 31, 32. sorular ile sorgulanmıştır. Geleceğin yaşlılarının mekan beklentisinin değişim nedeninin; sağlık alanındaki gelişmeler sonucu insan ömrünün uzaması ve yaşlı neslin çoğalması olduğunu savunan 27.önermeye katılım %81.9 oranında, teknoloji alanındaki buluşlar sonucu iletişim imkânlarının artması ve küreselleşme olduğunu savunan 28.önermeye katılım %84.9 oranında ve eğitimin yaygınlaşması ve çalışma hayatının sağladığı gelir artışının yaşlıların kaliteli yaşam isteğini arttırdığını savunan 29.önermeye katılım %78.8 oranında olmuştur (Çizelge 4.21, Çizelge 4.22). Cevaplar doğrultusunda eğitim sürecine katılmanın, bireyler ve toplum açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Eğitimli bireylere sahip toplumların gelişme sürecinde daha hızlı ilerledikleri açıktır. Hem ekonomik hem de sosyal açıdan toplumların refahında eğitim önemli rol oynamaktadır. Yaşlı nüfusun eğitim düzeyleri incelendiğinde; kadınların yüzde 84'ünün eğitiminin olmadığı, ya da ilkokulu bitirmedikleri görülmektedir. Bu oran erkeklerde yüzde 70'tir (DPT, 2007). Fakat, son yıllarda eğitim eskisine göre daha çok yaygınlaşmıştır ve bu yaygınlaşma sonucu geleceğin yaşlılarının kültürel ve ekonomik yönden gelişme sağlayacağı düşünülmektedir. S29, katılımcıların bu gelişmenin varlığına ne ölçüde katıldığını öğrenmek amaçlı sorulmuştur. Mekândan beklentilerin farklılaşmasına, mühendislik-mimarlık alanındaki değişimler sonucu yeni inşa tekniklerinin ve yeni malzemelerin keşfedilmesinin etken olduğunu savunan 30.önermeye katılım ise %84.9 oranında olmuştur (Çizelge 4.23). Yaşlıların yaşayacakları mekânlara, bazı tadilatlar yapılıp yeni ihtiyaçlara göre düzenlemelere gidilmelidir. Yaşlının değişmiş fiziksel yeteneklerine uygun inşai değişikliklerin önemi vurgulanmıştır (Sürmen, Ş., 1995).

Yanıtlar doğrultusunda, teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmelerin ideal mekân beklentisini etkilediği kanıtlanmıştır.

Çizelge 4.21 : 27 ve 28.önermelere katılım yüzdeleri (%).

Çizelge 4.22 : 29 ve 30.önermelere katılım yüzdeleri (%).

31 ve 32.sorular, açık uçlu ve kişileri belirli şıklardaki cevapları vermeye mecbur etmeden, onların kişisel fikirlerini rahatlıkla paylaşmalarını sağlamak amacıyla sorulmuş sorulardır.

31.soruda, modern orta yaş ve yaşlanma alışkanlığının değişimi sonucunda, kişileri önceki nesilden ayıran yönlerin neler olduğunu sorgulanmaktadır. Katılımcıların yaklaşık %100'ü kendilerini önceki nesilden ayıran yönlerin başında, teknoloji alanındaki gelişmelerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca verilen cevaplarda yüksek oranda seçilen diğer unsurları, toplumsal organizasyonlarda daha katılımcı olmak, yaratıcılıkta artış, bireyselleşme, dinamik yaşamdan kopmak istememe, sevdikleriyle istediği zaman beraber olma, iletişim olanaklarının gelişimi olarak sıralamışlardır. Verilen yanıtlar doğrultusunda edinilen bilgiler, yaşlıların önceki nesillere göre teknoloji ile daha iç içe ve iletişim imkânlarını kullanmakta olduğu şeklindedir. Aynı zamanda, bireyselliği de tercih ettikleri, zaman zaman STK'larda yer aldıklarını ve yaratıcı, dinamik bir yaşamı tercih ettiklerini göstermektedir.

Çizelge 4.23 : Hipotez 5'e katılım frekansları (*f*) ve yüzdeleri (%).

HİPOTEZ 5	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**		**TOPLAM**	
	f	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**
S27: Sağlık alanındaki gelişmeler sonucu insan ömrünün uzaması ve yaşlı neslin çoğalması mekân beklentisini değiştirmiştir.	-	0.00	3	9.09	3	9.09	12	**36.4**	15	45.5	33	100
S28: Teknoloji alanındaki buluşlar sonucu iletişim imkânlarının artması ve küreselleşme ideal mekân anlayışını etkilemiştir.	-	0.00	3	9.09	2	6.06	16	**48.5**	12	36.4	33	100
S29: Eğitimin yaygınlaşması ve çalışma hayatının sağladığı gelir artışı yaşlıların kaliteli yaşam isteğini arttırmıştır.	-	0.00	4	12.1	3	9.09	14	**42.4**	12	36.4	33	100
S30: Mekândan beklentilerin farklılaşmasına, mühendislik-mimarlık alanındaki değişimler sonucu yeni inşa tekniklerinin ve yeni malzemelerin keşfedilmesi etkendir.	1	3.03	3	9.09	1	3.03	17	**51.5**	11	33.4	33	100

32.soru katılımcıların, geleceğin yaşlıları için ideal mekân tasarlanmasına dair yapılabilecek düzenlemelere önerilerinin neler olabileceğini sorgulamaktadır. Katılımcıların soruya verdikleri ortak yanıtlar; tasarlanacak ideal mekânın sosyalleşmeyi destekleyecek, yaşlıların üretici olmasını teşvik edecek, konforlu, güvenilir, teknolojik donanıma sahip, esnek, özgün, dönüştürülebilir mekânlar sunacak, alıştığı yaşam dinamiğine müdahale etmeyecek, aktivitelerle zenginleştirilmiş olması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğun yaşlıların farklı yaş gruplarıyla birlikte olmasının öneminden ve onları sevdiklerinden koparmayacak mekânların gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu düşünce doğrultusunda verilen katılımcı yanıtlarından biri şu şekildedir; 'Yaşlılık insanın kendini işe yaramaz hissetmesiyle daha da hızlanır. Bu nedenle mekânsal tasarımlar; sadece yaşlıların bir araya geleceği yerler olarak değil, yaşlıların diğer yaş gruplarıyla, çeşitli etkinliklerde bir araya gelebileceği ve deneyimlerini aktarabilecekleri yerler olarak tasarlanmalıdır.'

Sonuç olarak, geleceğin yaşlıları için tasarlanacak mekânların; sosyalleşmeyi, üretkenliği, yaratıcığı ve nesiller arası iletişimi destekler nitelikte dönüştürülebilecek esneklikte, konforlu, güvenilir, teknolojik olmasının gerekliliği anlatılmıştır.

4.7 Değerlendirme

Tezin dördüncü bölümünde, tez kapsamında yapılan araştırma ve sonuçları ile ilgili bilgi verilmiştir. Araştırmanın amacı, kapsamı, hipotezleri, yöntemi, analiz ve değerlendirme yöntemleri, bulgular ve yorumları ile ilgili bilgi verilmiştir. Araştırmada, geleceğin yaşlıları için uygun, gereksinmelerini karşılayabilecek mekân kriterlerinin belirlenmesi ve tasarımcıların belirlenen kriterleri göz önünde bulundurarak ideal yaşlı mekân tasarımları yapmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında, 30-65 yaş arası, mimarlık alanında uzmanlaşmış, 33 adet akademisyenle çalışılmıştır. Kapsam olarak bu yaş aralığının ve mimarlık alanında eğitimli kişilerin seçilmiş olmasının nedeni, yaşlılığın bilincinde olan ve yaşlılık dönemini ekonomik olarak planlayabilecek durumdaki, mimari bakış açısına sahip kişilerin fikirleri ile ilgili bilgi edinilmesinin amaçlanmasıdır. Çalışma sonucunun genelleştirilebilmesi için, örneklem sayısının arttırılması ve toplumun her kesimine uygulanması önerilmektedir.

Araştırmanın hipotezleri kısmında, tezin üst kabulü ve alt hipotezlerinden bahsedilmiştir. Teze ait üst kabul yaşlıların mekân beklentilerinin değiştiğini savunmaktadır ve 5 adet alt hipotez bulunmaktadır. Hipotezler; yaşlılık dönemine ait temel ihtiyaçların değişmediğini, sosyal ve manevi gereksinmelerde değişim ve beklenti artışı görüldüğünü, geleceğin yaşlısının daha aktif olduğunu, yaşlılıkta mekân beklentisinin değiştiğini ve ideal mekân beklentilerinin, teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler sonucu değiştiğini savunmaktadır. Araştırmaya ait hipotezler, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi düşüncesi ile desteklenmektedir. Hipotezler, geleceğin yaşlılarının Maslow'un üçgenindeki gereksinmeler ile ilgili düşüncelerini, üçgenin en alttaki temel gereksinmelerinden en üsteki kendini gerekleştirme gereksinmesine doğru sorgulamaktadır. Araştırmanın yöntemi kısmında, uygulanan anket çalışması ve örneklem seçimi anlatılmaktadır. Çalışmada, analiz ve değerlendirme yöntemlerinden; parametrik, non-parametrik sorular ve likert ölçeklendirme soruları kullanıldığından bahsedilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen bulgular, tablolar ve grafik anlatım kullanılarak sunulmuştur. Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda, geleceğin yaşlılarının mekândan beklentileri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen başlıca sonuçlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Birinci hipotezin sorguladığı, Maslow üçgeninin birinci ve ikinci basamaklarındaki hayati ihtiyaçların önemi vurgulayan ve yaşlılık dönemine ait temel ihtiyaçların değişmediğini savunan önermelere yüksek oranda katılım olduğu saptanmıştır. Sağlık, ilaç, tedavi(%94); mahremiyet, güven(%100) ve beslenme, sağlıklı gıda servisinin(%66,7) önemini vurgulayan önermelere yüksek oranda katılım olması sonucunda, yaşlılar için tasarlanacak mekân kriterlerine dâhil edilmeleri gerektiğine karar verilmiştir. Geleceğin yaşlıları için tasarlanacak ideal mekânın, kişilerin sağlık, ilaç, tedavi gereksinmelerini; mahremiyet, güven gereksinmelerini ve beslenme, sağlıklı gıda servisini karşılayabilmesi gerekmektedir.

- İkinci hipotez, kişilerin sosyal ve manevi gereksinmelerinde değişim ve beklenti artışı olduğunu savunmaktadır. Sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda geleceğin yaşlılarının, hem ailelerinin hem de arkadaşlarının olduğu bir çevrede, fakat ayrı mekânlarda yaşamayı(%81.8), yaşlılık dönemlerini tüm yaş gruplarıyla birlikte geçirmeyi(%69.7) ve yaşlılık dönemlerinde önceki işlerini sürdürmeyi tercih ettikleri(%54.4) sonucuna varılmıştır. Ayrıca, yaşlılık döneminde büyük çoğunluğun(%57.6) topluca yapılan etkinlikler içinde bulunmak ve bireysel hobilerle ilgilenmek istediği bilgisine ulaşılmıştır. Bulgular doğrultusunda gereksinmelerin önemi kanıtlanmış ve teknoloji, iletişim(%81.9), kişisel bakım, masaj, spor gibi alanlarda(%78.8) beklentilerin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu hipotez ile, geleceğin yaşlılarının Maslow'un ügeninde üçüncü ve dördüncü sırada bulunan sevgi ve ait olma, değer, başarı ve özsaygı gereksinmelerine bakış açıları ile ilgili bilgi edinilmiştir.

● Üçüncü hipotez, geleceğin yaşlısının daha aktif olacağını savunmakta ve Maslow'un üçgeninde en tepede bulunan kendini gerçekleştirme gereksinmesi ile desteklenmektedir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, geleceğin yaşlılarının yaşamlarını büyük çoğunlukla hareketli, günlük yaşamın sürdüğü bir kent merkezinde geçirmek istedikleri(%51.5) ve kimi zaman sakin, kimi zaman hareketli (%66.7) bir yaşam tarzını tercih edeceklerini göstermektedir. Aynı zamanda geleceğin yaşlıları, insanın kaç yaşında olduğunu yaşama yaklaşım tarzının belirlediği(%94), yaşlanmanın cahiller için bir kış, bilgeler için ise bir hasat olduğu(%94), ve geleceğin yaşlısının daha aktif olduğu(%69.9) önermelerine büyük oranda katılmaktadırlar. Bu durumda, geleceğin yaşlılarına göre yaşlanmak kavramı, güç ve önem kaybı değil, aksine bilgeleşmenin karşılığı olmaktadır. Kişilerin, kendisini yaşlanacak gibi hissetmediğini(%57.6) ve emekliliğin çalışma hayatının sonu olmadığını(%93.9) savunan önermelere katılım da büyük oranında olmuştur. Üçüncü hipotezin savunduğu düşünce, katılımcıların verdiği yanıtlar ile kanıtlanmıştır. Geleceğin yaşlıları için tasarlanacak mekânların, kişilerin üretkenliğini ve çalışma hayatını destekleyecek donanımlara sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

● Dördüncü hipotez, geleceğin yaşlılarının mekân beklentisi ile ilgili değişimler olduğunu savunmaktadır. Bulgularda, geleceğin yaşlılarının doğa içinde sade bir mekan yerine, alıştığı çevreye ait mekanlarda yaşamayı tercih edeceği bilgisine ulaşılmıştır(%66.7). Kişinin yaşlılık dönemini kendisinin oluşturabileceği yepyeni konforlu bir mekânda geçirmek isteyeceğini savunan önermeye katılım %54.6 oranında olurken, büyük çoğunluğun geleneksel ve tek bir mekânda yaşamayı tercih etmediği, mekân çeşitliliğini(%87.9) tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Yanıtlar, yaşlıların mekân beklentileri ile ilgili değişim olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bulgular sonucunda, geleceğin yaşlılarının tekdüze olmayan, çeşitlilik içeren ve istediklerinde değişim yaratabilecekleri mekânları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, geleceğin yaşlılarının hayallerindeki ideal mekanı; doğal mekanlar(%27.9), kalabalık mekanlar(%23.5), çocukların olduğu mekanlar(%22.0) ve hayvanların olduğu mekânlar(%19.1) ile bağdaştırmıştır. Sonuç olarak, geleceğin yaşlıları doğal mekânlarda yetişkinlerle, çocuklarla ve hayvanlarla birlikte olmayı tercih etmektedirler.

● Beşinci hipotez, geleceğin yaşlılarının ideal mekân beklentilerinin teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler sonucu değiştiğini savunmaktadır. Hipotezi kanıtlamak amaçlı sorulan sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda; sağlık ve insan ömrünün uzaması(%81.9); teknoloji, iletişim, küreselleşme(%84.9), eğitimin yaygınlaşması(%78.8) ve mühendislik-mimarlık(%84.9) alanlarındaki gelişmelerin ideal mekân beklentisini etkilediği kanıtlanmıştır.

Bu çalışmada, geleceğin yaşlıları için ideal mekânlar tasarlanabilmesi için ilkeler üretilmesi ve öneriler yapılması amaçlanmıştır. Bu çalışma sürecinde elde edilen tecrübelere ve anket sonuçlarına dayanılarak aşağıdaki bazı tespitler ve öneriler yapılabilmektedir:

● Kişiler, yaşlılık dönemlerini temel ihtiyaçlar kapsamında güven ve sağlık tedbirler alınmış mekânlarda geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Barınma, beslenme, sağlık gereksinmeleri ve emniyet, güven, düzen gereksinmelerinin karşılandığı mekânlar tasarlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Geleceğin yaşlıları için tasarlanacak mekânların ideal nitelik kazanabilmesi için bu yöndeki beklentilerin karşılanması gerekmektedir. Yemek servisinde, beslenme ve perhiz kurallarına uyulması önem kazanmaktadır. Yaşlı mekânlarının hemşire ve güvenlik hizmeti veren birimleriyle birlikte tasarlanması önerilmektedir.

● Sevgi ve ait olma gereksinmeleri sağlanmış mekânların tasarımı önerilmektedir. Tez kapsamında yaşlıların, yetişkinlerle ve çocuklarla aralarındaki iletişimin önemli olduğu düşüncesi savunulmuştur. Ankette yöneltilen sorulara verilen yanıtlar ile kanıtlanmıştır. Bu yüzden geleceğin yaşlıları, hem ailelerinin hem de arkadaşlarının olduğu bir çevrede yaşamayı ve topluca yapılan etkinlikler içinde bulunmayı tercih etmektedirler. Bu yüzden yaşlılar için vaad edilecek ideal mekân tasvirinde, içinde torunlarının, ailelerinin, sevdiklerinin bulunamayacağı bir mekân tanımlamak mümkün değildir. Tasarım ilkesinde, çocukların da en az yaşlılar kadar özgürce dolaşabileceği, çocukların ilgi alanlarını içinde bulunduran, kendilerini ait hissettikleri mekânlar yaratmak esastır. Amaçlanan; yaşlı bireyler için huzurevi değil, yerleşim tasarlanmasını sağlamaktır. Tasarlanan bu yerleşimlerin, yaşlılar ile birlikte her yaştaki insanın kullanımına uygun yaşam çevreleri olacak şekilde oluşturulması önerilmektedir.

- Tez kapsamında yapılan araştırma sonucu; değer, başarı, özsaygı gereksinmelerinin önemi kanıtlanmış olmuştur. Edinilen sonuçlar, geleceğin yaşlıları daha aktif olacağını kanıtlar niteliktedir. Kişiler, yaşlılık dönemlerinde iş hayatından kopmak istemedikleri, yeni geliştirilmiş sağlık imkânları, teknoloji ve eğitim imkânlarından yararlanmayı tercih edecekleri cevaplar doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Böylece, teknoloji, sağlık ve eğitim alanındaki gelişmelerin, kişilerin yaşam kalitesini arttırmak ve onlara ideal mekân sağlamak için takip edilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Tasarlanacak mekânların, bu donanımları sağlaması ve kişilerin teknolojiye ulaşımını kolaylaştırması önerilmektedir.

- Kendini gerçekleştime gereksinimi kapsamında kişilerin psikolojik sağlıkları, sosyalleşmeleri, aktivitelere katılımları ve yaşam tarzları üzerine araştırma yapılmıştır. Edinilen sonuçlarda, geleceğin yaşlılarının büyük çoğunluğunun doğa içinde sade bir mekan yerine, alıştığı çevreye ait mekanlarda yaşamayı tercih edeceği gerçeğine ulaşılmıştır. Aynı zamanda, yetişkinliklerini sürdürdükleri hareketli yaşam tarzından kopmak istemediklerini ve kimi zaman sakin, kimi zaman hareketli, mekân çeşitliliği içeren bir yaşamı tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden dış mekânlarda ve aynı zamanda iç mekânlarda bu iki isteği de karşılayabilecek, aktif veya pasif farklı aktiviteler için uygun, kişilerin sosyalleşmesini ve yeni insanlarla iletişim kurmasını sağlayacak, çeşitlilik sunan mekânlar tasarlanması gerekmektedir. Ayrıca, bulgular sonucunda geleceğin yaşlılarının kent yaşantısından uzaklaşmadan ulaşabilecekleri doğal mekânlarda vakit geçirmeyi tercih edecekleri ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, yaşlılar için tasarlanmış bir yaşam çevresinde yaşlı, doğa ile buluşturulmuyorsa, o mekânın ideal olamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Kişilere nefes aldıracak yeşil alanlara, hobi bahçelerine ya da bitkilendirilmiş yüzeylere yer verilmesi önerilmektedir.

Tez kapsamında küresel yaşlanma sorunu ortaya konmuş, bu sorun dâhilinde geçmişten günümüze ülkemizde ve diğer ülkelerdeki değişim incelenmiştir. Geleceğin yaşlıları için uygun tasarımlar yapılabilmesi için araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında, bugünün modern orta yaş aralığında bulunan kişilere anket çalışması uygulanmıştır. Anket, yalnızca mimarlık alanında uzmanlaşmış akademisyenlere uygulandığı için sonuçlar genelleştirilebilecek nitelikte değildir.

Sonucun, toplum çapında genelleştirilebilmesi için anketin toplumun her kesiminden kişilere yöneltilmesi gerekmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve geleceğin yaşlılarına ideal mekân tasarlanabilmesi için önerilerde bulunulmuştur. Yaşlı mekânları; sağlık, psikoloji, aktivite gibi gereksinmeleri karşılayabilme açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, geleceğin yaşlıları için tasarlanacak mekânların; sosyalleşmeyi, üretkenliği, yaratıcığı ve nesiller arası iletişimi destekler nitelikte, dönüştürülebilecek esneklikte, konforlu, güvenilir, teknolojik yaşam çevreleri sunması gerekliliğinin önemine varılmıştır.

KAYNAKLAR

Alexander, C., 1964. Notes on the Synthesis of Form, Harvard University Press

Aykan, H., Wolf, D. A., 2000. Traditionality, modernity and household composition, Research on Aging, 22, s:359-421.

Bayazıt, N., 1969. Bugün ve Yarın için Konut (Homes for Today and Tomorrow), Ministry of Housing and Local Government Yayını, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Matbaası, İstanbul.

Bechtel, R., Marans, R., Michelson, W., 1990. Methods in Environmental and Behavioral Research, Robert E. Krieger Publishing Company, Florida.

Brawley, E., 2005. Raising the Bar In Designing Senior Environments, The 12th Annual Affordable Housing Conference Spokane Convention Center 334 West Spokane Falls BlvdSpokane, Washington.

Cüceloğlu, D., Ağu. 1991. İnsan ve Davranışı; Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Remzi Kitabevi, İstanbul.

Çepni, S., 2002. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Erol Ofset, Trabzon.

D. S. Ö., 1998. Dünya Sağlık Raporu, Dünya Sağlık Örgütü Yayınları, 7:251, Genova.

Elings, M., 2006. People-plant interaction: the physiological, psychological and sociological effects of plants on people. Farming for Health-Springer Agriculture Book, Netherlands.

Gökçe, B., 1988. Toplumsal Bilimlerde Araştırma, s: 83, Savaş Yayınları, Ankara.

Güner, P. ve Güler, Ç., 2002. Yaşlıların Ev Güvenliği ve Güvenlik Listesi, Turkish Journal of Geriatrics, 5 (4): 150-154.

Hole, W. V., 1967. User Needs and the Design of Houses: The Current and Potential Contribution of Sociological Studies, The Social Environment and Its Effect on the Design of the Dwelling and Its Immediate Surrounding, CIB Commission W45, Symposium, Stockholm.

Hooyman NR, Kiyak HS., 1993. Social Geronthology: 3rd.ed. Needham Heights, Simon & Schuster, N.Y.

Kır, M., 2008. Yaşlılık ve Yaşam, İstanbul.

Krech, D., Crutchfield, R. S., 1948. Theory and Problems of Social Psychology, Tata McGraw-Hill Publishing Co., s: 219-220, New Delhi.

Maslow, A. H., 1943. A Theory of Human Motivation, Psychological Review, 50, 370-396.

Mathiasen, G., Noakes, E., H., 1959. Planning Homes for the Aged, F.W. Dodge Corp., New York.

Munro, M., 1996. Diğerlerinin Konut Sorunları, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.

Neugarten, B.A.and Neugarten, D.A., 1986. Changing meanings of age in the aging society, New York: Norton.

Onur, B., Eyl. 2000. Gelişim Psikolojisi; Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm, İmge Kitabevi, Ankara.

Oppenheim, A. N., 1968. Questionnaire Design and Attitude Measurement, Heinemann Educational Books Ltd., s: 140-141, London.

Pakdil, O., 1992. Yaşlılık Sorunları ve Yaşlılara Sağlanan Servisler (İngiltere Örneği), Y.Ü. Mim. Fak. Baskı İşliği, İstanbul.

Pao, Eleanor M., 1990. 'Dietary Intake – Large Scale Survey Methods: Nutrition Today, vol 78, s: 34-44, United States.

Pinto, M.R., Medici, S.D., Sant, C.V., Bianchi, A., Zlotnicki, A., Napoli, C., 2000. Ergonomics, Gerontechnology and Design For The Home-Environment, Applied Ergonomics, 31:317-322.

Rose, E. A., Bozeat, N. R., 1980. Communal Facilities in Sheltered Housing, Saxon House.

Seymour, D., 1996. Data: Kids, Cats and Ads, Dale Seymour Publications.

Summerfield, C., Babb, P., 2003. Social Trends No:33, s:32, London: The Stationery Office.

Susman R., Riley M. W., 1985. Introducing the Oldest Old, Millbank Memorial Fund Q 63: 177-186.

Sürmen, Ş., Kas. 1995. Yaşlılara ve Özürlülere Uygun Evler-Tasarımlar, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları, İstanbul.

Sürmen, Ş., 1998. Yaşlı Yurtları – Yaşlı Konutları, İTÜ Çevre ve Şehircilik Uyg. Arş. Merk., İstanbul.

Şafak, Ş., Erkal, S., Çopur, S., 2005. Yaşlılıkta Sağlıklı Konut ve Kazalar, ÖZ-VERİ Dergisi, Cilt: 2 Sayı: 2.

Ünalan, T., 2000. The Status of the Old Age Population in Turkey, Nüfusbilim Dergisi, 22, s: 5-9.

Vallins, M., 1998. Housing for Elderly People: A Guide for Architects, Interior Designers and Their Clients, The Architectural Press Ltd., London.

Yörükan, A., 1966. Konut Paneli II; Memleketimizde Halk Konutları Projelerinin Düzenlenmesine Etki Yapan Faktörler, Seri E: Tebliğler, Sayı 3, Ruh Sağlığı Yönünden Konut Yapımı, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yapı Araştırma Kurumu, İstanbul.

Web Kaynakları:

Url-1 < *www. ttb.org.tr/STED/sted0903/anket.* >, alındığı tarih 30.10.2008.

Url-2 < *http://www.hafif.org/yazi/maslow-ihtiyaclar-hiyerarsisi-teorisi-aclik* >, alındığı tarih 18. 04. 2010.

Url-3 < *http://tuikapp.tuik.gov.tr/nufusmenuapp/menu.zul* >, alındığı tarih 24. 04. 2010.

Url-4 < *http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=39&ust_id=11* >, alındığı tarih 24. 04. 2010.

Url-5 < *http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6164* >, alındığı tarih 24. 04. 2010.

Url-6 < *http://www.lcca.com/facility.asp?id=190* >, alındığı tarih 15. 12. 2009.

Url-7 <*http://www.cur-cuna.com/tr/bolum/yaslilik/yasl0002.html*>, Zaman Gazetesi, alındığı tarih 05. 04. 2010.

Url-8 <http://arkiv.arkitera.com/p8099-darussafaka-yaslilar-evi.html#ph>, alındığı tarih 19. 06. 2010.

Url-9 <http:// www.arkitera.com/yp61-senior-residence---yaslilar-evi-uluslararasi-mimari-proje-yarismasi.html?year=&aID=409>, alındığı tarih 19. 06. 2010.

Devlet Planlama Teşkilatı, 2007. *Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı,* Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, <*http://ekutup.dpt.gov.tr/nufus/yaslilik/eylempla.pdf*>, alındığı tarih 23. 04. 2010.

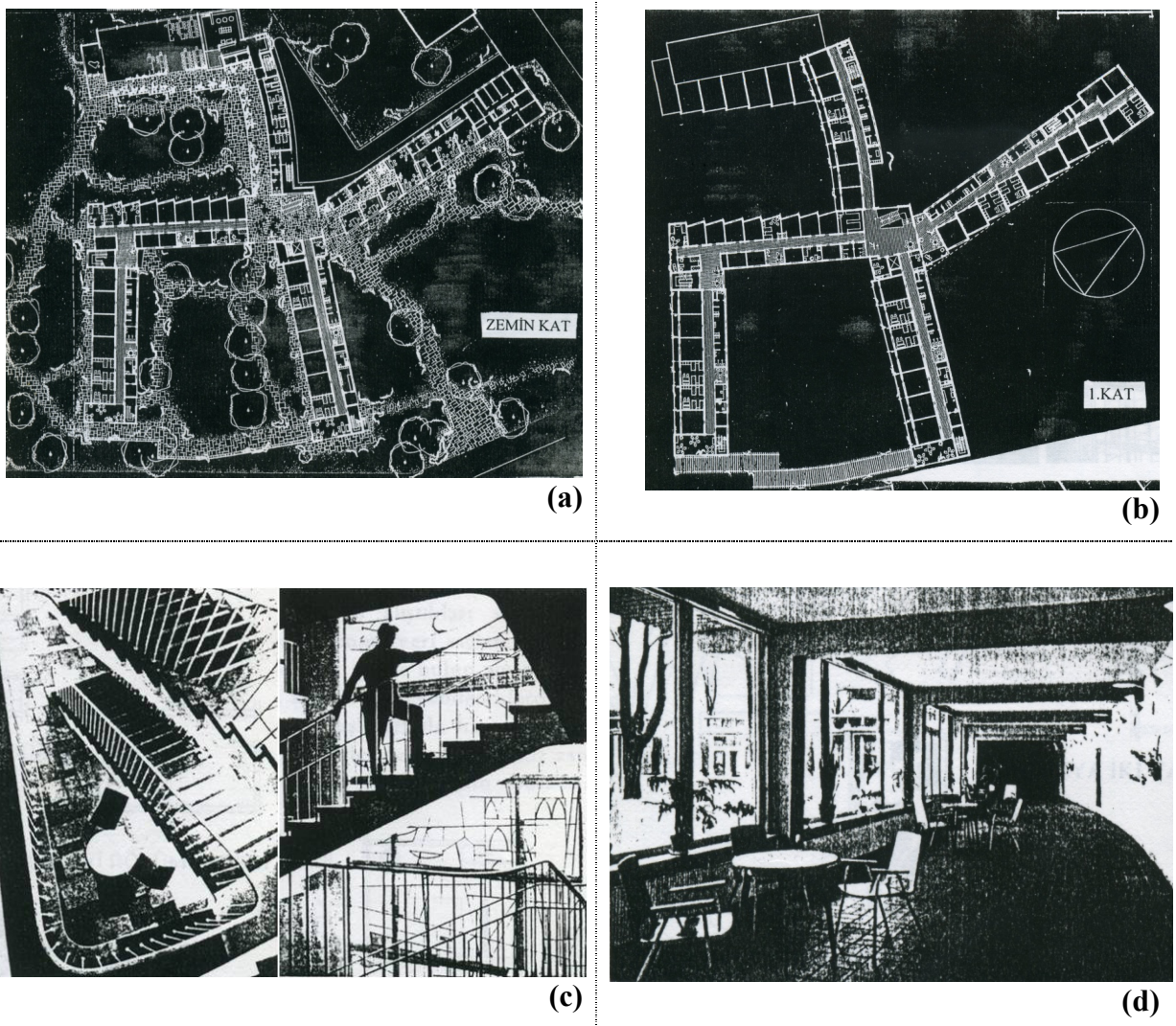
Topaç, Ş., Ateşkan, Ü., Ceylan, S., Biçer, T., *Gata Eğitim Hastanesinde Rutin İzlemi Yapılan Yaşlı Bireylerin Geçirdiği Ev Kazalarının Çeşitli Özelliklerinin İncelenmesi,* <*www.dicle.edu.tr/~halks/ m9.2.htm*>, alındığı tarih 01. 02. 2006.

EKLER

EK A : Yurtdışında Yaşlılar İçin Tasarlanmış Mekân Örneklerinden Fotoğraflar

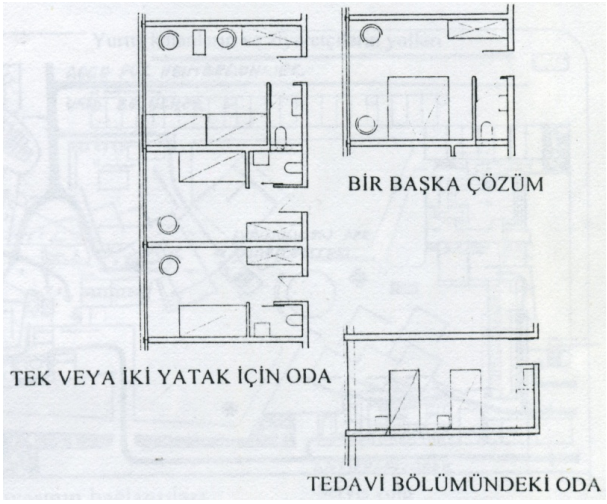
EK A.1 : 1950'li Yıllar. Berlin'in Wedding semtinde bir yaşlılar yurdu.
EK A.2 : 1960'li Yıllar. Hamburg'da yaşlılar yurdu.
EK A.3 : 1970'li Yıllar. İsviçre'de bir yaşlılar yurdu ve bakım birimi.
EK A.4 : 1980'li Yıllar. Texas, Austin'de yaşlılar için konutlar.
EK A.5 : 1990'li Yıllar. Almanya, Oberhausen'de yaşlı konutları.
EK A.6 : 2000'li Yıllar. Amerika, California Lake Forest yaşlılar yurdu.
EK A.7 : Nemetschk Academy Senior Residence

EK A.1

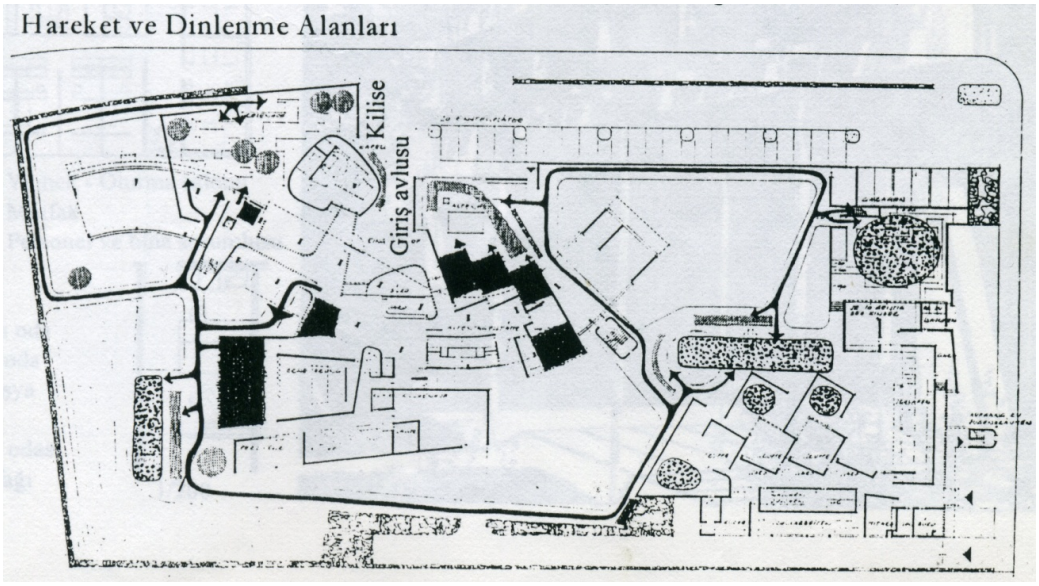

Şekil A.1 : Berlin'in Wedding semtinde bir yaşlılar yurdu: (a)Zemin kat. (b)1.kat. (c)Yurdun dik merdivenleri. (d)Belirli bir aktivite için tasarlanmamış hobi alanı (Sürmen, Ş., 1998).

EK A.2

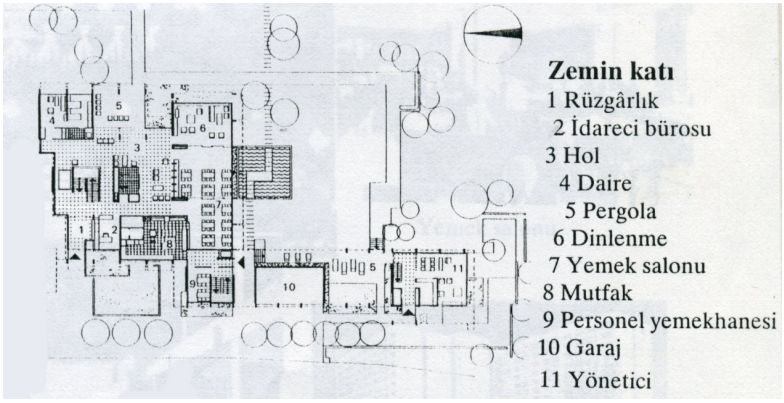
(a)

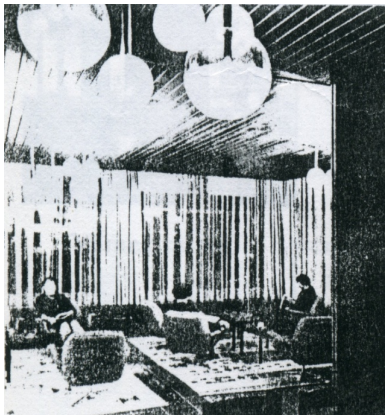
(b)

Şekil A.2 : Hamburg'da yaşlılar yurdu: (a)Yurtta değişik oda tipleri. (b)Yurttaki mevcut hareket ve dinlenme alanları (Sürmen, Ş., 1998).

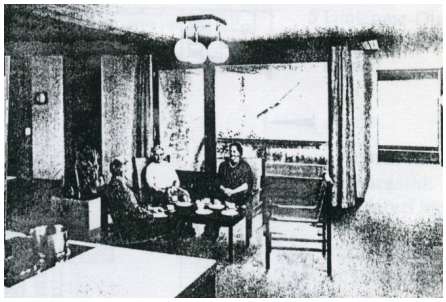
EK A.3

(a)

(b)

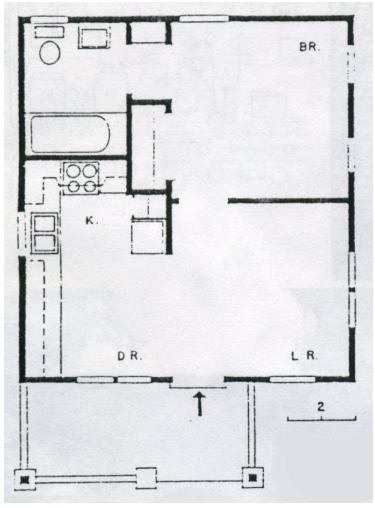
(c)

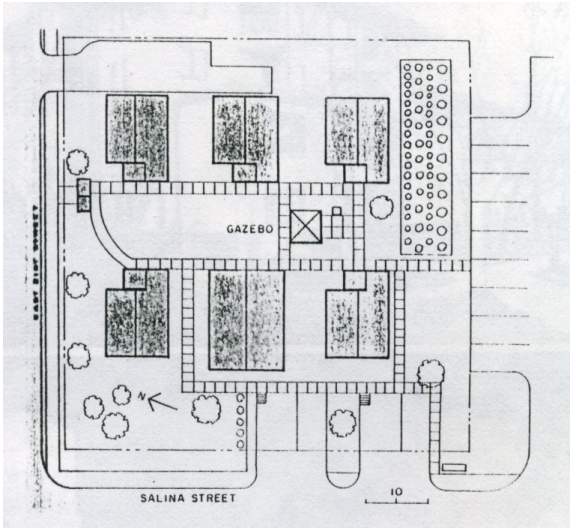
(d)

Şekil A.3 : İsviçre'de bir yaşlılar yurdu ve bakım birimi: (a)Zemin kat planı. (b-c)Yurttaki mevcut dinlenme alanları. (d)Üçüncü kat planı (Sürmen, Ş., 1998).

EK A.4

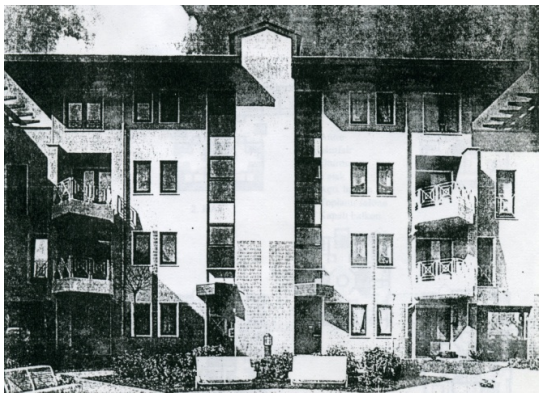
(a)

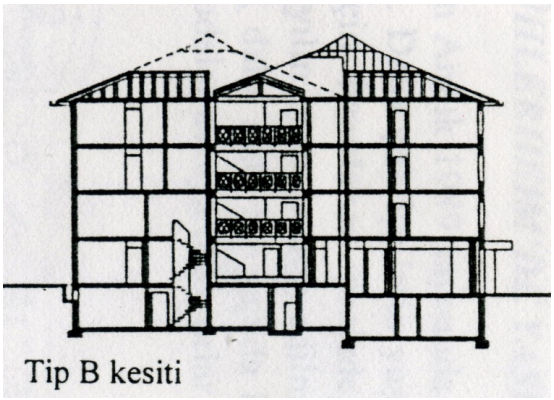
(b)

Şekil A.4 : Texas, Austin'de yaşlılar için konutlar: (a)Kat planı. (b)Vaziyet planı (Sürmen, Ş., 1998).

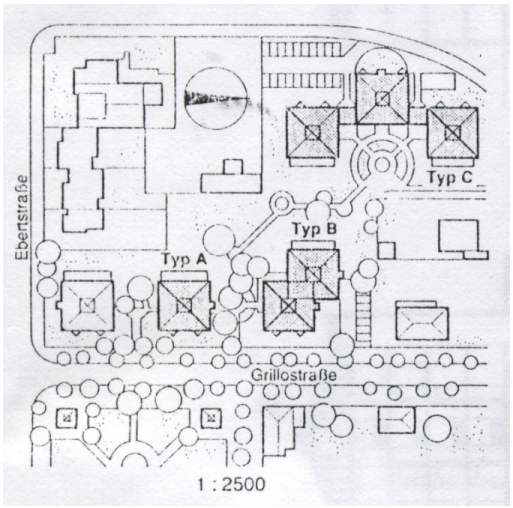
EK A.5

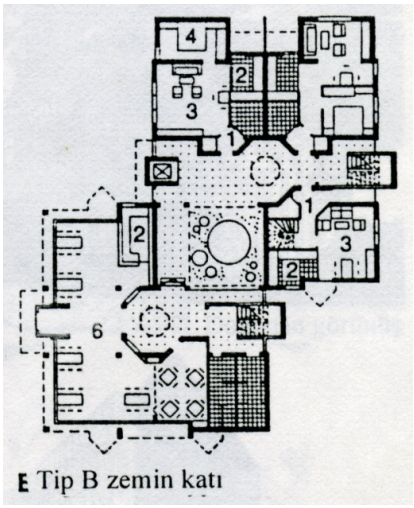
(a)

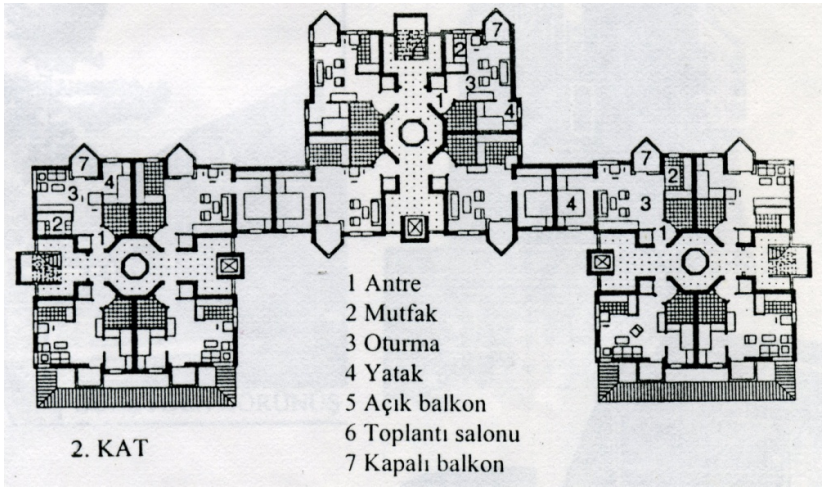
(b)

(c)

(d)

(e)

Şekil A.5 : Almanya, Oberhausen'de yaşlı konutları: (a)Cephe. (b)Kesit. (c)Vaziyet planı. (d)Zemin kat planı. (d)İkinci kat planı (Sürmen, Ş., 1998).

EK A.6

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Şekil A.6 : Amerika, California Lake Forest yaşlılar yurdu: (a)Yurdun içi. (b)Ulaşım için kullanılan donanımlı yurt aracı. (c)Oda örneği. (d)Yemek salonu. (e)Hastalar ve terapistler. (f)Kuaför hizmeti. (g-h)Hareket kabiliyeti kısıtlı olanlar için video destekli terapiler (Url-6).

EK A.7

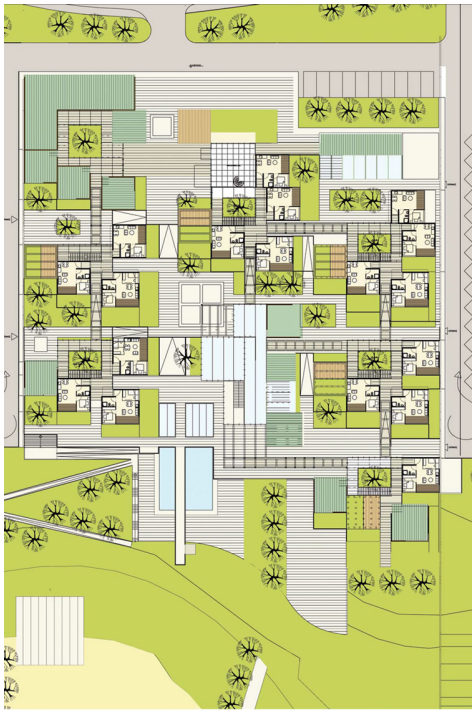
(a)

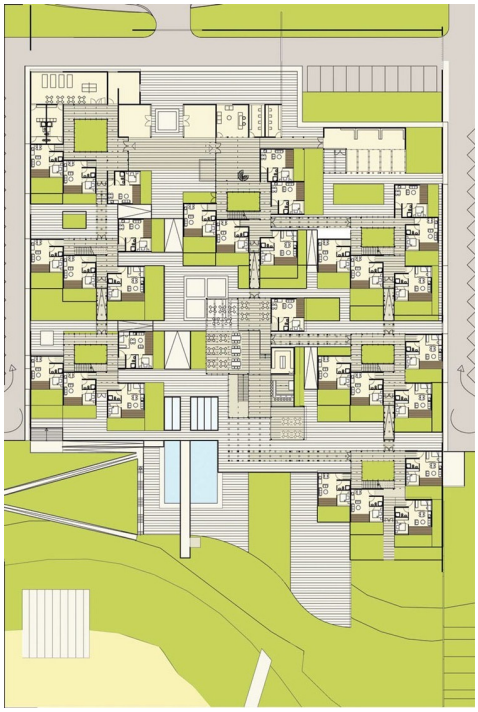
(b)

(c)

(d)

(e)

Şekil A.7 : Nemetschk Academy Senior Residence: (a)Üstten görünüş. (b)Üstten görünüş. (c)Projenin deniz ile bağlantısı. (d)Yaşlılar evi vaziyet planı. (e)Yaşlılar evi üst kat planı (Url-9).

EK B : Anket Formu

SORULAR

Katılımcı bilgileri:

S1: Yaş:
S2: Cinsiyet:
S3: Meslek:
Öğrenim Durumunuz:
□ Ortaöğretime kadar □ Üniversite ve sonrası
Uzmanlık dalınız: .....

S4: Sağlık güvenceniz var mı? □ Evet □ Hayır
Sabit bir aylık geliriniz var mı? □ Evet □ Hayır
Emeklilik/yaşlılık döneminizde sabit geliriniz olacak mı? □ Evet □ Hayır

S5. Gelecekte, yaşlılık/emeklilik döneminizi nerede geçirmeyi tercih edersiniz?
□ Hareketli günlük yaşamın sürdüğü bir kent merkezinde (uygun yaşam koşullarının sağlanması koşulu ile)
□ Hayatın karmaşasından uzak, kent çevresinde bir yerleşmede
□ Sakin bir kırsal alanda, doğa içinde
□ Diğer (belirtiniz): .....

S6. Gelecekte, yaşlılık döneminizi kimlerle ve nerede geçirmek istersiniz?
□ Ailemle / akrabalarımla birlikte aynı mekân içerisinde,
□ Aileme, akrabalarıma yakın ayrı bir yerde,
□ Kendi seçeceğim başka bir yerde (yalnız başıma ya da kendi seçeceğim kişi/kişiler ile aynı mekânda),
□ Arkadaşlarımla, dostlarımla olacağım bir çevre içinde (ayrı mekânlarda),
□ Diğer (belirtiniz): .....

S7. Yaşlılık döneminizi hangi yaş grubu ile geçirmeyi tercih edersiniz?
□ Yaşlılarla
□ Yetişkinlerle
□ Değişebilir, önemli değil
□ Çocuklarla / gençlerle
□ Tüm yaş gruplarıyla

S8. Aşağıdakilerden hangisi yaşlılıkta yaşamayı isteyeceğiniz yaşam tarzını en iyi açıklar?

□ Daima sakin /durağan
□ Çoğunlukla sakin, bazen hareketli
□ Yaşamın ne getireceğini bilemiyorum
□ Çoğunlukla hareketli, bazen sakin
□ Daima hareketli

S9. Yaşlılık döneminizde para kazanmak isteyeceğiniz hangi alanlarda çalışmayı düşünürsünüz?

□ Hiç bir iş yapmamak
□ Geçici bir işte çalışmak
□ Bilmiyorum, değişebilir
□ Önceki işimi sürdürmek
□ Yeni bir iş kurmak

S10. Hangi etkinliklerle yaşamınızı zenginleştirmek istersiniz?

□ topluca yapılan bir etkinlik içinde bulunmak (sosyal, sivil toplum hizmetleri gibi),
□ bireysel hobilerimle ilgilenmek (kitap yazmak, okumak, film izlemek, müzik dinlemek, müzikle uğraşmak, resim yapmak, bahçe ile ilgilenmek, koleksiyonculuk yapmak, bilgisayarla ilgilenmek,vb)
□ Her ikisi de
□ Hiçbiri

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Hiçbiri	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
S11: İnsanın kaç yaşında olduğunu, önemli ölçüde yaşama yaklaşım tarzı belirlemektedir.	□	□	□	□	□
S12: Yaşlanma cahiller için bir kış, bilgeler için ise bir hasattır.	□	□	□	□	□
S13: Geleceğin yaşlısı daha aktiftir.	□	□	□	□	□
S14: Kendimi yaşlanacak gibi hissetmiyorum.	□	□	□	□	□
S15: Emeklilik, artık çalışma hayatının sonu değildir.	□	□	□	□	□
S16: Emeklilik dönemimi alıştığım bir çevrede geçirmek isterim.	□	□	□	□	□
S17: Yaşlılığımı doğa içindeki sade bir mekânda geçirmek isterim.	□	□	□	□	□
S18: Yaşlılığımı kendi oluşturabileceğim yepyeni konforlu bir mekânda geçirmek isterim.	□	□	□	□	□
S19: Yaşlılığımı alışılmış, geleneksel bir mekânda geçirmek isterim.	□	□	□	□	□
S20: Yaşlılığımda hep aynı mekânda değil, arada değişik mekânlarda yaşayabilmek isterim.	□	□	□	□	□
Gelecekte, yaşlılık dönemimi geçireceğim mekânların; (S21 – S26)	□	□	□	□	□
S21: Yaşam kalitemi arttıracak ve sosyalleşmemi sağlayacak imkânlar sunmasını tercih ederim.	□	□	□	□	□
S22: Bilgisayar-internet teknolojisi içererek, dünya ile iletişim kurmamı sağlayacak donanıma sahip olmasını tercih ederim.	□	□	□	□	□
S23: Sağlık alanındaki tüm gelişmeleri takip ederek benim için her türlü ilacı ve tedaviyi sağlamasını tercih ederim.	□	□	□	□	□
S24: Mahremiyet ihtiyacımı karşılayacak, kendimi ait hissedeceğim güvenilir ortamlar sunmasını tercih ederim.	□	□	□	□	□
S25: Beslenme uzmanı denetiminde, temel besin gruplarından çeşitli ve sağlıklı gıdalar servis etmesini tercih ederim.	□	□	□	□	□
S26: Daha önce isteyip de yapamadığım bakım, spor, dans, spa, masaj ve benzeri hizmetleri veren merkezleri olmasını isterim.	□	□	□	□	□
S27: Sağlık alanındaki gelişmeler sonucu insan ömrünün uzaması ve yaşlı neslin çoğalması mekân beklentisini değiştirmiştir.	□	□	□	□	□
S28: Teknoloji alanındaki buluşlar sonucu iletişim imkânlarının artması ve küreselleşme ideal mekân anlayışını etkilemiştir.	□	□	□	□	□
S29: Eğitimin yaygınlaşması ve çalışma hayatının sağladığı gelir artışı yaşlıların kaliteli yaşam isteğini arttırmıştır.	□	□	□	□	□
S30: Mekândan beklentilerin farklılaşmasına, mühendislik-mimarlık alanındaki değişimler sonucu yeni inşa tekniklerinin ve yeni malzemelerin keşfedilmesi etkendir.	□	□	□	□	□

S31. Modern orta yaş ve yaşlanma alışkanlığının değişimi sonucunda, sizi önceki nesilden ayıran yönler nelerdir?

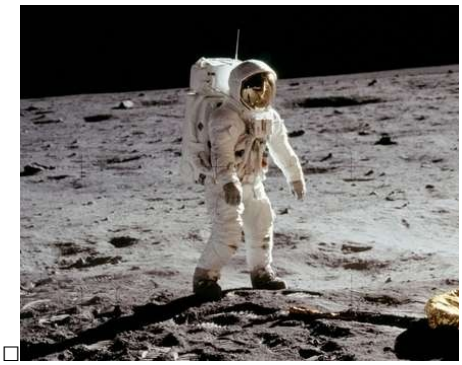
……
……
……

S32. Geleceğin yaşlıları için ideal mekânlar tasarlanmasına dair yapılabilecek düzenlemelere önerileriniz nelerdir?

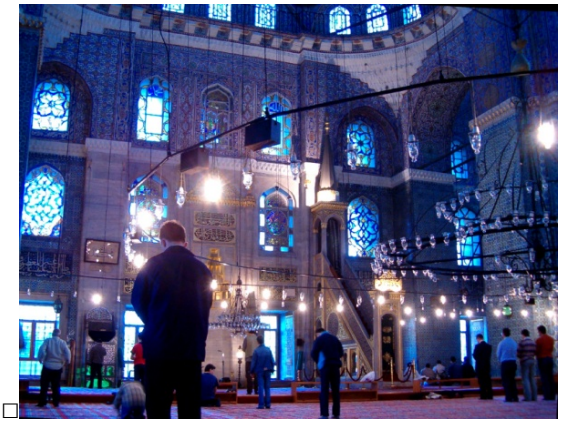
……
……
……

S33. Yaşlılık döneminizi geçirmek isteyeceğiniz mekânı, fotoğraflardaki mekânlardan hangisi/hangileri ile bağdaştırırsınız?

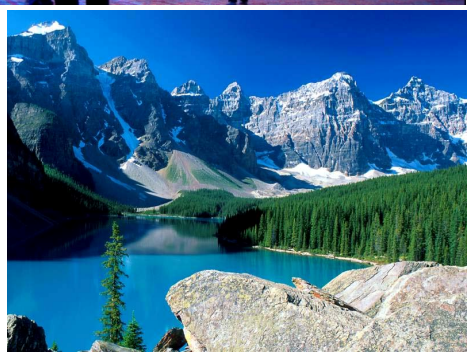
□

□

□

□

□

□

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Sennur YILMAZ

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 1986

Lisans Üniversite: Bahçeşehir Üniversitesi, 2008